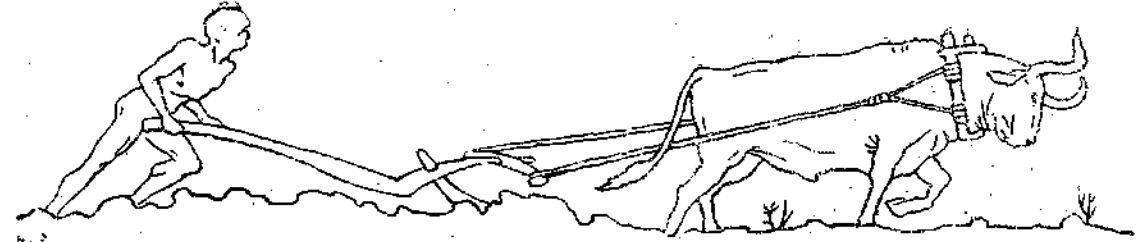

ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΡΟΧΟΒΑ — Ο. ΦΩΚΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15-31
ΙΟΥΛΙΟΥ 1912

ΤΟ ΧΑΛΗΦΑΤΟΝ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ

Είναι πολὺ δύσκολον νὰ θελήσῃ τις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ ἀσφαλῶν ὀπωσθήποτε δεδομένων νὰ ὑπολογίσῃ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀπανταχοῦ Μουσουλμάνων· τινὲς μὲν καταβιβάζουσι αὐτὸ μέχρι τῶν διακοσίων ἑκατομμυρίων, ἐνῶ ἕτεροι τὸ ἀναβιβάζουσι καὶ πέραν τῶν τριακοσίων. Ὅπως καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα, ἡ ἀλήθεια φαίνεται νὰ ἔγκειται ἐν τῷ μέσῳ, κατὰ τοὺς πιθανωτέρους δὲ ὑπολογισμοὺς ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς πρέπει νὰ συμποσοῦται εἰς διακόσια πενήτηκοντα περίπου ἑκατομμύρια· ἐκ τούτων ὀγδοήκοντα πέντε περίπου (μετὰ τῆς Αἰγύπτου) ὑπάγονται ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τῆς Ἀγγλίας, περὶ τὰ εἴκοσι καὶ δύο (ἐκτὸς τοῦ Μαρόκου ἀριθμοῦντος περὶ τὰ 8-9 ἑκατομμύρια Μουσουλμάνων) περιλαμβάνονται εἰς τὰς κτήσεις τῆς Γαλλίας, πλέον τῶν δεκαοκτὼ ὑπέκεινται εἰς τὸν Τσάρον τῆς Ρωσίας, περὶ τὰ τριάκοντα διατελοῦσιν ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τριάκοντα καὶ τέσσαρα ὅλα περιλαμβάνει τὴν σήμερον ἡ Κίνα, ὅπου τὸ Ἰσλάμ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἔχει κάμει ἄλλατα προόδου τεράστια καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διαδίδεται καὶ ἐξαπλοῦται κατακλητικῶς, δεκαπέντε μόλις ἑκατομμύρια διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σουλτάνου τῆς Τουρκίας καὶ Χαλήφου ἀπάντων τῶν Ὀρθόδοξων (Σουνή, Σουνίται) Μουσουλμάνων, περὶ τὰ τρία ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Γερμανίας, περὶ τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον περιλαμβάνει καὶ ἡ Αἰθιοπία εἰς τὰς νέας τῆς ἐπαρχίας Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην, ὁ δὲ ἐπιλοιπὸς μουσαλμανικὸς κόσμος διαβιοῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ἐλεύθερος εἰς ἀνεξάρτητα καὶ ἡμιανεξάρτητα κράτη, ἐν Ἀραβίᾳ, Περσίᾳ, Ἀφγανιστάν καὶ ἄλλαχοῦ.

Ἡ πρόρρησις τοῦ Ρενὰν ὅτι τὸ Ἰσλάμ, μόνον ὡς ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Κράτους, ἔχει λόγον τινὰ ὑπάρξεως καὶ ὅτι πανταχόθεν ἤρχισεν ἤδη νὰ καταρρέῃ, ἐλέγχεται ἐσφαλμένη, διότι, ὡς ἀπέδειξαν νεώτεροι ἔρευναι, ὁ Ἰσλαμισμὸς ὡς θρησκεία καὶ ὀργανισμὸς, ὄχι μόνον δὲν ἔχει σταματήσει εἰς τὸ ἔργον του, ὡς ἐφρόνει ὁ Barthélemy Saint-Hilaire ἀλλὰ καὶ τούναντιον ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῇ ὅλην τὴν ζωτικότητά του καὶ, χωρὶς νὰ χάσῃ σπιθαμὴν ἐδάφους, ὅπερ ἀπὸ αἰῶνων τόσων ἔχει κατακτήσει καὶ καταλάβει, ὀσημέραι κατακτᾷ νέον ἔδαφος καὶ ἐξαπλοῦται τεραστίως καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ καὶ τῇ Ἀσίᾳ, δεκνῦον τάσεις νὰ καταστῇ ἐν τῷ μέλλοντι δεσπόζουσα θρησκεία καὶ ἐν Κίνᾳ καὶ ἐν Ἰνδίαις, παρακρῖζουσα πᾶσαν ἑτέραν. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ κατακτήσεις ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἡ εὐκολία καὶ ἀνάπτυξις τῶν συγκοινωνιῶν, μεθ' ὅλην τὴν ἐπίσημον προστασίαν ἣν παρέχουσι πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις, συντελοῦσι τούναντιον τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Ἰσλάμ· καὶ ἐνῶ τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς προπαγάνδας ὀλίγους μόνον ἠδυνήθη νὰ ἐπιφέρῃ μονίμους καρποὺς παρὰ τοῖς ἀγροῖσι καὶ ἡμιαγροῖσι λαοῖς, πολλοὶ τούτων καίτοι ἀπαξ ἀποδεχθέντες τὸν Χριστιανισμὸν, ἠσπασθησαν κατόπιν τὸ Ἰσλάμ, θεωρήσαντες τὸν Χριστιανισμὸν ὡς προεισαγωγικὴν τινὰ θρησκείαν, ἵνα προπαρασκευάσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν.

Ὅτιν ὁ μουσουλμανικὸς κόσμος κατὰ τὸ μέγιστον μὲν μέρος διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τῶν χριστιανικῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν, χωρὶς ὅμως ἐκ τούτου νὰ ἐπιταί ὅτι ἀποδέχεται τὴν περαιτέρω τύχην του καὶ διαρρῦθμισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ του βίου ἐκ τῶν

πολιτειῶν τούτων τούναντίον μάλιστα δυσπιστεῖ ὡς ἐκ συστήματος πρὸς αὐτὰς καὶ τὸν εὐρωπαϊκὸν ἐν γένει πολιτισμὸν καὶ ἀντιδρᾶ ἐναντίον πάσης εἰσχωρήσεως ἐν αὐτῶ νέων ἰδεῶν εὐρωπαϊκῶν, καὶ ἐν τῇ ἀντιδράσει συσπειροῦται καὶ συσσωματοῦται ἢ καὶ ἐξεγείρεται φανερά μάλιστ' παρουσιάσθη ἢ ἐλαχίστη εὐκαιρία. Ἀπανταχοῦ γῆς οἱ Μουσουλμάνοι καὶ ἐν ταῖς γαλλικαῖς καὶ ἀγγλικαῖς καὶ ὀλλανδικαῖς κτήσεις καὶ ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, σὺν τῇ θρησκείᾳ διατηροῦσι τὰ ἴδια ἢ θὰ καὶ ἔθιμα καὶ τὴν ἰδιονομοθεσίαν, ἥτοι τὸν ἰερὸν νόμον τοῦ Ἰσλάμ (Σερῆτ), ὅσον ἴδια ἀφορᾷ τὴν διαρρύθμισιν τῶν σχέσεων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ ἰδιαίτερος τῶν λεγομένων προσωπικῶν θεσμῶν (statut personnel), ἔχουσι τὴν αὐτοδιοίκησιν ὅσον ἀφορᾷ τὰς κοινότητας αὐτῶν, ἢ δὲ παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν διακυβερνήσεις τῶν ἀπαίτεῖ ἰδιαίτερον τινὰ προσοχὴν καὶ ἐπιστήμην, προσπαροῦζομένην μόνον διὰ τῆς σπουδῆς καὶ γνώσεως τοῦ ἰδιαίτερου θρησκευτικοῦ, πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τῶν μουσουλμανικῶν λαῶν, τῶν ἡθῶν καὶ ἔθιμων αὐτῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῆς γνώσεως τοῦ Ἰεροῦ Νόμου, τοῦ περιλαμβάνοντος καὶ διακανονίζοντος τὰ πάντα.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ κατάκτησις ἐσωτερικῶς οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἐδίξε τὰς πεποιθήσεις τῶν, τὸν ἰδιαίτερον πολιτισμὸν τῶν, τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὰς περὶ τοῦ εὐτυχεστέρου καὶ λαμπροτέρου μέλλοντος ἰδέας καὶ ἀρχὰς τῶν, καὶ τὸ μέλλον τοῦτο διαβλέπουσι μόνον ἐν τῇ τελείᾳ ἐπικρατήσει τοῦ Ἰσλάμ καὶ τῇ ἰδρύσει ὑπὸ ἓνα Χαλήφην μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ μουσουλμανικοῦ κράτους, μέλλοντος νὰ περιλάβῃ ὅλον τὸν μουσουλμανικὸν κόσμον.

Χαλήφ (πλ. χουλεφά) σημαίνει τὸν διάδοχον, τὸν διαδεχόμενον τινὰ εἰς τι, ἰδιαίτερος δὲ τὸν διάδοχον τοῦ προφήτου Μωάμεθ, οὐχὶ ἐν τῷ προφητικῷ χαρίσματι του ἀλλ' ἐν τῇ κοσμικῇ καὶ πνευματικῇ ἐξουσίᾳ καὶ ἀρχηγίᾳ τῶν πιστῶν. Ὁ Χαλήφης εἶναι ὁ μέγιστος Ποντίφηξ (Ἰμάμ) τῶν Μουσουλμάνων, ὁ ἀνώτατος θρησκευτικὸς καὶ πολιτικὸς Ἄρχων, ὁ ἀρχηγὸς τῶν πιστῶν (ἐμῆρ ἢ μουμινῆν) ὁ ἐπιστάτης εἰς τὴν τηρησιν τῶν ἐντολῶν καὶ διαταγῶν τοῦ Θεοῦ, τῶν περιεχομένων ἐν τῷ Κορανίῳ, ὁ ἐπιβάλλων εἰς τοὺς παραβάτας αὐτῶν τὰς καθωρισμένας ποινὰς, ὁ συναῶν τὴν δεκάτην ἐκ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, ὁ πρωτοστατῶν εἰς τὰς δημοσίας προσευχὰς ἐκάστης Παρασκευῆς καὶ τῶν δύο Μπαϊράμ, ὁ δικάζων τοὺς πιστοὺς συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ἰεροῦ Νόμου, καὶ ἐν γένει ἔχων

τὴν ἀνωτάτην καὶ ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ διεύθυνσιν ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑποθέσεις τῶν Μουσουλμάνων.

Ὅλα τὰ διάφορα μουσουλμανικὰ κράτη ἀποτελοῦσι κατὰ τὸν Ἰερὸν Νόμον ἐν κυρίως κράτος, ἐν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν σώμα, μίαν Ἐκκλησίαν, κατὰ μουσουλμανικὴν δὲ ἀντίληψιν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνεται ἡ ἐννοία τῆς Πολιτείας, διότι κατ' αὐτὴν ἡ μὲν Πολιτεία ἐν τῇ ἐξωτερικῇ τῆς μορφῇ καρίσταται διὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐσωτερικῆν δὲ ἐννοίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἡ Πολιτεία. Πᾶν μουσουλμανικὸν κράτος δέον νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ Χαλήφου καὶ νὰ ἀναγνωρισθῇ τὸν Χαλήφην ὡς ἐπικυρίαρχον, ἐνῶ κατὰ τὴν γνώμην ἑτέρων θεολόγων νομοδιδασκάλων (φειήκ) δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐπίσημος ὡς τοιοῦτον νὰ ἀναγνωρισθῇ ἰδιαίτερον κράτος ἢ βασιλεῖον μουσουλμανικόν, ἐὰν μὴ χωρίζεται ἀπὸ τῆς μοναρχίας τοῦ Χαλήφου ἢ διὰ θαλάσσης ἢ δι' ἄλλων ξένων χωρῶν, παρεμπιπτούσων μεταξὺ τῶν δύο μουσουλμανικῶν κρατῶν.

Τὸ Κοράνιον ἀναφέρει «ὑποτάσσεσθε τῷ Θεῷ, ὑποτάσσεσθε τῷ Προφήτῃ καὶ ἐκείνῳ ἐξ ἡμῶν ὅστις ἔχει τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα». Καὶ κατὰ τὴν ἰερὰν μουσουλμανικὴν παράδοσιν ὁ προφήτης Μωάμεθ εἶπεν «ὅστις ἀποθνήσκει χωρὶς νὰ ἔχη ἀναγνωρίσει τὸ κύρος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἰμάμ τῆς ἐποχῆς του, κριθῆσεται ἐν τῇ τελευταίᾳ κρίσει ὡς εἰς ἀπέθνησκον ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, συγκαταλεγόμενος μεταξὺ τῶν ἀπίστων».

Οἱ Μουσουλμάνοι θεολόγοι καὶ ἐρμηνευταὶ τοῦ Ἰεροῦ Νόμου διατελλοῦσι μεταξὺ Χαληφάτου (Χηλαφέτ, τὸ ἀξίωμα τοῦ Χαλήφ) καὶ Ἰμαμάτου (Ἰμαμέτ, τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰμάμου, μεγίστου ποντίφηκος) θεωροῦντες ὅτι μόνον τὸ Χαληφάτον τῶν τεσσάρων πρώτων Χαληφῶν, φίλων ἐπιστηθίων καὶ συναγωνιστῶν τοῦ Προφήτου Μωάμεθ καὶ ἀμέσων κατ' ἐκλογὴν διαδόχων του ἦτοι Ἐμποῦ Μπεκήρ, Ὁμέρ, Ὁσμάν καὶ Ἀλῆ, διαρκέσαν ἐν ὅλῳ κατὰ πρόρρησιν τινὰ τοῦ Προφήτου μάλιστ' ἑξήκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου του (632-661) εἶναι τὸ κυρίως Χαληφάτον (χηλαφέτι κιαμιλέ, πλήρες, τέλειον) καὶ οἱ τέσσαρες πρώτοι οὗτοι αἰρετοὶ Χαλήφαι φέρουσι καὶ τὴν ἰδιαίτερον ὀνομασίαν γνησίων καὶ ἀληθῶν Χαληφῶν (Χουλεφάτ ἡασσιδδίν), ἐνῶ μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ τετάρτου Χαλήφου Ἀλῆ καὶ τὴν ἀνοδὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Χαλήφου τοῦ οἴκου τῶν Ὁμμειάδων, τὸ Χαληφάτον μεταβιβαζόμενον κληρονομικῶς κατέστη ἀτελὲς (γὰρ κιαμιλέ) καὶ οὐχὶ τέλειον καὶ πλήρες καὶ αἰρετὸν ὅπως ἦτο πρὶν, οἱ δὲ κατόπιν Χαλήφαι δέον νὰ θεωρῶνται οὐχὶ ὡς κυ-

ρίως Χαλήφαι ἀλλ' ὡς Ἰμάμαι. Ἡ λέξις Ἰμάμ σημαίνει κυρίως τὸ πρόσωπον ἕπερ προεδρεῖται (τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς) τῆς συνελεύσεως τῶν πιστῶν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν θρησκευτικῆς τινὸς τελετῆς καὶ ἴδια τῆς καθ' ἑκάστην Παρασκευῆν ἐπαναλαμβανομένης γενικῆς καὶ δημοσίας προσευχῆς (ναμά) καὶ τῶν δύο ἑορτῶν τοῦ Μπαϊράμ ἐκ τῆς κυρίας ἐννοίας ταύτης ἡ λέξις Ἰμάμ κατήντησε νὰ σημαίη καὶ τὸν μέγιστον ποντίφηκα τοῦ Ἰσλάμ, τὸν ἀνώτατον θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν ἄρχοντα τῶν Μουσουλμάνων. Οὕτω λοιπὸν Χαληφάτον καὶ Ἰμαμάτον τὴν σήμερον σημαίνουνσι πλέον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι λέξεις σχεδὸν συνώνυμοι, τῆς πρώτης οὐσης εὐχρηστοτέρας καὶ κοινοτέρας, ἐνῶ ἡ μεταξὺ τῶν δύο διακρίσις καὶ διαφορὰ ἀφορᾷ μόνον τοὺς θεολόγους καὶ νομοδιδασκάλους τοῦ Ἰεροῦ Νόμου.

Ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Προφήτου ἐδολοφονήθη ὁ τέταρτος χαλήφης Ἀλῆ, τὸ δὲ χαληφάτον ἀνέλαβεν ὁ οἶκος τῶν Ὁμμειάδων (661-749) ἐγκαθιδρυθεὶς ἐν Δαμασκῷ τῆς Συρίας καὶ μετὰ τοῦτον ὁ οἶκος τῶν Ἀββασιδῶν, ἐγκατασταθεὶς ἐν Βαγδάτῃ καὶ, μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1258 καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Μογγόλων, μετοικήσας εἰς Αἴγυπτον καὶ διατηρήσας τὸ ἀξίωμα μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1517 κατακτήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων Σελῆμ, ὅπότε ὁ τελευταῖος Ἀββασίδης Χαλήφης Ἐμποῦ Δζαφέρ παρητήθη ἐπίσημως τοῦ χαληφάτου ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου τοῦτον ὡς χαλήφην ἀνεγνώρισεν εὐθὺς ἀμέσως καὶ ὁ τότε Σερῆφ τῆς Μέκκας Μωχαμέτ Ἐμποῦ-λ-Μπερκεμιάτ, παρουσιάσας διὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὸν Σουλτάνον ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου τὰς κλεῖδας τοῦ Κεαμπέ, τοῦ ἐν Μέκκᾳ κατ' ἐξοχὴν μητροπολιτικοῦ τούτου ναοῦ ἀπάντων τῶν Μουσουλμάνων.

Ἡ ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου παραίτησις τοῦ Ἀββασίδου χαλήφου καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς παραίτησεως ταύτης καὶ ἐκ μέρους τοῦ Σερῆφ τῆς Μέκκας ἀποτελοῦσι τοὺς κυρίους δικαιολογικοὺς λόγους, ἐφ' ὧν ἰδρύεται τὸ Χαληφάτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὑπάρχει ὁμως ἐν τῷ Ἰερῷ Νόμῳ καὶ ἑτέρα τις διάταξις, βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ἑξῆς ἑρητοῦ (χαδῆς) τοῦ Προφήτου «οἱ Ἰμάμαι δέον νὰ ἀνήκωσιν ἐξ αἵματος εἰς τὸ γένος τῶν Κορεΐσιτων». Οἱ Κορεΐσιται ἦσαν τὸ ἀριστοκρατικώτερον γένος (gens) ἐν Μέκκᾳ καὶ εἰς τοῦτο ἀνήκε καὶ ὁ Προφήτης καὶ οἱ τέσσαρες πρώτοι χαλήφαι καὶ οἱ χαληφικοὶ οἴκοι τῶν Ὁμμειάδων καὶ Ἀββασιδῶν, ἐνῶ ὁ τουρκικὸς Σουλτανικὸς οἶκος τῆς Κωνσταντινουπό-

λεως οὔτε εἰς τὸ γένος τῶν Κορεΐσιτων ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν ἀραβικὴν ἐν γένει φυλὴν ἀνήκει.

Εἰς τὴν παρὰ τοῦ Σερῆφ τῆς Μέκκας ἀναγνώρισιν τοῦ Χαληφάτου, ἀποδίδουσιν ὅλας ἰδιαίτερον σημασίαν οἱ Τούρκοι θεολόγοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, διότι ὁ Σερῆφ καὶ ὡς ἀνήκων εἰς τὸ εὐγενὲς γένος τῶν Κορεΐσιτων καὶ διατελλῶν ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ προφήτου (ἐκ τοῦ οἴκου Ἀλῆ, γαμβροῦ τοῦ προφήτου) καὶ ὡς φύλαξ καὶ ἐπιμελητὴς τῶν δύο κατ' ἐξοχὴν ἰερῶν πόλεων τοῦ Ἰσλάμ, τῆς Μέκκας καὶ Μεδινᾶς, ὅπου κατ' ἔτος χιλιάδες προσκνητῶν συρρέουσι πανταχοῦθεν πρὸς προσκνήσιν, κατέχει ὅλας ἰδιόζουσαν σημασίαν καὶ ἀπολαύει ἰδιαίτερον σεβασμοῦ παρὰ σύμπαντι τῷ μουσουλμανικῷ κόσμῳ. Καὶ οἱ Σουλτάνοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως σὺν τῷ ἀξιώματι τοῦ χαλήφου φέρουσι καὶ τὸν τίτλον «Χαδῆμ ἢ Χαρεμείν ἐς σερῆφείν» (ἐπιμηληταὶ τῶν δύο ἰερῶν τόπων, πόλεων) καὶ οὕτω τὸ Χαδῆματὸν (ἢ ἐπιμελητεία) θεωρεῖται ὡς παράρτημα καὶ συμπλήρωμα τοῦ Χαληφάτου, ἢ δὲ πραγματικὴ παρὰ τῆς Τουρκίας κατοχὴ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ ἐπαρχίας τῆς Χετζάζης, τῆς περιλαμβανούσης τὰς δύο ἱερὰς πόλεις, συντελεῖ κατὰ πολὺ εἰς τὸ νὰ διατελῇ τὸ Χαληφάτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπόρροβλητον ἐναντίον πάσης ἐκ μέρους ἄλλων διεκδικήσεως.

Ἀπὸ τοῦ Σουλτάν Σελῆμ, τοῦ πρώτου Τούρκου Χαλήφου, ὄλοι οἱ Ὁσμανλήδες Σουλτάνοι τῆς Τουρκίας σὺν τῷ ἀξιώματι τοῦ Σουλτάν (βασιλεῖς, ἄρχοντες) ἐξακολουθοῦσι νὰ φέρωσι καὶ τὸν τίτλον τοῦ Χαλήφου, ἀναγραφόμενον καὶ ἐν τῷ Ὁθωμανικῷ Συντάγματι (ἄρθρ. 3-4).

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σουλτάνος ὡς Χαλήφης ἐνδιαφέρεται καὶ δέον κατὰ τὸν Ἰερὸν Νόμον νὰ ἐνδιαφέρεται, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν τύχην τῶν ἰδίων Μουσουλμάνων ὑπηκόων, ἀλλὰ καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν ὑποκειμένων ὑπὸ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν χριστιανικῆς τινὸς πολιτείας, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ ἐξουσία αὕτη ὡς μόνον λόγον ὑπάρξεως ἔχουσα τὴν βίαν καὶ τὸν ἐξαναγκασμὸν, οὐδὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς νόμιμος (μεσορῶ).

Τὴν σήμερον ὁμως αἱ πρώτισται μουσουλμανικαὶ Δυνάμεις, αἱ περιλαμβανούσαι τοὺς περισσότερους Μουσουλμάνους ὑπηκόους, εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ Ἀγγλία καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Γαλλία, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Ρωσία καὶ κατόπιν ἔρχεται ἡ Τουρκία. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις, συνειθισμέναι νὰ κάμωσι διακρίσεις μεταξὺ κοσμικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐξουσίας, παραδέχονται τὸ

Χαλιφάτον ὡς ἀνωτέραν τιὰ πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν μουσουλμανικὴν ἀρχὴν, ἀρνούνται δὲ εἰς αὐτὸ πᾶν δικαίωμα ἀναμίξεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἰδίων Μουσουλμάνων ὑπηκόων τῶν, τὰς μὴ συνδεομένας ἀμέσως μετὰ τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας. Κατὰ μουσουλμανικὴν ὁμῶς ἀντίληψιν, τοιαύτη διάκρισις καὶ χωρισμὸς μεταξὺ πνευματικῆς καὶ κοσμικῆς ἐξουσίας καθίσταται δυσδιάκριτος ἢ καὶ ἐντελῶς ἀδύνατος, ἐν τῇ ἐννοίᾳ δὲ τῆς θρησκείας συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ διαρρύθμισις παντὸς τοῦ βίου συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Θεοῦ, τὰς περιεχομένας ἐν τῷ Κορανίῳ.

Καθίσταται λοιπὸν παντελῶς ἀδύνατον νὰ γείνη συμβιβασμὸς τις μεταξὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀντίληψεως καὶ τῆς μουσουλμανικῆς ἀπόψεως τοῦ ζητήματος. Συνάμα κατὰ τὸν Ἰερὸν Νόμον τοῦ Ἰσλάμ μεταξὺ τῶν καθηκόντων αἴτινα ὁ Θεὸς οὐχὶ ἀπλῶς συνέστησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπέβαλεν ὡς ἀπαράβατον καθήκον (βατζίη) παντὸς Μουσουλμάνου, ἵκανοῦ νὰ φέρῃ τὰ ὅπλα, εἶναι καὶ ὁ κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμος. «Μία ἡμέρα ἐν πολέμῳ ἀξίζει περισσότερον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ νηστειᾶν ἐνὸς μηνὸς» εἶπεν ὁ Προφήτης. «Ἐὰν φονευθῆτε ἢ ἀποθάνετε, μαχόμενοι ὑπὲρ πίστεως, ἢ ἀφεις τῶν ἀμαρτημάτων ἀναμένει ὑμᾶς» γράφει τὸ Κοράνιον (Γ. 15). Συμβαίνει λοιπὸν ἵνα πᾶσα ἐξέγερσις, πᾶσα στάσις ἢ ἐπανάστασις Μουσουλμάνων ἐν τινὶ χώρᾳ ἢ ὁποία ὑπάγεται ὑπὸ ἐξουσίαν εὐρωπαϊκὴν, γινόμενη πάντοτε ἐπ' ὄνοματι τῆς θρησκείας, νὰ ἐνδοκίμη τὸν ἀντίκτυπὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ νὰ φέρῃ εἰς δύσκολον θέσιν τὸ Χαλιφάτον, ἢ φανερὰ ἀνάμιξις τοῦ ὁποίου θὰ ἐξήπτε μὲν κατὰ πολὺ τὰ πνεύματα τῶν ὑπὲρ πίστεως ἀγωνιζομένων, θὰ ἔφερεν ὁμῶς εἰς ἀμεσον συγκρούσιν τοῦτο μὲ τὰς εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις, εὐκόλως διατεθειμένως νὰ ὑποπτεύωνται κρυφίας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐνδορύνσεις.

Οὕτω μεταξὺ Χαλιφάτου καὶ Εὐρωπαϊκῶν Μουσουλμανικῶν Δυνάμεων γεννῶνται καθημερινῶς πλεῖστα ζητήματα καὶ παράγονται προστριβαί, ἀπαιτεῖται δὲ μεγίστη πολιτικὴ φρόνησις παρὰ τὸν Βόσπορον καὶ πρὸ παντὸς ἢ συναίσθησις τῆς παρουσίας ἀδυναμίας τῆς Τουρκίας καὶ ὁ φόβος τῶν Εὐρωπαίων περὶ γενικωτέρας ἐξέγερσεως τοῦ Ἰσλάμ ἵνα μὴ ἐκτραχυνθῶσιν αἱ σχέσεις καὶ ἐπέλθῃ ἡ συγκρούσις.

Τὸ Χαλιφάτον εἶναι δαιμόλιον ξίφος, αἰωρούμενον ὑπεράνω τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν τῶν κατεχουσῶν χώρας μουσουλμανικῆς, πρὸδηλον δὲ τυγχάνει δι' αὐτὴν καὶ ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀπαθής, ἀλλὰ θὰ ἐφρόντιζε νὰ ἐξέυρη τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀμβλύνη

τὴν δύναμιν τοῦ Χαλιφάτου καὶ καταστήσῃ τοῦτο, ὅσον ἐνεστίν, μᾶλλον ἀκίνδυνον.

Οἱ Ἄραβες, φυλὴ εὐφυῆς καὶ ὑπερήφανος διὰ τὴν ἀρχαίαν καταγωγὴν τῆς, τὴν ἱστορίαν, τὴν φιλολογίαν καὶ πολιτισμὸν τῆς, ζῶσα μὲ τὰς ἀναμνήσεις παλαιᾶς δόξης καὶ εὐκλείας, βαρῶς φέρουσι τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, οὓς μισοῦσι καὶ θεωροῦσι κατὰ πολὺ κατωτέρους τῶν καὶ παρωπίδους τῆς καταστροφῆς τοῦ πάλαι ποτὲ μεγάλου καὶ παγκοσμίου σημασίας ἀραβικοῦ κράτους. Κατέχοντες ἐκτὸς τῆς κυρίας ἀραβικῆς χερσονήσου καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Ἀλεξανδρέτας μέχρι τοῦ Περσικοῦ καὶ μεταξὺ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέξ καὶ Τίγγητος καὶ Εὐφράτου χώρας, ἦτοι τὴν Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν, ὅπου γενικῶς επικρατοῦσα γλῶσσα εἶναι ἡ ἀραβικὴ, οἱ Ἄραβες ἀποτελοῦσι μέγιστον μῆμα τοῦ ὅλου μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τουρκίας, καὶ ἐκ τούτων πάλιν οἱ περισσότεροι (βεδουίνοι), διάγοντες βίον νομαδικόν, διατελοῦσιν ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς ἐξουσίας τοῦ Σουλτάνου καὶ δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, οὔτε πληρώνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρους, μόνοι δὲ οἱ μονίμως ἐγκατεστημένοι εἰς πόλεις καὶ χωρία εἶναι οἱ κυρίως πιστοὶ καὶ νομοταγεῖς δηήκοι. Ἐκ τῆς κυρίας ἀραβικῆς χερσονήσου, δύο μόνον ἐπαρχίαι κατὰ μήκος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ τῆς Χερζάλης, ἡ περικλείουσα τὰς δύο ἱερὰς πόλεις, Μέκκαν καὶ Μεδινᾶν καὶ ἡ τῆς Ἰεμένης (Ἐνδαίμων Ἄραβία) ὑπόκεινται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐνῶ ἡ κεντρικὴ Ἄραβία καὶ τὰ πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον μέρη αὐτῆς ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητα ἢ ἡμιανεξάρτητα κράτη, διατελοῦντα τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν προστασίαν ἢ τὴν πολιτικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἀγγλίας, ἣτις κατέχουσα τὸ Ἄδεν καὶ διὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν χερσονήσον τοῦ Ὄρους Σινᾶ, ὡς καὶ τὰς ἐν τῷ περσικῷ κόλπῳ νήσους ἢ καὶ ἕτερα τιὰ μέρη, ἔχει περισφίξει πανταχόθεν τὴν Ἄραβίαν.

Τὸ ἀμοιβαῖον μεταξὺ Ἀράβων καὶ Τούρκων μίσος δὲν ἔχει διαφύγει τὸ δὲν παρατηρητικὸν πνεῦμα τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον (1798-1799) ἐν Αἰγύπτῳ διαμονὴν του ἐπὶ τοῦ μίσους τούτου ἠθέλησε νὰ στηρίξῃ δλόκληρον πολιτικὸν πρόγραμμα, παρουσιαζόμενος ὡς θανμαστῆς καὶ ὑπέρμαχος τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ ἰδιαίτερος προστάτης τοῦ Σερήφ τῆς Μέκκας καὶ φίλος τῶν Ἀράβων ἐναντίον τῶν Τούρκων, ὑποθάλλον τὰ δνειράτων περὶ ἐπανιδρύσεως μεγάλου Ἀραβικοῦ Κράτους ὑπὸ τὸν Σερήφ τῆς Μέκκας ὡς Χαλιφ, ἐλπίζον

ὅτι οὕτω οὐθὼ δὲ εἶχεν ὑποχείριον τοῦτον εἰς τὰ ἐναντίον τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ ἀποικιακοῦ ἐν γένει κράτους τῆς Ἀγγλίας κατακτητικὰ σχέδιά του.

Τὸ σχέδιον τοῦ Ναπολέοντος κατὰ τοὺς τότε ἰδία χρόνους ἦτο πράγματι εὐφυέστατον καὶ λυσιπρόθετον ἀλλ' ἀνεπίδεκτον ἐκτελέσεως καὶ παρὰ παντὸς μὲν ἄλλου μάλιστα δ' ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας, διότι ἔλειπον καὶ τὰ μέσα καὶ αἱ ἀπαιτούμεναι γνώσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἠμποδίσεν ἵνα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν γενικαῖς μόνον γραμμαῖς ἐσχέδιασεν ἡ μεγαλοφυΐα διαμόνα τοῦ Ναπολέοντος, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν σπουδασθῆ καὶ μελετηθῆ κατ' ὄλως τὰς λεπτομερείας καὶ καταστῆ σπουδαῖον μέλημα εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ἰδιαίτερος ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν τύχην τῶν Μουσουλμάνων ὑπηκόων τῶν καὶ ἐπιθυμοῦσιν νὰ διατηρῶσι τούτους μακρὰν ἀπὸ τῆς ἐπιβολῆς εἰς αὐτοὺς τοῦ Χαλιφάτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὐνοουσῶν δὲ παντοιοτρόπως τὴν ἰδρίαν ἐτέρου ἐν Ἀραβίᾳ Χαλιφάτου, ὑποκειμένου περισσώτερον ὑπὸ τὰς ἐπιρροὰς τῶν καὶ δυναμένων νὰ ἐξυπηρετήσῃ καλύτερον τὰ συμφέροντά των.

Τὴν πάλιν μεταξὺ Χαλιφάτου καὶ Ἀγγλίας μὲν ἰδία, ἀλλὰ καὶ Γαλλίας ἢ καὶ Ρωσίας, διεξαγομένην καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη μετὰ μεγίστης διπλωματικῆς καὶ πολιτικῆς τέχνης, ἦλθε κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους νὰ δεῦν ὁ Ἀγγλογερμανικὸς ἀνταγωνισμὸς. «Διακηρύξατε εἰς τὰ τριακόσια ἑκατομμύρια τῶν ἀπανταχοῦ Μουσουλμάνων, εἶπε δημοσίᾳ πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Σουλτάνου Ναζήμ Πασᾶν κατὰ τὸ εἰς Συρίαν ταξείδιόν του ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ὅτι εἶμαι φίλος των». Ὁ Γουλιέλμος διὰ τῆς φιλίας του μετὰ τοῦ νῦν ἐκπύτου Σουλτάνου Ἀπτούλ Χαμίτ ἐπεδίωξε καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Χαλιφάτου, ἵνα δύναται ἐν ἐνδεχομένη περιστάσει διὰ τῆς ἐπιβολῆς τούτου παρὰ τοῖς Μουσουλμανικοῖς λαοῖς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ Ἀλγερίας καὶ Τύνιδος ἢ καὶ ἀλλαχοῦ νὰ ἐπιφέρῃ περισπασμοὺς εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἢ καὶ Ρωσίαν καὶ συνάμα ἵνα χάσιν τῆς ἐνίσχύσεως ταύτης καὶ ἐπιβολῆς τῆς ἐξουσίας τοῦ Χαλιφῶν ἐπὶ τοῦ Ἀραβικοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀπομακρυσμένων ἐπαρχιῶν του καὶ τῆς εὐχερεστερας μετὰ τοῦ Χαλιφάτου συγκοινωνίας τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀπωτέρας Ἀσίας γίνωσι σιδηρόδρομοι (ὁ πολύκροτος σιδηρόδρομος τῆς Βα-

γδάτης), εἰς τὰς σιδηροδρομικὰς δὲ ἐπιχειρήσεις, ἐξυπηρετούσας καὶ τὰ ἰδιαίτερα ἐν Ἀνατολῇ σχέδια τῆς Γερμανίας, εὐρωσιν ἐποφελῆ ἀπασχόησιν τὰ γερμανικὰ κεφάλαια καὶ αἱ γερμανικαὶ χεῖρες.

Τὰ σχέδια τοῦ Ἀπτούλ Χαμίτ πρὸς κραταίωσιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς ἐξουσίας του ἐν τῇ κυρίως Ἀραβίᾳ καὶ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον κατεπολέμησεν ἡ Ἀγγλία καὶ ἐνίσχυσεν τὴν ἰδίαν θέσιν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀραβίᾳ, ὑποθάλλουσα δὲ συνάμα διαρκεῖς ταραχὰς καὶ ἐπαναστάσεις εἰς τὰς χώρας τοῦ Σουλτάνου (ἐπαναστάσεις τῶν Δρούσων, τῆς Ἰεμένης, Κρητικῆς ἐπαναστάσεως, Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος, Μακεδονικὸν ζήτημα, κίνημα Νεοτουρκικὸν κτλ.) καὶ ἐπὶ τέλους ἐξαναγκάσασα τοῦτον εἰς παραίτησιν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ σημερινὸς ἐκ τῆς Τριπολιτίδος Ἰταλοτουρκικὸς πόλεμος, ὀφειλόμενος κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἢ τὴν συναίνεσιν τῆς ἀγγλικῆς διπλωματίας, ἀπὸ ἐτῶν προκαρασκευασμένην τὴν διανομὴν τῆς βορείου Ἀφρικῆς (Μουσουλμανικῆς) ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἀναγνωρισθῆ μὲν διεθνῶς ἢ ἐν Αἰγύπτῳ θέσις τῆς Ἀγγλίας, δοθῆ δὲ ὡς ἀντάλλαγμα τὸ Μαρόκον εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἡ Τριπολιτίς εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐὰν ὡς κυρίαν ἀφορμὴν δὲν ἔχη τὸ Χαλιφάτον καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Χαλιφάτου κινδύνους, πάντως ὁμῶς συσχετίζεται ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μετ' αὐτοῦ συντελῶν κατὰ πολλὰ εἰς τὴν ἀνεάντι ἰδίαν τῶν Αἰγυπτίων ἐθνοκοφρόνων ἐνίσχυσιν τῆς θέσεως τῆς Ἀγγλίας ἐν Αἰγύπτῳ, εἰς ἐξασθένεισιν δὲ παρὰ τῷ Μουσουλμανικῷ κόσμῳ τῆς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χαλιφάτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως πεποιδήσεως καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀδυναμίας τούτου ἵνα προστατεύσῃ χώρας καθαρῶς Μουσουλμανικῆς ἐναντίον ἐπιθέσεως Εὐρωπαϊκῆς.

Οὕτω τὸ Χαλιφάτον προσδίδει μὲν μεγίστην αἰγλήν ἀνὰ τὸν μουσουλμανικὸν κόσμον εἰς τὸν σουλτανικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εὐρύνει τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ καὶ γίνεται συνάμα παραίτιον διαρκῶν ἀπασχολήσεων καὶ καθίσταται κέντρον διηνεκῶν περισπασμῶν καὶ ἐνοχλήσεων, αἵτινες πολλὰς τὰ μέγιστα ζημιοῦσι τὴν Τουρκίαν καὶ θίγουσιν αὐτὴν καιρῶς, ἐπιφέρει δὲ πολλὰς εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως καὶ συνασπισμοὺς πλειόνων εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων ἐναντίον τῆς.

Ν. Π. ΒΑΒΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Ο ΙΑΤΡΟΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

— ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ —

Η σημερινή πρόοδος της επιστήμης όσο και αν εδεργέτησε την ανθρωπότητα, εξημίωσε όμως αρκετά την καλλιτεχνίαν, διότι έχει γίνει άφορμή να εξαλειφθούν σχεδόν από προσώπου της γης μερικοί τύποι ανθρώπων, οι οποίοι, γνωρίζοντας πρακτικώς λίγο απ' όλα, έθεωρούντο με τόσον φανατισμόν από τόν όχλον ότι κατέχουν τέλεια κάθε τέχνην κ' επιστήμην, ώστε, παρ' όλην την μειοψηφισμένην των ότι δεν ξεύρουν άπολύτως τίποτε, έπειθόντο και αυτοί επί τέλους ότι άσυνειδήτως βέβαια θα γνωρίζουν τα πάντα και ότι θα έγεννήθησαν έξ άπαντος υπεράνθρωποι, μόνον και μόνον για να ήναι όργανα τυφλά της θείας προνοίας. Τούτους ανθρώπους τούτους ο λαός μας άνόμαζε Ιατροφιλοσόφους και τούς έθαύμαζε και τούς αγαπούσαν εξαιρετικά, διότι, εν ώ τούς έπίστευε ότι ήσαν ούρανοκατέβητοι, δεν έπανε να τούς θεωρή και σάρκα εκ της σαρκός του και υποχρεωμένους να ήναι πάντοτε, όπως και ήσαν, υπό τας διαταγάς του και να τού θεραπεύουν, δωρεάν εν νοείται, π' άσαν νόσον και μαλακίαν και τού σώματος και τού πνεύματος και της ψυχής. Γι' αυτό, όσο περισσότερα επαγγέλματα μετήρχετο ο Ιατροφιλόσοφος, τόσο και ειδικότερος εις τό καθένα έθεωρείτο, ίσως- ίσως και διότι, κατά την θεοκρατικήν έποχήν της βασιλείας του, έγεννηοιοιούντο τα πάντα εις μίαν και μόνην άπόλυτην άρχήν: ότι άρκεί να έχη κανείς πολλές θεολογικάς γνώσεις, για να κατέχη τέλεια και πολλές τέχνας και επιστήμας μαζί. Γι' αυτό Ιατροφιλόσοφος και να μη γνωρίζη από στήθους την Αποκάλυψιν, την Σολομωνικήν και τόν Αγαθάγγελον έθεωρείτο πρώτης τάξεως τσαρλατάνος, εν ώ, εαν έξευρε καλά έστω επί τέλους και ένα μόνον από την τριάδα των λαοφιλών αυτών βιβλίων, έθανμάζετο ως παντογνώστης επάνω-κάτω, κ' έξεφύτρων' έπιτυχώς άκόμη κ' εκεί όπου δεν τόν έσπερναν. Έκαινε λοιπόν ο Ιατροφιλόσοφος και τόν δάσκαλον μαζί και τόν δικολάβον και τόν όνειροκρίτην και τόν Ιεροψάλτην και, χωρίς να διαβάση ποσώς τόν Ιησοκράτην και τόν Γαληνόν, έγνωρίζε περίφημα, με την θεολογικήν του διαίσθησιν, και «την έπιρροήν των άέρων, των υδάτων και των τόπων» και ότι «ο άριστος Ιατρός είναι και ο άριστος φιλόσοφος». Έπίσης χωρίς ποτέ του να διαβάση Κόντους και Ψυχάρηδες, όμιλούσε μολαταύτα αίσθηματικώτερα και, έλομέ-

νος, όρθότερα και καλλιτεχνικώτερα, την έλληνικήν γλώσσαν, και οι συμπατριώται του τόσον εύκολώτερα και βαθύτερα τόν έννοούσαν, όσον δλιγώτερην γραμματικήν άνακάτευε εις τούς λόγους του. Έπειτα, ο θεός αυτοός άνθρωπος άντιπρόσώπευε — θανμάσια μα την αλήθεια! — και την ήθικήν της επιστήμης, και αν σήμερα κάποτε-κάποτε μερικοί ειδικοί, θεραπεύοντες τό σώμα με τας γνώσεις των, τό μολύνουν συγχρόνως με τά κτηνώδη πάθη των, να ήσθε βέβαιοι, ότι επί της άπολυταρχίας των Ιατροφιλοσόφων τέτοιου είδους ήθικήν συμφοράν δεν έτρεχε κίνδυνον να πάθη ο φτωχός οίκογενειάρχης ο έμπιστευόμενος την γυναίκα του και τό παιδί του — όχι μόνον θηλυκού γένους — εις τας χείρας τού Ιατροφιλοσόφου. Υστερα, εν ώ σήμερα και ο κοινότερος επιστήμων εκμεταλλεύεται την θέσιν του για τας μικροφιλοδοξίας του, ο Ιατροφιλόσοφος τού παρελθόντος εν ώ ήμπορούσε άριστα να γίνη και κομματάρχης και δήμαρχος και βουλευτής και τύραννος των πολλών, επιφανεία, ο μακάριος, πώς να ώφελή τον άλλους και να ζημιώση τόν εαυτόν του. Γι' αυτό συνήθως επέβαινε εις την ψάθαν, εύτυχημένος με την έλπίδα ότι θάνταμειφθή τούλάχιστον εις την άλλην ζωήν. Εις την άλλην ζώην! Να κ' ένας άλλος λόγος, ο σπουδαιότερος όλων, για τόν όποιον ο δυστυχέστατος λαός της έποχής εκείνης ήτο σχεδόν εύτυχής με τούς Ιατροφιλοσόφους του. Πράγματι οι άνθρωποι αυτοί ήσαν και θρησκόι περισσότερο βέβαια από τόν κάππαν της Ρώμης. Πάντα ο Ιατροφιλόσοφος πρώτος θα έπήγαινε εις την εκκλησία και τελευταίος θα έφευγε, απ' ού έκανε τακτικά τόν ψάλην, συχνά τόν Ιεροκήρυκα, καμιά φορά και τόν κανδηλανάπτην και πάντοτε τόν Έπίτροπον γυριζών, μόλις ήρχιζε ή λειτουργία για να μη δρασκεύση και κανείς εκκλησιαζόμενος, τόν δίσκον «για βοήθεια της εκκλησίας», χωρίς, έννοείται, να κλέφτη και από τό φτωγά της εισοδήματα. Κατ' αυτόν τόν τρόπον ή άνεπιτήδευτη και άνεξάντλητη άφοσίωσίς του εις τά θεία και ή ταπεινοφροσύνη και αγαθότης του ήσαν βάλαμο διαρκούς παρηγορίας και ύπομονής και συχνάκις άφορμή χαράς και αγαλλιάσεως εις τόν άμαθη και άναξιοπαθόντα όχλον. Ποτέ δεν έλεγε ότι ήμπορεί να κάμη τίποτε, και πάντοτε μόλα ταύτα ήτο πρόθυμος για όλα και για όλους. Και με μίαν

λέξιν ήτον ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών και εις τας πόλεις και εις τας χωριά.

Ένα τέτοιον Ιατροφιλόσοφον, τόν μακαρίτην Χριστόδουλον Χριστοδούλου, έπρόφθασα εις τα παιδικά μου χρόνια εις την Κέρκυραν. Ο Χριστοδούλου δεν ήτο βέβαια καθ' όλα όμοιος προς τούς Ιατροφιλοσόφους της δουλείας τού Έθνους μας, διότι, κατά τα γηρατεία του, εύτύχησε να ζήση και ως έλεύθερος πολίτης τού κλασικού βασιλείου, και, θανμαστής τού ρητού τού Σωκράτους «γηρασκω άει διδασκόμενος», έπήρε και μερικά πολύτιμα μαθήματα κομματισμού από τούς νεωτέρους Έλληνας, έτσι για να γίνη τελειότερα παντογνώστης. Όποσδήποτε όμως όμοίαζε, κατά τα δύο τρίτα τούλάχιστον, τούς συναδέλφους του της άλλης γενεάς. Ο Χριστοδούλου ήτον Ιατρός της οίκογενείας μου, έπίτροπος εις τρεις άλλας εκκλησίας, πάρεδρος τού Αγίου Ρόκου, κωμοπόλεως της Κερκύρας, ψάλτης άναπληρωτικός της βυζαντινής μουσικής εις την «Παναγίαν των Ξένων», δάσκαλος των έλληνικών, της αριθμητικής, και, εν ανάγκη, και των λατινικών εις τό σχολαρχείον Κερκύρας, έρασιτέχνης φαρμακοποιός χωρίς ποτέ να κάμη λάθος εις την εκτέλεσιν των συνταγών, έξασκων έπιτυχώς και καθήκοντα όδοντοίατρού εθναιρίας δοθείσης. Δεν είδα εις την ζωή μου εύτυχέστερον και αγαθώτερον άνθρωπον. Μάλλον κοντός και εύτραφής παρά παχύς, ήτο στρογγυλοπρόσωπος με μεγάλα και διάπλατα γαλανά μάτια, γελαστά άκόμη και όταν έγέμιζαν από δάκρυα, και έμπνέοντα αγάπην, σέβας και άφοσίωσιν. Ροδοκόκκινος και με πεταμένα σαν πορτοκαλάκια τα μάγουλά του, έτρεφε μακρυν γενειάδα μεταξένιαν και χιονόλευκήν, έσουρίζων αυτήν τακτικά κατά τό πηγούνι, τό όποιον έχωρίζε εις την μέσην λακκίσκου, διαπλασιάζων την γλύκων πού άστειρευτη έτρεγε από τό πρόσωπο τού Ιατροφιλοσόφου. Επί δύο χρόνια τόν είχα διδάσκαλον εις τό σχολαρχείον, και αν έμεινα διετής εις την τρίτην έλληνικού, δεν έμεινα μόνον διότι ο αγαπητός μου διδάσκαλος τα δύο τρίτα τούλάχιστον τού έτους άπουσίαζε ύποχρεωμένος να τρέχη εις συμβούλια Ιατρικά, εκκλησιαστικά και οίκογενειακά, άλλα διότι και δεν ήθελα να τόν άποχωρισθώ τόσο γλήγορα. Άλλοι, πολύ έξυπνότεροι συμμαθηταί μου, έχασαν και τρία έτη εις τό σχολαρχείον για ν' απολαύσουν περισσότερον καιρόν τόν μάγον τους διδάσκαλον, κ' εαν δεν υπήρχε άπάνθρωπος για τη ρωμαϊκή τεμπελιά νόμος, ότι μετά τρία έτη φοιτήσεως εις την αυτήν τάξιν ο μαθητής αποβάλλεται, είμαι βέβαιος ότι άκόμη και σήμερα θα εύρίσκοντο μερικοί συμμαθηταί μου εις την

αυτήν τάξιν. Εις την τάξιν τόν έπεριμέναμεν ως Μεσσίαν, όχι τόσο διότι συνήθως τόν έπεριμέναμε χωρίς να φαίνεται έρχόμενος, όσο διότι, όταν ήρχετο, εύρισκόμεθα πολύ καλύτερα παρά όταν άπουσίαζε. Ποτέ δεν μάς ύβριζε, ποτέ δεν μάς εκτύπησε, ποτέ δεν έξεχώριζε τό πλουσιόπαιδο από τούς πτωχούς, τούς όποιους έσυμπάθουσε εξαιρετικά περισσότερο, φθάνει να ήσαν και πτωχοί τώ πνεύματι. Έμπαινε βιαστικώς πάντα μέσα εις την τάξιν, εκρατούσε υπό μάλης σάκκον περιέχοντα τα χειρουργικά του εργαλεία, τάρχαϊα έλληνικά της τάξεώς μας, τό ιερόν Έδαγγέλιον και την εικόνα τού προστάτου της Κερκύρας Αγίου Σπυριδωνος, και μάς χαιρετούσε πάντα φαιδρόγελως μ' ένα μεγαλόστομο: «Καλημέρα, παιδιά μου!... Έ! να με συγχωρήτε πού άργησα σήμερα, πού άπουσίασα χτές, πού δεν θα μπορούσα νάλλθω αύριο! Έγώ δεν φταλώ! Δεν θέλω να κάνω και τό δάσκαλο! Με σταυρώνουν οι πατεράδες σας, οι μητεράδες σας να σας γιάνω και τό μυαλό όπως σας γιάνω και τό σώμα! Δεν έχω καιρό, μωρές παιδιά, να σας μάθω τίποτε! τί να σας κάμω!... Λέγε τώρα τό «Πάτερ ήμών» έσύ, παιδί μου Γιάννη», έλεγ' έπειτα προς έμε συνήθως, διότι, σαν να έγνώριζα ότι θα γίνω δάσκαλος μια φορά, είχα, από μικρό παιδί, κάποιον Ιησουτιμιόν επάνω μου, και την ύποκρισίαν μου ο αγαθώτατος διδάσκαλός μου παρεξηγών, μ' έθεωρούσε ως τόν περισσότερον άφοσιωμένον εις τά θεία μαθητήν του. Και όταν έτελείωνα τό «Πάτερ ήμών», ο διδάσκαλός μας εκείνος έλεγε σιγά και σοβαρά τό τροπάριό τού Αγίου Σπυριδωνος «Χαίροις Τριμυθόντος ή καλλονή», και συγχρόνως άνοιγε τόν σάκκον του κ' έβγαζε τό εικόνημα τού θανματουργού Αγίου μας τυλιγμένον εις μεταξωτό καταπράσινο μαντήλι, κ' έξακολουθών να λέγη πολλές φορές και όλο και δυνατώτερα τό τροπάριον, έκανε τόν γύρον όλης της τάξεως και μάς έδινε και τό φιλούσαμε σταυροκοπούμενοι, εν ώ μάς εκύτταζε εις τό στόμα φιλοστοργότατα. Κ' έπειτα ο αγαπητός μας διδάσκαλος τό φιλούσε, τελευταίος αυτός, τρεις φορές, τό κινούσε σταυρωτά άπέναντί μας άλλες τρεις, τό έτύλιγε προσεκτικά πάλα εις τό μαντήλι, τό ξαναφιλούσε και απ' έξω, εν ώ όλοι μας έστεκόμεθα όρθιοι, κ' ύστερα, απ' ού μάς έλεγε αυστηρά: «Παιδιά μου, αν δεν έβούλιαζε ο Θεός τό νησί μας άκόμη για τ' ανομήματά μας, να τό χρωστάτε στον Άγιο μας!», άρχιζε τέλος τό μάθημά μας τακτικά ένιστε. Και γράφω ένιστε, διότι συνήθως, μόλις έτέλειωνε ή τελετή της προσευχής, κάποιος θα ήρχετο βιαστικά να μάς πάρη τόν διδάσκαλον για κάποιαν άνώτερην βέ-

βρια τῆς πνευματικῆς μας ἀναπτύξεως ἀνάγκη...

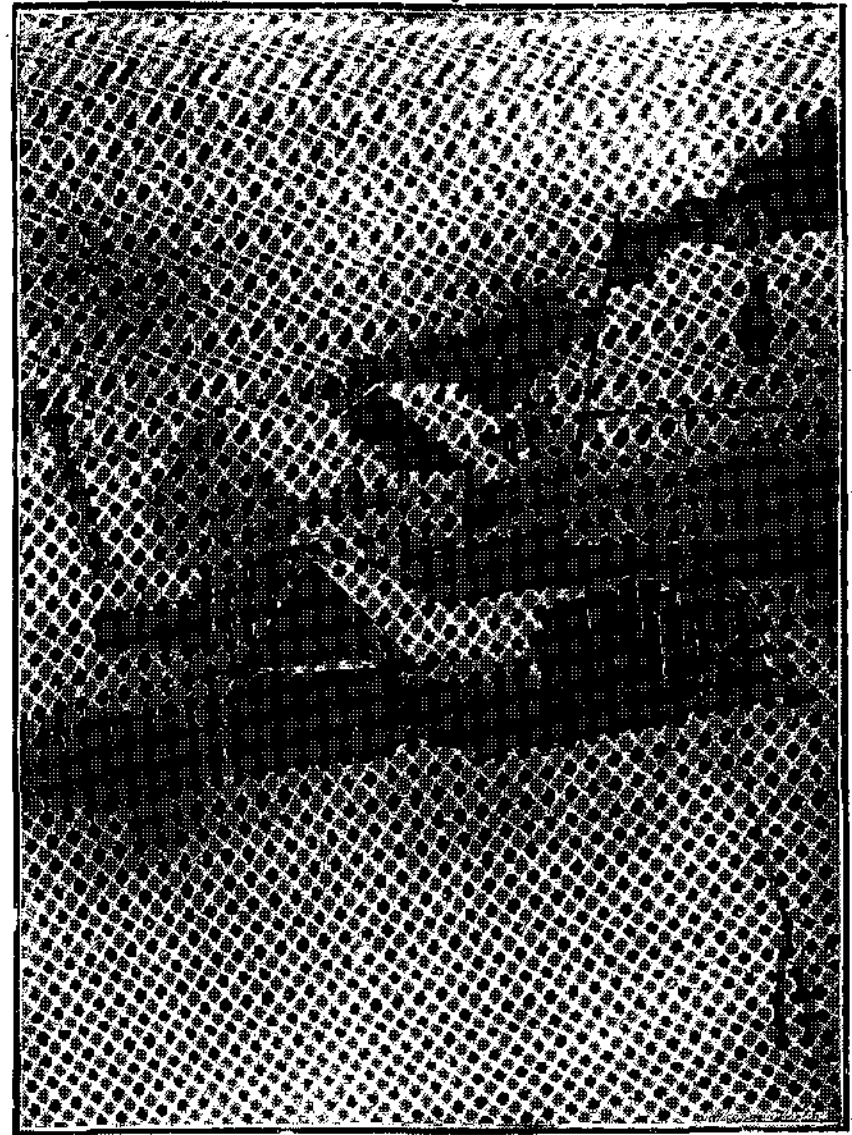
Κατὰ τὸ μάθημα ὁ Χριστοδούλου εἶχε μεγάλη ἐπιτηδειότητα ν' ἀνακαλύπτῃ παντοῦ καὶ πάντοτε τὴν παρουσίαν τῆς Θεῆς Προνοίας καὶ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἀκόμη. Ἀρχαίον κείμενον ἐδίδασκε διαρκῶς τὸν «Ἀριστείδην» τοῦ Πλούταρχου καὶ τὸν μὲν πτωχὸν φιλόσοφον τῆς Χαίρωνείας ἐθεωροῦσε κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν βαπτισθέντα Πλούταρχον, διότι πλοῦτος εἶναι ἢ φιλοσοφία καὶ ὄχι τὰ χρήματα, τὸν δὲ πᾶμπωχον Ἀριστείδην ἀριστον κατὰ τὸ εἶδος, διότι μόνον ὁ δίκαιος εἶναι καὶ ὁ ἀριστος ἄνθρωπος. Ὅταν δὲ ἔφθανε εἰς τὸ μέρος τοῦ κειμένου ὅπου ὁ Πλούταρχος κἀμνει λόγον περὶ τῆς ἐν Σαλαμίνοι ναυμαχίας, ὁ διδάσκαλός μας μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι τὴν ἁγίαν ἐκείνην ἡμέραν συνέβη μεγάλη τροχμιά κ' ἐφάνησαν ἀόριστοι πνευματικὰ δυνάμεις κ' ἐκατάστρεψαν τοὺς Πέρσας, «ὅπως ἐκατάστρεψε, παιδιὰ μου, καὶ ὁ ἅγιος Σπυρίδωνάς μας τὸν τούρκικο στόλο ποὺ πολιορκοῦσε τὴν Κέρκυρά μας στὴν ἐποχὴ τῶν Βενετσιάνων». Καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴν αὐτὴν τῆς παρομοιώσεως μᾶς διηγεῖτο ἀκατάσχετος καὶ ἐν ἐκτάσει τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος διακρύων καὶ κατασυγκινημένως:

«Ἦτον, παιδιὰ μου, ἀρχὴς Αὐγούστου τοῦ 1716. Ὁ Τούρκος στρατάρχης Καρὰ Μουσταφᾶς μὲ στρατὸ τριακόσιες πενήντα χιλιάδες — καὶ ὄχι τριάντα πέντε ὅπως γράφουν οἱ ἑσπεῖς ἱστορικοὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου! — εἶχε ὑποτάξει ὅλο τὸ νησί μας, καὶ μονάχα τὰ δύο φρούρια τῆς πατρίδος μας δὲν κατώρθωνε νὰ κυριεύσῃ ἀκόμη, γιατί ἦσαν τὰ ἰσχυρότερα φρούρια τοῦ κόσμου ἐκείνη τὴν ἐποχὴ κ' εἶχαν ὑπερασπιστάδες τὸν Σχόλεμβουργ, τὸν ἰκανώτερο στρατηγὸς τῆς Βενετίας, καὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρείους στρατιώτες ἀποφασισμένους ἢ νὰ διώξουν τοὺς Τούρκους ἢ νὰ σκοτωθοῦν ὅλοι. Μὰ γλήγορα-ἀργὰ θάπεφταν καὶ τὰ φρούρια στὰ χέρια τοῦ Καρὰ Μουσταφᾶ ἀπὸ ἔλλειψι τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων, γιατί καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα τὰ πολιορκουσοὺς ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας — μωρὲ ὄνομα γιὰ τὴν ἀθανασία! — μ' ἐξάκοσια δύο μεγάλα καράβια, καὶ ὄχι μ' ἐξήντα δύο, ὅπως πάλαι ψεύτικα ἔγραφαν οἱ ἀναξιόπιστοι ἱστορικοὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου!

«Ἡ πολιορκία τοῦ νησιοῦ μας, παιδιὰ μου, εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὸν Ἰούνιο μῆνα, κ' ἡ καταστροφή ποὺ ἔπαθε ἡ ὡμορφὴ Κέρκυρά μας ἀπὸ τοὺς Ἀγαρηνοὺς δὲν περιγράφεται! Ἐσκότωναν, οἱ ἄνομοι, γέροντες καὶ γερόντισσες, αἰμάζαν παιδιὰ καὶ κορίτσια, ἐκοφταν τὰ δέντρα μας, ἐκατάκαιαν τὰ σπίτια καὶ τὰ χωράφια, ἐγύμωναν πρῶτα κ' ἐκατάσκιωναν ἔπειτα τὴς

ἐκκλησιᾶς μας καὶ τὰ πλοῦσια μνήματα. Οἱ δυστυχισμένοι Κερκυραῖοι ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ ἐφάνησαν οἱ Τούρκοι στὸ νησί μας, ἐπέτευαν τὸν Ἅγιο μας νὰ τοὺς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν θεομηνίαν αὐτὴν. Δεήσεις τοῦ ἔκαναν, πρᾶματα καὶ θαῦματα τοῦ ἔταξαν, χαρίσματα τοῦ ἔφεραν, γιὰ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ. Τοῦ κάκου ὅμως! Ὁ Ἅγιος μας ἔκανε τὸν κουφὸ, — καὶ μ' ὄλο του τὸ δίκιο, γιατί τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἀθεΐα εἶχε κυριεύσει τὴς ψυχῆς ὅλων, ὅπως καὶ σήμερα, καὶ σύντομα, πάλι, παιδιὰ μου, θὰ καταστραφούμε, γιατί μὲ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς πολιτισμοὺς ποὺ μᾶς ἔφερε ἡ εὐλογημένη ἐλευθερία μας ἀπομακρυνόμεστε πολὺ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὰς παραδόσεις μας κ' ἀπὸ τὴ θρησκεία μας κ' ἀπὸ τὴ λατρεία τοῦ Ἁγίου μας!.. Εἶχαν ἀπελεισθῆ λοιπὸν πλέον οἱ πατεράδες μας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ νησιοῦ μας, κ' ἄρχισαν νὰ πιστεύουν, οἱ ἀπιστοὶ Θωμαῆδες, πῶς ὁ Ἅγιος μας εἶναι σκληρὸς ἅγιος καὶ νάμφιβάλλον ἀκόμη, οἱ παράνομοι Ἰουδαί, ὡς καὶ γιὰ τί; — ὡς καὶ γιὰ τὴ θαυματουργικὴ δύναμι του, οἱ κακοῦργοι, παιδιὰ μου! Ὁ Ἅγιος μας ὅμως ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ ἔφθασαν οἱ Τούρκοι στὸ νησί μας εἶχε ἀρχίσει — πάει ποὺ πάει! — νὰ θαυματουργῇ, γιατί δὲν ἤθελε μονάχα νὰ διώξῃ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀπὸ τὸ νησί του, ἤθελε καὶ νὰ τοὺς καταστρέψῃ ὅλους μὲ τὰ κανόνια καὶ τὰ καράβια τοὺς πέρα-πέρα! Καὶ γιὰ νᾶναι λοιπὸν ἡ καταστροφή τοὺς φοβερότερη καὶ γιὰ νὰ κάμῃ καὶ μεγαλύτερη ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Κερκυραίους, τοὺς ἀφησε πρῶτα, σὺν ἐκιδέξιος στρατηγός, νὰ τὸ πάρουν ἐπάνω τους, νὰ ξεχάσουν ὁλότελα τὸ ἱερὸν ρητὸν τοῦ Ἐθαγγέλου μας «ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται» καὶ νὰ φαίνωνται πῶς νικοῦν τάχα, πῶς ἤμποροῦν ἀτιμώρητοι, οἱ μωροὶ καὶ τυφλοὶ, νὰ σφάζουν τοὺς πατεράδες μας, νάτιμάζουν τὴς γυναῖκες των καὶ τὰ παιδιὰ των καὶ νὰ κάνουν γῆς Μαδιάμ τὰμπέλια μας, τὰ σπίτια μας, τὴς ἐκκλησιᾶς μας — ὅπως καὶ τᾶκαμαν ὅλα αὐτὰ τὰ τερατώδη κακοῦργήματα, καθὼς σᾶς τὸ προανάφερα, καὶ κάτι παραπάνω, παιδιὰ μου! Ὅταν ὅμως τὰ ἀιμοδιψασμένα ἐκεῖνα θηρία ἐτοιμαζόντανε νὰ κάμουν τὴν τελευταίαν ἐφοδο στὰ φρούρια τῆς πατρίδος μας καὶ νὰ περάσουν ἐν στόματι μαχαίρας τὴς χιλιάδες τὰ γυναικόπαιδα ποὺ εἶχαν σωρευθῆ ἐκεῖ μέσα, τότες ἀνοῖξαν τέλος τὰ στραβά τους οἱ πατεράδες μας εἶδαν, ὡς ἄλλοι ἀπατημένοι Συμεῶνες, πόσον ὁ Ἅγιος μας ἐφρόντιζε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ πολυγαπημένου καὶ ἀχάριστου νησιοῦ του!

«Ἐξημέρωνε λοιπὸν ποὺ λέτε, παιδιὰ μου — εὐλογημένη μέρα! — ἔγνεκα τοῦ Αὐγούστου, καὶ

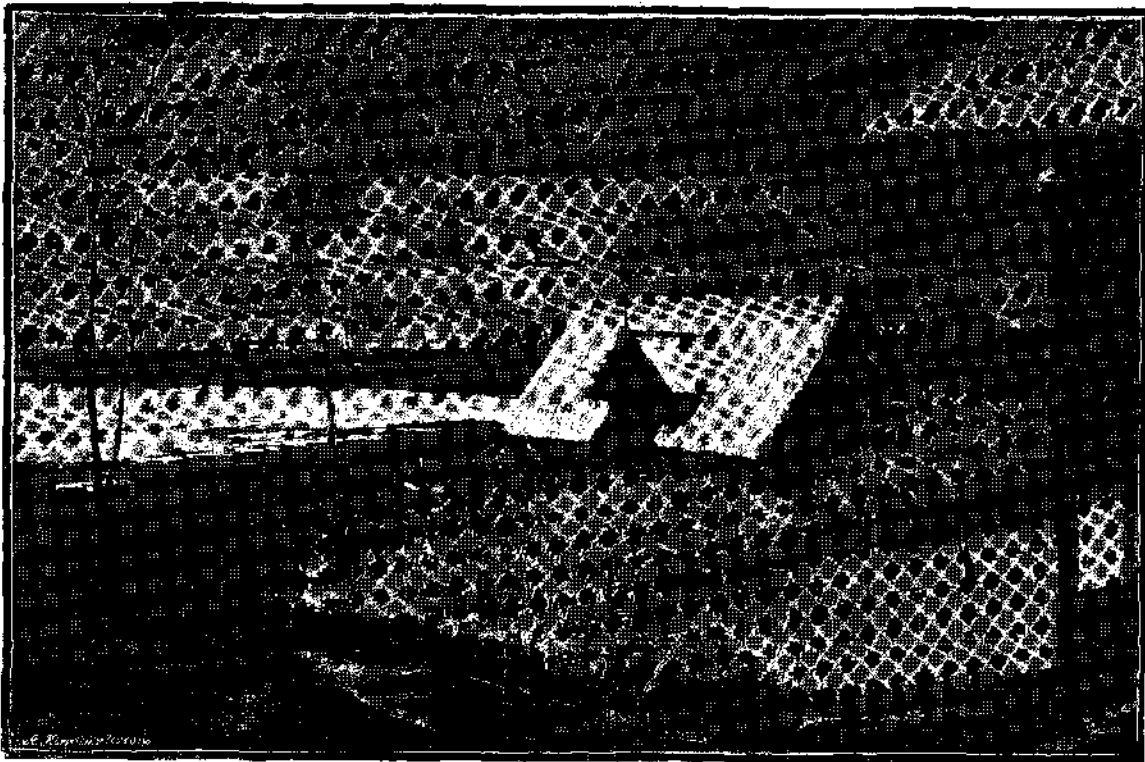

XIONI

Ο. ΦΑΚΑ

χιλιάδες τῶν χιλιάδων Τούρκοι κατὰ ξηρὰν κ' ἑκατοντάδες τῶν ἑκατοντάδων καράβια κατὰ θάλασσαν ἐτοιμάσθησαν νὰ προσβάλλουν καὶ κυριεύσουν δίχως ἄλλο τὰ φρούριά μας. Ἡ καταστροφή τοῦ μωρωμένου νησιοῦ μας ἦτον καὶ τελειωμένη! Ὁ κορφατικὸς οὐρανὸς μας ποὺ εἶναι, ὅπως ξέρετε, ὁ πιὸ ἀστατος καὶ ἀνάτοδος οὐρανὸς τοῦ κόσμου, ἦτον γλυκύτετος καὶ ζαφειρένιος κ' ὁ ἥλιος ἔβγαυε ὀλόλαμπρος σὺν νὰ ἤθελε νὰ πανηγυρίσῃ κ' αὐτὸς τὴν ἐξασφαλισμένη νίκη τῶν Ἀγαρηνῶν! Ἀλλὰ μὲ τὸ

πρῶτο κανόνι ποὺ ἔδωκε στοὺς Τούρκους τὸ σύνθημα τῆς μάχης, σύννεφα κατὰμαυρα σὺν πίσσα καὶ παχιά σὺν ἐναέρια κίστρα ἀρχίνησαν νάνεβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανούς ἀπὸ τὸ βορρῆα, κ' ἀγέρηδες ἐξαπλώθηκαν μανιωμένοι στὴν ἡσυχὴ καὶ καταγάλανη θάλασσα τοῦ νησιοῦ μας, καὶ βροντῆς κ' ἀστραπῆς κ' ἀστροπελέκια καὶ χαλάζι ἐτρόμαζαν τοὺς Τούρκους, ἐσκοτίζαν τὰ κινήματά τους, ἐθάμπωναν τὰ μάτια τους, ἐτσάκιζαν κ' ἔκαιαν τὰ καράβια τους, ἐπνιγαν τοὺς ναῦτες, τοὺς ἔβρεχαν τὴς σφαιρῆς,

ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟ

Ο. ΦΩΚΑ

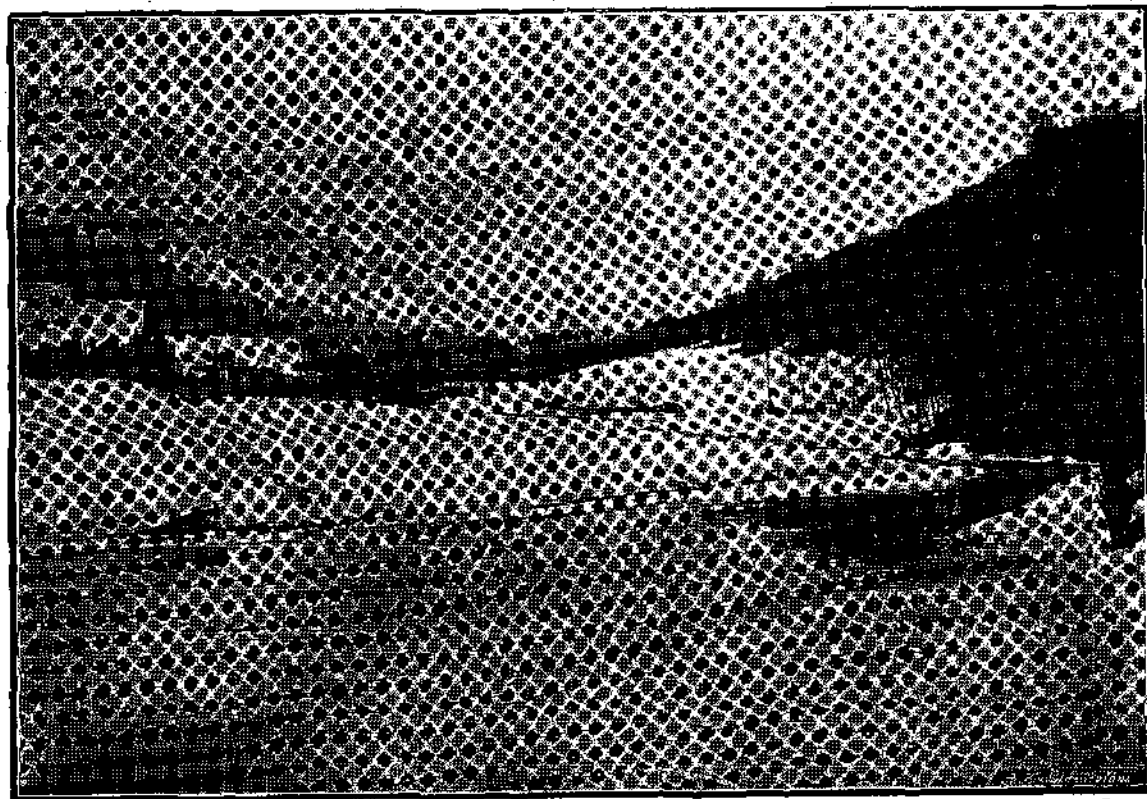
τούς άναβαν άσβυστες πυρκαϊές, κ' οί χιλιάδες τών χιλιάδων στρατιώτες και ναύτες κ' οί εκατοντιάδες τών εκατοντιάδων τά καράβια ήσαν ένα άνακάτωμα από φλόγες τής Κολάσεως, από πλημμύρισμα κατακλυσμού, από κομματιασμένα άρμενα και πανιά, από καυθελιασμένες σημαίες κ' από ξεσκισμένα και καρβοννισμένα κορμιά. Οί άπελπιστικές φωνές τών Άγαρηνών έφθάναν σαν αντίλαλημα τών πολασμένων του Άδη σταυτιά τών πολιορκουμένων πατεριάδων μας. Στην άρχήν οί πολιορκούμενοι, αν και ήσαν συνηθισμένοι από τó άστατο κλίμα τής πατρίδας μας, μολαταύτα κατατρομασμένοι άναστήναζαν βαθειά κ' έδρηνούσαν κ' είχαν τήν άπίστευτην άδιαντροπιά, οί άχάριστοι, να φωνάζουν κ' όλα πώς ο Άγιος μας κέρα και πέρα τούς έξέχασε και τούς έφερ' έπίτηδες τέτοιο κατακλυσμό για να τούς καταστρέφουν γληγορώτερα οί Τούρκοι! Όταν όμως οί άπελπιστικές φωνές τών Άγαρηνών άρχισαν να φθάνουν δυνατώτερες κ' άδιάκοπες σταυτιά τους κ' οί φωνιές τών καραβιών να λάμπουν πελώριες στα μάτια τους, ίερος ένθουσιασμός τούς έπιασε όλους, κ' ή φαντασία τους ύψώθηκε έως τά

έπουράνια, κ' όλοι εδρέθηκαν εις υπεράνθρωπην έκστασι, κ' έβλεπαν τώρα έντρομοι και κατασγκινημένοι τó τίμιο λείψανο του καλογέρου Άγιου μας να σχίζει γοργά τόν άγέρα συνοδευμένο από χιλιάδες φτεροφόρους Άγγέλους και να κρατή ρομφαίαν στο δεξί και να κατασφοζή τούς Άγαρηνούς, και με τάριστερό να κατακαίη μ' άναμμένο δαυλί τούς στόλους τών βρωμερών Όθωμανών εν φ τά εδλογημένα τον μάτια, γυρμένα προς τούς θεοπλήκτους πολιορκουμένους, τούς έστελναν άστραπές παρηγοριάς κ' άγάπης και συγχωρήσεως για τήν άπιστία τους στο θανατονεργό τους προστάτη. Μολαταύτα, παιδιά μου, ο στρατάρχης τών Τούρκων Μουσταφάς κ' ο Ναύαρχος Κότζας είχαν τó θράσος, τά βρωμόσκυλλα, στην άρχή ναψηφούν τó θαύμα του Άγιου μας, κ' έκαναν τάδύνατα δυνατά να δώσουν θάρρος στους στρατιώτες και τούς ναύτες των και τούς έφώναζαν πώς ή κακοκαιρία είναι φυσικό πράμα και γλήγορα θά περάση. Άλλά τότε πια τότε κ' ο Άγιος μας ώργίσθηκε και τούς έφερε τήν τελειωτική κατάστροφή από κει που δέν τήν έπερίμεναν, για να τούς δείξη ότι ή κακοκαιρία ήτον ύπερφυσικό πράμα τήν

έποχήν εκείνην και δέν θά τούς περάση τόσοον εύκολα ή άπιστία τους!

«Τήν ίδια λοιπόν ήμέρα τής φοβερής τρικυμίας, μέσα στο άναμμα τής καταστροφής τών Τούρκων και κατά θείαν οικονομίαν με τήν μεσιτείαν του Άγιου μας, φθάνει είδησις στο Μουσταφά — άκου τα πασα μου! — ότι στην Ούγγαρίαν έκαταστράφηκαν εκατόν πενήντα χιλιάδες Τούρκοι κ' έσκοτώθηκε κ' ο μεγάλος βεζύρης των Άλβης Κουμβουρής και να φύγη άμέσως — ώρα σου καλή, Μουσταφά! — από τήν Κέρκυρα και να τρέξη εις βοήθειαν τής πατρίδας του. Τρελλός λοιπόν ο σιός στρατάρχης μας από τήν καταστροφή που του έπροξένησε με τó πρώτο του θαύμα ο Άγιος μας, δαμονισμένος τώρα κ' από τó δεύτερο θαύμα του ίερού Καλογέρου μας, γιατί του ήλθε, πρεσβείαις του Άγιου μας πάντα, τήν ίδια μέρα κ' ή φοβερή είδησις από τήν Ούγγαρία, διατάζει άμέσως οί Τούρκοι να λύσουν τήν πολιορκία τής πατρίδας μας και να μπούν στα καράβια όπως-όπως. Άλλά τότε, παιδιά μου, έκαμε και τó τρίτο — Πατήρ, Υιός και Άγιον Πνεύμα! —

θαύμα του ο Άγιος μας, γιατί εκεί που ξεφρενιασμένοι έμπαιναν, πατείς με-πατώ σε, στα καράβια τους οί Τούρκοι, φθάνει στο ναύαρχό τους — άκου τα και του λόγου σου, καπετάν Τζανούμ Μεχμέτ Κότζα! — ή μαύρη είδησις ότι έρχεται, πρεσβείαις του Άγιου μας πάντα, για βοήθεια τής Κερκύρας ο Τοπανικός κ' ο Πορτογαλλικός στόλος! Και τότε, μαρφέ παιδιά μου, έγινε του Κουτρουλή ο γάμος! Ο σιός ναύαρχος διατάζει άμέσως και του λόγου του ν' άνοιξουν πανιά τά λίγα καράβια που του έμειναν και να τó κόψουν λάσπη από τήν Κέρκυρα. Άλλά χιλιάδες Τούρκοι δέν είχαν προφθάσει να μπούν μέσα, και του κάκου έπετούσαν τά όπλα τους για να σωθούν γληγορώτερα, κ' έσήκωναν κατά τούς ουρανούς τά χέρια τους κ' έφώναζαν του ναύαρχου, του παλληκαρά, για τ' όγομα του. Άλλά κ' του Μωάμεθ να τούς πάρη μαζί του. Ο καπετάν Κότζας, όχι μόνον ήτον θεόκουφος στις ίκεσιές των, αλλά είχε κατακυριευθή δια μιάς κ' από άπεριόγραπτη λύσσα θυμού, γιατί, μόλις έδιάταξε να κάμουν πανιά τά καράβια του, ή κακοκαιρία, που έφώναζε πρώτα πώς ήτον

ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟ ΠΥΛΟ

Ο. ΦΩΚΑ

φυσικό πράμα και γλήγορα θα περάση, αρχίσε να καταπαύη—αυτό δεν ήθελες, καπετάνε μου;— γληγορότερα κι απ' ό,τι ελογόριαζε, κ' ή θάλασσα όλη έγινότανε σαν λάδι, πράμα πάλε φυσικώτατο βέβαια και μολονότι κ' ή ξαφνική αυτή μεταβολή του καιρού ήτον τέταρτο θαύμα του Άγιου μας, ός παραδεχθούμε, για να μη χαλάσουμε και το χατίρι του καπετάν Κότζα μας, πώς όφειλότανε μονάχα στο άστατο κλίμα της πατρίδας μας. Όσοσο ό στρατηγός μας Σχόλεμβουργ βλέποντας τους Τούρκους να φεύγουν, όσπολι σχεδόν, και τόν Ισπανικό και Πορτογαλλικό στόλο να φθάνη για βοήθειά του, παίρνει και δίνει θάρρος στους πολιορκουμένους και κάνει έξοδο κατά τών Τούρκων. Κ' εν ό αρχίζει τρομερή σφαγή τούτων εδώ, τα κανόνια τών Ισπανών και τών Πορτογάλων άνοιγουν πύρ κατά του μισοκαμένου και караβοτσακισμένου στόλου τών Αγαρηνών, κ' ή καταγάλανη θάλασσα στα περιγιάλια του νησιού μας τώρα έκτακοκκίνιζε, που λέτε, παιδιά μου, από τα αίματα τών Τούρκων, πους τους έσφαζε άνυπε-

ράσπιστους ό Σχόλεμβουργ στο λιμάνι, κ' έπλημύριζε από τα ξυλάρμενα τών караβιών, που τα έκτατσαύιζαν οι σφαίρες τών Ισπανών και τών Πορτογάλων και τών φρουριών μας. Έτσι, ή καταστροφή του φοβερού έχθρου έγίνηκε τέλεια και τ' όμορφο νησί μας έσώθηκε, καλά μου παιδιά, με τη βοήθεια μονάχα του Άγιου μας, ου ή χάρις ειη μετά πάντων ήμών! Αμήν!...»

Και μόλις ό σοφός μας διδάσκαλος κατασγκινήμένος έτελείωνε και' αυτών τον τρόπον την διήγησιν του τριαδικού και μοναδικού του του θαύματος του άγιου Σπυριδωνος, τίσον ό θρησκευτικός ένθουσιασμός τον έκυριε, όποτε, πριν σχεδόν ν' αρχίση το μάθημα, διέκοπιτε την παραδοσιν και μάς έλεγε: «Πηγαίνετε τώρα, παιδιά μου, όλοι μαζί — άκούτε; όλοι μαζί σαν για να κάμετε διαδήλωσι! — στην έκκλησιά του Άγιου μας, να φιλήσετε την κάσα του, και προς δόξαν του σάς χαρίζω σήμερα την ήμερα να μη κάμετε μάθημα! Αν δέν ειχα ίατρικό συμβούλιο αν αυτήν την ώρα, θ' αρχόμουνα κ' έγώ επί κεφαλής μαζί σας, παιδιά μου!...»

*Αλεξάνδρεια, 27/6 1912 ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΡΑΝΟ ΝΤΕ ΜΠΕΡΖΕΡΑΚ

Ό θίασος Μαρίας Κοπουλή έδωσε αυτήν την έβδομάδα τόν Συρανό ντε Μπερζεράκ του κ. Έδμόνδου Ροστάν. Θα διαβάσουν μ' εύχαρίστησιν οι άναγνώσταί τών «Παναθηναίων» δύο άποσπάσματα μεταφρασμένα από τόν συνεργάτην μας κ. Ηλ. Βουτιερίδη.

**ΑΠΟ ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ — ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΝ
ΣΥΡΑΝΟ (στών Δειμαρέ)**

Και τί να κάμω θάρρεσε; Προσπάτη να ζητήσω μεγάλο κ' από πάνω μου να βάλω έναν αφέντη; Και σαν τό σκοτεινό κισόν όπου περιτυλίγει τό δέντρο και του γίνεται προστάτης, γλειφονιάς του τη φλούδα, με τις πονηριές ψηλά να σκαρφαλώνω, άντι γενναία να ύψώνομαι; Α! όχι! εύχαριστώ! Σάν όλοι, στους χρηματιστές ν' άφιερώνω στίχους; Τόν μπιούφο να ύποκρίνομαι με τη γελόστρα έλλπδα να ιδώ στα χείλη του ύπουργού χαμόγελο ν' άνθίξη, που να μην ειν' άκαίσιω στα ύστερα κ' αυτό; Εύχαριστώ! Με βάρραχο να γιοματίζω πάντα; Νάχω κοιλιά, που απ' τόν πολν τό δρόμο να σουρώνη; Τομάρι, που στα γόνατα συχνότερα λερώνεται; Η ράχη μου γυμνάσματα σκυψίματος να κάνη; Εύχαριστώ! Με τό ένα μου τό χέρι να χαδεύω καμιάς κασίικας τό λαιμό την ώρα, που με άλλο ένθ' να ποτίζω λάχανα; Συναμική να παίρνω όνθ' ραβέντι έπιθυμώ; Να θυμιατίζω πάντα τα γένεια κάποιου; Εύχαριστώ! Να σπρώχνουμαι από [σκάλα

σε σκάλα και να γίνουμαι μεγάλος άνδρωπάκος, να ταξιδεύω, άντι κουσιά έχοντας τραγουδάκια, και στάρμενα τους στεναγμούς τών λαδικώνε νάχω;

Εύχαριστώ! στον άγαθόν εκδότη τών Σερού να εκδώσω έγώ τους στίχους μου καλοπληρώνοντάς [τους]

Να πάω κ' έγώ να κηρυχτώ πάπας απ' τα συμβούλια που κάνουν οι ήλιθιοι μες στις ταβέρνες; Όχι! Εύχαριστώ! Να πολεμώ σ' ένα συννετό επάνω πώς να ταυρίσω ένα όνομα, άντι να γράφω κ' άλλα; Να ξετροπώνω τάλαντο μονάχα στις μαζέττες; Εύχαριστώ! Τις όσκατες να τρέμω εφημερίδες και μοναχός μου άδιάκοπα να λέω: φτάνει μόνο να μ' αναφέρει ό «Γαλλικός Έρμης» σε κάποιαν [άκη]

Εύχαριστώ! Νάμαι χλωμός, δειλός, να λογαριάζω να προτιμώ μιá επίσκεψη να κάμω ή ένα τραγουδι; παρουσιάσεις να ζητώ, αναφορές να γράφω; Εύχαριστώ! εύχαριστώ! εύχαριστώ! Μ' άρέσει να ψέλνω, να όνειρευόμυαι, και να περνάω γελώντας, μοναχός νάμαι, έλεύθερος, μάτι που βλέπει νάχω, φωνή άσημοκουδούνιστη, κ' όποτε μου κληνίση να βάζω τό καπέλο μου στραβά, και να χτυπιέμαι για ένα όχι, για ένα ναι — παρ'ό να κάνω στίχους. Χωρίς διόλου να νοιάζουμαι για δόξες ή για πλούτη να κάμω τό ταξίδι μου, που θέλω, σιό φεγγάρι! Να μη γράφω έγώ τίποτε, που απ' την ψυχή δέ βγαίνει. Κι' άλλως τε άφοϋ ειμαι ταπεινός, να λέω στον [εαυτό μου:

Μικρέ μου, εύχαριστήσων απ' τα λουλούδια, τους καρπούς κ' από τα φύλλ' άκόμη, άνίσως μες στον κήπο σου τα κόβης, τόν δικό σου!

Κ' έπειτ' άν θριαμβεύσης λίγο, γιατί τό θέλησεν ή τύχη, να μην εισαι άναγκασμένος κατιτί στον Κάισαρα να δώσης, και την αξία σου να χρωστές στον εαυτό σου μόνο.

Κοντολογίς παράτος κισός να μη θελήσω να γίνω κ' άραθ' πλάτανος ή φλαμουριά δέν ειμαι, ίσως να μη θρωθώ πολύ, μα να θρωθώ μοναχός!

**ΑΠΟ ΤΟ Δ' ΜΕΡΟΣ — ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ
ΦΩΝΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΩΝ
Πεινώ!**

ΣΥΡΑΝΟ

Έτσι! μα δέ σκέφτεστε παρ'ό να φάτε μόνο; Έλα κοντά γεροβροκέ, παγιαουλστή, Βεστράνδε και βγάλε απ' τη δερμάτινη τη θήκη μιá φλογέρα κ' έμπρός σ' αυτούς τους λαίμαργους και τους φαγά- [δες παίξε

έκείνους τους παλιούς σκοπούς του τόπου μας, που μες στο γλυκό τους τό ρυθμό λύπη βαθειά και πόνο, και πούναι ή κάθε νότα τους σαν μιá μικρή άδερ- [φούλα,

που άγαπημένων μας φωνών μέσα τους κρύβουν ήχους, εκείνους τους σκοπούς, που άργά στον ουρανό άνεβαί- [νουν

σαν τό καπνό, που τό χωριό τό πατρικό άνάδινει από τις στέγες. Τους σκοπούς, που ή μουσική τους [μουιάζει

του τόπου μας τη γλώσσα.

(Ό γέρος κάθεται κ' ετοιμάζει τη φλογέρα του)

Σήμερα ή πολεμική φλογέρα, που λυπάται, ός θυμηθή για μιá στιγμή, ένθ' τα δάχτυλά σου θε να χορεύουν πάνω της κάποιο χορό πουλιώνε, πώς πριν να γίνη από έβενον, ήταν από καλάμι. Άς κάμη απ' τό τραγουδι της να ξαφνιστή κ' ή ΐδω και να γνωρίση μες σ' αυτό και πάλι την ώραία ψυχή όλης της χωριάτικης και της γλακειάς της νεότης.

(Ό γέρος αρχίζει να καίξη σκοπούς της Λακεδώνης)

Γασκόνου, άκούστε!... Δέν ειν' πιά, κάτω από τα δά- [χτυλά του,

δέν ειναι τό στριγγόφωνο πύφερο τών πολεμών' ειν' ή φλογέρα τών δασών! και κάτω από τα χείλη δέν ειναι πιά ή σφυρίχτρα της μάχης' ειν' τάργγοφωνο μισκάλι τών βοσκών μας! Άκούστε!... ειν' ή λαγκαδιά, ή χέρσα γής, τό δάσος ειναι ό μικρός μελαχροινός βοσκός μας με τόν [κοθίκο

τόν άλικο, ειναι ή πράσινη του δειλινοϋ γλυκάδα επάνω στη Δορδώνη,

Γασκόνου, άκούστε; ολάκαιρη ή Γασκονία μας είναι!

(Όλον τα κεφάλια γέρουν' φαίνονται σαν να άνεμωύονται και σκουπίζουν κρυφά τα δάκρυά τους με τα χειράνικα τους ή με την άκη του μονόου).

Μετάφρ. ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Η ΝΕΚΡΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ*

— ΤΡΑΓΩΔΙΑ —

ΠΡΑΞΙΣ Β'

Δωμάτιον στο διαμέρισμα του Λεονάρδου. Κατά μήκος τών τοίχων, που ειναι βαμμένοι με βαθν κόκκινο χρώμα, στημένες μεγάλες θήκες με διάφορα χωρίσματα και μέσα σ' αυτές οι άπέρητοι θησαυροί που βρέθηκαν στους τύμβους της Άγοράς. Τά πλατεία κύπελλα, οι μάσκες, τα διαδήματα, τα σπαθιά, οι αξίνες, οι λόγγες, οι θώρακες, οι χρυσές ζώνες χύνουν στο σκοτάδι θολή λάμψη. Άπάνω σε δυό τραπέζια γεμμένα, που μοιάζουν με φέρετρα, ειναι τοποθετημένα τα πλούσια φορέματα και κοσμήματα, που φορούσαν ό Άγαμέμων και ή Κασάνδρα, έτσι που να φαίνονται σαν να ύπηρχαν τα σώματα κάτω απ' αυτά. Κιβώτια γεμάτα από χρυσά πράγματα, άγγεία χάλκινα γεμάτα από στάχτη νεκρών στα πόδια τών δυό τραπέζιων.— Στόν δεξιό τοίχο μιá θύρα κλεισμένη. Στο βάθος έξώστης άνοιχτός βλέπει προς την πεδιάδα του Άργους και τα μακρινά βουνά. Οι βραδυνές ώρες ροδαβαμμένες.

ΣΚΗΝΗ Α'

Η ΔΕΥΚΗ, όρδια, ταξιδετεί τό διάφορα κοσμήματα. Σκύβει και παίρνει από τα κιβώτια, κορδόνες, βραχιόλια, χτένες, δαχτυλίδια, δίσκους, ειδώλια για να τα τοποθετήη επάνω στο ένα τραπέζι, γύρω σ' άλλο χρυσο φάντασμα, άόριστον όμοιομα της αρχαίας μάντισσας. Βρίσκει μικρές σπείρες, που τις μεταχειρίζονταν για να κρατούν γύρω στο μέτωπο τις μυοδικές.

* Η άρχη εις τό τεύχος της 15-30 Ιουνίου.

Τις δοκιμάζει στα μαλλιά της. — Πίσω από τη θύρα άκούεται ή φωνή του Άλεξάνδρου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Λεονάρδε, εδώ είσαι;

ΔΕΥΚΗ, ξαφνιαζεται Διαιτακτική — Ό αδελφός μου βγήκε μόλις τώρα... Δέν ήξέρω που έπηγε... [Πηγαίνει και άνογει τη θύρα. Ό Άλέξανδρος φαίνεται στο κατώφλι].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, κάπως δειλά — Α, είσθε μόνη... μόνη, τριγυρισμένη από τό χρυσάφι. Ζητούσα τό Λεονάρδο.

ΔΕΥΚΗ — Δέν ήξέρω που έπηγε. Ίσως να κατέβηκε στην πηγή Περσεία... [Αποφεύγουν να καταθουν].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, κάνει ένα βήμα προς τα μέσα — Έμείνατε φύλακας τών θησαυρών, Λευκή... Τί εκάμνατε εκεί;

ΔΕΥΚΗ, τοποθετούσα γύρω στην Κασάνδρα τό στολida της — Βλέπετε; τό κιβώτιο αυτό ειναι γεμάτο. Υποσχέθηκα του αδελφού μου να ειναι όλα τακτοποιημένα άπόψε, όταν επιστρέψη... **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ** — Θέλετε να σάς βοηθήσω; Είναι άργά πεία.

ΔΕΥΚΗ — Είναι άργά πεία... **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**, προχωρεί προς τό τραπέζι — Τί παράδοξο! Μέσα από τό χρυσάφι νομίζεις πώς βγαίνει μιá άόριστη μορφή... Με τό βραδυνό

φως θὰ μπορούσε νὰ γελαστή κανείς και νὰ ἰδῆ ἀληθινὸ σῶμα... Βέβαια, ὁ Λεονάρδος θὰ γνώρισε καλά τὴν ἀπάτη αὐτῆ τῶν ματιῶν. Πολλὲς φορές θὰ εἶδε τὴν ὄψη τῆς κόρης τοῦ Πριάμου.

ΛΕΥΚΗ, με ἀναστεναγμὸν — "Α, τὰ μάτια του λές και δὲν βλέπουν ἄλλο ἀπὸ φαντάσματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τὸν πονῶ ἀληθινά, Λευκή. Τὸν ζητοῦσα, με τὴν ἐλπίδα νὰ... Εἶναι μερικὲς μέρες, πὸν ὅταν μένωμε μόνοι, φαίνεται νὰ τὸν βασανίζῃ ἕνα μυστικὸ πὸν θέλει νὰ μοῦ φανερώσῃ. Καὶ περιμένω, σιωπῶντας, ἀνήσυχος κ' ἐγώ, νὰ μιλήσῃ. Πάνε ν' ἀνοίξουν τὰ χεῖλη του, μὰ ὅστερα σταματοῦν, κλειδωμένα. Δὲν τολμῶ νὰ τὸν ρωτήσω, μὴ τύχη και τὸν ἀναγκάσω νὰ μοῦ πῆ πράγμα πὸν ἡ ψυχὴ του δὲν ἤμπορεῖ ἀκόμα νὰ μοῦ φανερώσῃ. Καὶ πο- νοῦμε μαζί, ἕναν κρυφὸ πόνο. [Διακοπὴ]. Τί συλλογιζοσθε;

ΛΕΥΚΗ, διώχνοντας τὴ σκέψι της — Θέλετε νὰ με βοηθήσετε; Ὁ ἀδελφός μου δὲ θ' ἀργήσῃ. [Σκόβει ἀπάνω στὸ κιβώτιο. Ὁ Ἀλέξανδρος τὴν κινεῖ].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τί ἔχετε στὰ μαλλιά σας; [τὴν πλησιάζει].

ΛΕΥΚΗ, με κάποια ταραχὴ, — "Α, οἱ σπειρές... Τίς φόρεσα, νὰ δοκιμάσω... "Ἦθελα νὰ τίς δεῖξω ἔτσι τοῦ Λεονάρδου πὸν φαίνεται νὰ μὴν εἶναι ἀκόμα βέβαιος σὲ τί τίς μεταχειρίζονταν οἱ ἀρχαῖοι. [Κάνει νὰ τίς βγάλῃ].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, θέλει νὰ τὴν ἐμποδίσῃ χωρὶς ὅμως νὰ τὴν ἐγγίξῃ — "Α, ὄχι. Γιατί νὰ τίς βγάλετε; Ἀφήστε τίς ἔτσι, ὅπως εἶναι.

ΛΕΥΚΗ, προσπαθεῖ νὰ χαμογελάσῃ — Πρέπει νὰ τίς ἀποδώσω στὴ νεκρὴ βασιλοπούλα, πὸν τόσο τὴν ἀγαπήσατε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Ὁχι, ἀφήσατέ τίς λίγο ἀκόμα στὰ μαλλιά σας.

[Θέλει νὰ τὴν ἐμποδίσῃ κ' ἐγγίξει τὸ χέρι της. Καὶ οἱ δύο νοιώθουν ταραχὴ. Κινεῖται ἀτάματα με κάποιο αἰσθημα ὀσμῆς συγχερατημένης].

ΛΕΥΚΗ, με φωνὴ ἀδύνατη, χαμηλόνοντας τὰ μάτια. Δὲν με βοηθεῖτε...

[Διακοπὴ. Σκόβουν και οἱ δύο ἀπάνω στὸ κιβώτιο].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Κινεῖτε τὴ γλυφὴ τοῦ δαχτυλιδιοῦ αὐτοῦ: μιὰ γυναῖκα καθισμένη, πὸν κρατεῖ τρεῖς παπαρουνες, κ' ἐμπρός της ὀρθιες τρεῖς μορφές ἀόριστες, πὸν ἔχουν ἀπάνω στὸ κεφάλι τὸ διπλὸ πελέκι και τὸν ἡλιακὸ δίσκο πὸν λαμποκοπᾷ. Κινεῖτε και τοῦτο: μιὰ νέα γυναῖκα καθισμένη, πὸν ἀπλώνει τὰ χεῖρια και γυρίζει πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι, κ' ἐμπρός της ἕνας ἀνδρας πὸν ἀπλώνει και αὐτὸς τὰ χεῖρια. Κινεῖτε: ἡ χτενισιὰ της, τί μεγάλη πὸν εἶναι.

ΛΕΥΚΗ — Γυρίζει πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ κεφάλι...

[Διακοπὴ. Ἡ Λευκὴ ἐξακολουθεῖ νὰ τοποθετῇ τὰ στολίδια γύρω στὴν Κασάνδρα. Ὁ Ἀλέξανδρος πηγαίνει πρὸς τὸν ἐξώστη, και μένει λίγες στιγμὲς κινεῖται πρὸς τὴν πεδιάδα. Καὶ οἱ δύο θέλουν νὰ νικήσουν τὴν ἀγωνία πὸν τοὺς πιάνει].

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Φαίνεται, ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ κάμπος νὰ ἔχη τὴν ὄψη τῆ θερμομασμένη πὸν παίρνει κανείς, πεθαμένος ἀπὸ δῦσα. Παντοῦ ἡ ἐξοχὴ ἀνασέει πὸν ἐλαφρὰ διαν σιμόνει ἡ νύχτα. Ἡ δική μας, ἐδῶ, διηγείται τὸ μαρτύριο τῆς δῦσας και τὴ νύχτα ἀκόμα. Ἀργὰ τὸ βράδυ βλεπαῖς θλιβερὴ ν' ἀσπρίζῃ ἡ στεγνὴ κοίτη τῶν ποταμῶν της. Τὰ μακρὰ βουνά, με τὰ σκληρὰ τους καπούλια, δὲν φαίνονται σάν κοπάδι ἀπὸ πελωρίους δνάρρους; Κινεῖτε πέρα ἐκεῖ τὴν Ἀράχνη, πῶς φλέγεται. Σχεδὸν ὅλα τὰ βράδνα εἶναι κόκκινη ἡ κορυφὴ της, λές και θυμίζει τὴ φωτιὰ πὸν ἔστειλε στοὺς φύλακας τῆς Κλυταιμνήστρας τὸ μήνυμα γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας. Ἀπὸ τὴν ἴδη ὡς τὴν Ἀράχνη, τί μεγάλη σειρὰ ἀπὸ φωτεινά μηνύματα! Διαβάσαμε πάλι χθὲς τὴ θανασιτὴ ἀπαρτίθμησι τῶν πυρῶν ὅπου ἀπάνω στὰ βουνὰ ἀναψε ἡ Νίκη... Καὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ, μπορεῖτε νὰ σκορπίσετε με τὰ χεῖρια σας τὴ στάχτη ἐκείνου, πὸν ἐμήνυσε με τέτοια σημάδια τὸν γυρισμὸ του! Φορεῖτε στὰ μαλλιά σας τὰ στολίδια τῆς βασιλικῆς σκλάβας, πὸν τὴν διάλεξε ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου. [Πλησιάζει και πάλι τὴ Λευκὴ κινεῖται πρὸς τὴν]. Καὶ ὅλα αὐτὰ γίνονται τόσο ἀπλά μέσ' στὰ δικὰ σας τὰ χεῖρια. Καὶ ξεχνιέται ἡ ἄβυσσὸς τῶν χρόνων, πὸν σὰς χωρίζουν ἔσας ζωντανὴ ἀπὸ τὰ λείψανα τοῦ βασιλέως και τῆς μάντισσας πὸν φυλάγετε. Ὅλο αὐτὸ τὸ χρυσάφι λές και ἀνήκει ἀπὸ χρόνους μακρυνούς σὲ σὰς πὸν εἶσατε ἡ Ἔμορφια και ἡ Ποίησις. Ὅλα σὲ σὰς ὑποταγμένα, ὅλα στὴν ἐξουσία σας...

ΛΕΥΚΗ, χλωμὴ και τρέμοντας, ἀκουμπᾷ τὴ ράχη της στὸ τραπέζι. — Μὴ μοῦ μιλάτε ἔτσι!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Γιατί νὰ μὴ σὰς μιλήσω γιὰ τίς ἀλήθειες πὸν ἀποκαλύψατε στὴν ψυχὴ μου; Νομίζετε πῶς δὲν πρέπει νὰ εἰποῦν τίς ἀλήθειες πὸν ζητοῦν ν' ἀποκαλυφθοῦν, ἐκεῖνοι πὸν εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ χοροῦν τὴ ζωὴ χωρὶς ψέμα; Πόσες φορές ἐδιήψαμε μέσα στὴ σιωπὴ χίλια πράματα πὸν γεννιόντανε στὸ στήθος μας και ἀνέβαιναν ὡς τὰ χεῖλη! Πάντα λύπη αἰσθάνομαι ὅταν τὰ θυμοῦμαι. Θαρρῶ πῶς τὰ βλέπω κάτω ἀπὸ ἕνα νεκρωμένο νερὸ, ἄφρηκα και ἄμορφα. Καὶ θὰ γεννοῦσαν γιὰ μὰς ποῖος ξέρεῖ τί καινούριες χαρὲς και θλίψεις και ἐμορφιές, με τὸ νὰ ζωντάνευαν μεσ' στὴ φωνὴ μας! "Α, ἐκεῖνος πὸν κρύβεται, πὸν σιωπᾷ, πὸν πνίγεται, αὐτὸς εἶναι ψεύτης πρὸς τὴ ζωὴ. Γιατί λοιπὸν νὰ μὴν τολμήσωμε ποτὲ ὡς σήμερα νὰ κιν-

ταθοῦμε στὰ μάτια; Ἐφοβόμαστε νὰ διαβάσωμε, ἐφοβόμαστε νὰ ἰδοῦμε φανερὰ ἐκεῖνο πὸν γνωρίζαμε και οἱ δύο;

ΛΕΥΚΗ, με ἀνησυχία — Ξέρομε πῶς εἶναι πράματα πὸν δὲν ἤμποροῦν νὰ γίνουν, ὅτε θὰ μπορέσουν ποτὲ!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Α, πάντα ἡ ἴδια προσπάθεια!

ΛΕΥΚΗ — Εἶναι πράματα, πὸν δυνατὰ ἀπ' τὸ θάνατο, πὸν χωρίζουν δυὸ ζωές. Ὁ θάνατος δὲν ἤμπορεῖ νὰ χωρίσῃ τόσο δυνατὰ, ὅπως αὐτὰ μὰς χωρίζουν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Ποιὰ πράματα;

ΛΕΥΚΗ — Τὰ ξέρετε. Πράματα ἱερά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Α, ἤθελα χίλιες ζωές νὰ στερήσουν γιὰ νὰ πιοῦν τὰ δικὰ σας τὰ χεῖλη.

ΛΕΥΚΗ — Μὴ μοῦ μιλεῖτε ἔτσι!... Στὸ πλευρὸ σας, ἐνωμένη με τὴ ζωὴ σας, εἶναι μιὰ ζωὴ πὸν πὸν πολύτιμη ἀπ' τὴ δική μου, μιὰ ζωὴ σχεδὸν οὐράνια. Μιὰ ζωὴ τόσο βαθεῖα, πὸν ποτὲ δὲν τὴν πλησίασα χωρὶς νὰ τρέμω δόλοκληρη. Τίποτε, νομίζετε, δὲν τῆς εἶναι ἀγνωστο τίποτε ξένο γι' αὐτὴν. Πάντα ἐνοιώσα στὸ βάθος της νὰ περνεῖ, δὲν ἤξερω ποῖα μυστικὴ ἐμορφία, πὸν μ' ἐνθουσιάζει, και μαζί με ταπεινώνει. Καὶ ποτὲ δὲν ἔκλαψα ὅπως ἔκλαψα πάνω στὰ γόνατά της με τὴν ἀνακούφισι και με τὸν πόνο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἤξερετε με τί φοβερὴ και ἀπροσδόκητη στείρωσι χτυπᾷ ὁ χρόνος και τὴν πὸν βαθύτερη ἔνωσι δυὸ ὑπάρξεων. Οἱ πὸν δυνατὲς οἴζες μένον βυθισμένες, δεμένες ἡ μιὰ με τὴν ἄλλη μέσα στὴ γῆ, μὰ ἡ δύναμις των πὸν ἔχασε τὴν ὀσμὴ τῆς ζωῆς, δὲν ἀποδίδει πειὰ οὔτε φύλλα, οὔτε καρπούς. Μὰ, δὲ νοιώθετε, ὅταν ἡ ζωὴ σας εἶναι κοντὰ στὴν ἰδική μου, μιὰ δόνησι μυστικὴ πὸν μοιάζει τῆς ἀνοιξῆς τὸν ὄργασμὸ; Ἡ ὄψη σας μονάχα δίνει στὸ πνεῦμα μου ἀπειρη γονιμότητα. Ὅταν προχθὲς, στὸν ἐξώστη, μέσα στὴ σιωπὴ πὸν ἀκολούθησε τίς κραυγές, ἔφερε ὁ ἀνεμος ἀπάνω μοι τὰ μαλλιά σας, ἡ ψυχὴ μου σὲ μιὰ στιγμὴ ἀπλώθηκε πέρα ἀπὸ κάθε ὄριο και ἀγκάλιασε χίλια καινούρια πράματα. Ἀκόμα και ἡ στάχτη τῶν τάφων ἦταν γι' αὐτὴν τόσα σπέρματα πὸν θὰ ἐβλάσταναν θὰ καθόμαστε πλάι-πλάι στὴ μοναξιά, μακρὰ ἀπ' τὸ δρόμο τῶν ἀνθρώπων, ἀκίνητοι και βουβοί, ὅπως εἶναι τὸ κρῶν οἱ κάμποι και κάθε φύσημα τοῦ ἀνέμου θὰ μὰς ἔφερνε νέα θαυμάσια σπέρματα.

ΛΕΥΚΗ — Σὲ σὰς μέσα, σὲ σὰς βρίσκεται ὅλη αὐτὴ ἡ δύναμις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Σὲ σὰς μέσα εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ πράματα πὸν νοσταλγοῦν οἱ ἀνθρώποι και χωρὶς νὰ τὰ γνώρισαν ποτὲ. Ὅταν σὰς κινεῖται, ὅταν ἀκούω τὸ ρυθμὸ τῆς ἀναπνοῆς σας, νοιώθω

πῶς ὑπάρχουν ἄλλες ἐμορφιές ἀπόκρυφες, ἄλλα ἀγαθὰ γιὰ νὰ ποκτήσῃ κανείς, και ἀκόμα ἄλλα ἔργα νὰ ἐκτελέσῃ, θελκτικὰ σάν τὰ πὸν ἐμορφα ποιητικὰ ὄνειρα. Δὲν ἤξερω νὰ σὰς εἰπῶ τί αἰσθάνθηκα μιὰ μέρα πὸν βρισκόμουν κοντὰ σας, στὴν πρώτη ἐμφάνισι τῆς ἀγάπης και τοῦ πόθου. Ἐνα συναίσθημα καινούριο, νὰ, κάτι σάν ζῦπνημα τῆς μακρινῆς μου ἐφηβικῆς ἡλικίας. Θυμοῦμαι τὸ ζῦπνημα αὐτὸ σάν γενέθλια χαρούμενα, σάν ἀνατολὴ ἄλλης ζωῆς, χίλιες φορές πὸν ἀγνῆς και πὸν δυνατῆς και ὅπου ἄπλωσε ἔξαφνα τὰ χεῖρια της ἀπάνω μου ἡ Μοῖρα. Ταξίδεψα πρώτη φορὰ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀπουλίας πρὸς τὴν ἑλληνικὴ θάλασσα. Στὸν Κορινθιακὸ κόλπο, στὸν Σαλῶνων τὸν ὄρμο, στὸ λιμανάκι τῆς Ἰτέας βγήκα γιὰ ν' ἀνέβω στοὺς Δελφούς. Γνωρίζετε τὰ μέρη αὐτὰ, ἐσεῖς, προσκυνήτρια κάθε ἀκτῆς ἀφιερωμένης στὸ Μυστήριο και στὴν Ἔμορφια.

ΛΕΥΚΗ, σάν ὄνειρευομένη — Τὰ Σάλωνα! θυμοῦμαι: Ἐνας γαλάσιος ὄρμος, τριγυρισμένος ἀπὸ μικροὺς ἀπόκρυφους ὀρμίσκους σάν βαθουλώματα κοχυλιῶν, πὸν ἔχουν και τὸ χρῶμα τῶν κοχυλιῶν, πρὸς τὸ βράδυ... Μέσα στὰ βουνὰ τὰ γεμάτα ἀπὸ σπηλιές, ἀνάμεσα στοὺς βράχους, σὲ κάποιες λουριδες γῆς ὑπάρξαντες, κυματίζαν λιγοστὰ και ἀδύνατα στάχνα μαζί, με ἄλλα χαμόκλαδα ἀρωματιὰ... Θυμοῦμαι ἕνα βράδυ, πάνω σ' ἕνα βουνό, πῆρε φωτιὰ τὸ χοράρι. Οἱ φλόγες ἐλαφρὲς και κυματιστὲς ἔτρεχαν ἀνάμεσα στοὺς βράχους, γλήγορες σάν ἀστραπές. Ποτὲ δὲν εἶχα ἰδῆ φωτιὰ τόσο ζωερὴ και τόσο τρελὴ. Ὁ μπατῆς ἔφερνε τὴ μυρωδιὰ τοῦ καμένου χόρτου. Ὅλη ἡ θάλασσα φαινόταν ἀρωματισμένη με δούσμο. Χιλιάδες γεράκια στριφογύριζαν τρομαγμένα πάνω ἀπ' τὴ φωτιὰ και γέμιζαν με τίς φωνές τους τὸν οὐρανὸ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Ἐκεῖ λοιπὸν, ἐκεῖ, εἶχα ἀποκοιμηθῆ στὴ γέφυρα τοῦ πλοίου, με τὸ πρόσωπο γυρισμένο πρὸς τὰ ἀστρα, μιὰ νύχτα τοῦ Αὐγουστοῦ. Τὴν ἀγγὴ με ζῦπνησε τῆς ἀγκυρας ὁ κρότος, ὅταν ἄραξε τὸ καράβι. Ξέρετε πόσο μακρὰ, και σήμερα ἀκόμα, σκορπᾷ ὁ Περνασσὸς τὴν ἀγιωσύνη τοῦ θρύλου του. Τὰ μάτια σας, ὅπου μέσα τους καθρεφτίστηκαν τὰ ἐμορφότερα και τὰ πὸν σεβαστὰ ὀράματα, ἤπιαν βέβαια τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ φῶς πὸν κάθε πρωτὸ, τὸ καλοκαίρι, χύνεται γύρω στὸ ἀπολλώνιο βουνό. Σαπλωμένος ἀκόμα, ἔβλεπα μόνο τίς μυθικὲς κορυφές μέσα στὴ βουβὴ χλωμάδα τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπ' τὸ λιμάνι ὅμως ἔφθανε ὡς ἐκεῖ τὸ κρᾶξιμο τοῦ πετεινοῦ ἐλαφρὸ και ὑπερήφανο, ἀτέλειωτες φωνές και ἀτέλειωτοι ἀντίλαλοι πὸν γέμιζαν τὴ στιγμὴ τῆς θαυμαστῆς περι-

χής. "Α, ποτέ, ποτέ δε θα λησμονήσω τη χαρά που ξημέρωνε στη νέα μου ζωή, στους τόπους εκείνους, την αυγή, με το ζωογόνο αυτό κράξιμο!

ΔΕΥΚΗ — "Αλήθεια, αλήθεια, θυμούμαι...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — Λοιπόν, το ίδιο συναίσθημα της μακροχρόνης αυτής αυγής, το ξαναείχα την ευτυχισμένη στιγμή που γνώρισα τη δύναμη που βρίσκεται μέσα σε σάς. Τα χείλη σας ήταν ακίνητα όμως απ' όλο το είναι σας άκουσα ένα τραγούδι που ξανάλεγε όλα εκείνα τα λόγια. "Α, το ήξερα καλά, το ήξερα καλά, πώς τα λόγια εκείνα, θάβγαιναν μιαν ημέρα αληθινά. Και έτσι περιμένα... Και ήσθαιτε σαν άγγελιοφόρα, φωνήκατε στο δρόμο μου τη στιγμή που έχανα το θάρρος, ανήσυχος για την άρρητα. Και άλλες φορές σάς είχα ιδί, είχα άκούσει τον ήχο της φωνής σας. Μά τη στιγμή εκείνη μου φανήκατε σαν μια νέα ύπαρξις, που έρχοιγε ξαφνικά από πάνω της το πέπλο που την έκρυβε... Άλλες φορές σάς είχα κυττάζει χωρίς να ιδώ, σάς είχα άκούσει χωρίς να καταλάβω. Τώρα σάς αναγνωρίζω. Μου θυμίζετε όλα τα λόγια της μακροχρόνης εκείνης αυγής. Και περιμένω να επαληθεύσουν, και αν ακόμα πρόκειται να εξαναγκάσω τη Μοίρα...

ΔΕΥΚΗ, σε άπελπιστική άγωνία — Σωπάστε, σωπάστε. Μιλάτε όπως μιλεί κανείς, μεθυσμένος...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ, δέν ήμπορει πειά να συγκρατηθί — Δέν μπορώ χωρίς εσάς. "Αν ή μορφή που έδωκα στις ιδέες μου σάς εφάνηκε καμιά φορά ώραία, αν καμιά φορά εύρισκα στους στίχους μου παραγοριά, ή κάποια ευγένεια στη σκέψη μου, σάς παρακαλώ, σάς παρακαλώ, προσέξτε σ' αυτό που με φέρνει κοντά σας. Η ζωή μου, αυτή τη στιγμή, είναι σαν ποταμός φουσκωμένος από τις ανοιξιάτικες βροχές, γεμάτος από δέντρα που ξεριζώσε στο δρόμο του, και που ξεχειλίζει στις έκβολές από το φορτίο που σέρνει μαζί του. Και μου φαίνεται πώς έσείς, μονάχα έσείς, μπορείτε να τον σταματήσετε: έσείς μονάχα, μ' ένα χορτάρι, μ' ένα κοτσάνι λουλουδιού μέσ' στο μικρό σας το χεράκι.

ΔΕΥΚΗ — "Οχι, όχι... Σας τυφλώνει το όνειρό σας... "Εγώ, όχι...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Εσείς, μόνο έσείς! Είστε δική μου, σαν να σας είχα δώσει εγώ τη ζωή, με τα χέρια μου, με την πνοή τη δική μου. Για μένα το πρόσωπό σας είναι τόσο έμορφο, όσο έμορφη είναι μέσα μας μια σκέψις. "Όταν ανοιγοκλείνεται τα βλέφαρα, θαρρώ πώς τα ματόκλαδά σας ρίχνουν τη σκιά τους στα μύχια της ζωής μου...

ΔΕΥΚΗ — Σωπάτε. Σωπάτε. Πνίγομαι. "Α, δέν μπορώ, δέν μπορώ πειά να ζήσω!

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — Θα ζήσετε μέσα μου με τη δική μου ζωή, γιατί είσθε για μένα ό,τι ή φωνή σας είναι στο στόμα σας. Πόσο σάς περιμένα! Με τί άφοσίωσι! Δέ σάς ρωτώ για τον καιρόν αυτόν που έμειναμε ξένοι, μακριά δ ένας από τον άλλον, μολοντί ξηούσαμε εδώ, κάτω από τον ίδιον ουρανό! Το ξέρω, το ξέρω... "Εβουθίσατε την ψυχή σας στο Μυστήριο και την Έμορφιά, ήπιατε στην πιό άπομακρη πηγή της ποιήσεως, έζησατε τα όνειρά σας στη λάμψη που σκόρπισαν οι πιό μεγάλες περασμένες ζωές. Ξέρω, ξέρω τί εκάματε για να βρη μιαν ημέρα ένας ποιητής την αρχαία ψυχή μέσ' στη δροσιά της αγάπης σας.

ΔΕΥΚΗ — Μεγαλώνετε με την πνοή σας το πιό ταπεινό πλάσμα. Μια καλή αδελφή είμαι μονάχα. Συνόδευα παντού με την αγάπη μου τον αδελφό μου που εργαζότανε.

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — Μά δέν ξηούσε και ένα άλλο πλάσμα στο πλάι της καλής αδελφής; "Εγονάτιζε άπάνω στους τύμβους, εκαθάριζε τα άγάλματα από το χώμα και έβλεπε έξαφνα μέσ' στη σκοτεινή γή να χαμογελά ή γαλήνη μιας ζωής θεϊκής. Στόν κάμπο του Μαραθώνος εδιάβαζε, με μάτια γεμάτα δάκρυα, πάνω σε μια κολόνα, τα όνόματα των Άθηναίων που είχαν πέσει στη μάχη και στους Δελφούς εμάντευε τη μελωδία του παιάνος που ήταν χαραγμένος πάνω σε μιαν επιτύμβια στήλη. Παντού όπου άπέμεναν ίχνη των μεγάλων θρούλων ή συντριμματα των τελείων μορφών, περνούσε με τη χαρά της τη ζωδότερα, βαδίζοντας μέσ' στους άπομακρους αιώνες, έλαφρά, σαν να άκροαζότανε το τραγούδι του άηδονιού, μέσα σε κάμπον από έρειπια...

ΔΕΥΚΗ — Ποιά ήταν; Πώς σ' αυτήν να γνωρίσω τον έαυτό μου; Στα μάτια σας, όλα παίρνουν άλλη μορφή. Ημουν μια άσημη, μια καλοπροαίρετη βοηθός. Και οι χαρές και οι λύπες του αδελφού μου ήταν δική μου χαρά και δικές μου λύπες. Η καρδιά μου έτρεμε όταν έτρεμε ή δική του καρδιά...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Α, ποιανού μυστηρίου και ποιās άμορφιάς τη λάμψη δέν έχετε μέσα σας; Και σεις, και σεις όπως ή Κασάνδρα, που φυλάγετε εδώ την τέφρα της και τα στολίδια, έχετε περάσει τās Σκαιές Πύλας. "Ανάμεσα στο χώμα των επτά πόλεων, τα μάτια σας αναγνώρισαν την άπαίσια πυρκαϊά που είχε προφητέψει ή άκουραστη φωνή εκείνης που τώρα μένει βουβή, κάτω από τον ήσκιό σας. Για σάς, ήταν σαν να μην υπήρξαν οι αιώνες που πέρασαν. "Ελατετε επιτέλους, σ' ένα πλάσμα αγαπημένο, να εθρω και πάλι την ένότητα της ζωής που ζητεί ή τέχνη

μου. "Εσείς μονάχα κατέχετε το θεϊκό μυστικό. "Όταν το χέρι σας πιάνη το διάδημα που εστόλιζε το μέτωπο της μάντισσας, ή κινήσις σας αυτή φαίνεται ν' ανακαλή την αρχαία ψυχή νομίσεις πώς μιá αναβίωσις λαμπρύνει μιá τόσο άπλή πράξι. Μέσα σας είναι μιá δύναμις άποκαλυπτική που και σεις δέν την γνωρίζετε. Η πιό άπλή πράξις σας μου φανερώνει μιαν αλήθεια που μου ήταν άγνωστη. Και ή αγάπη μοιάζει με τη διάνοια: τόσο περισσότερο λάμπει, όσο περισσότερες οι αλήθειες που ξεσκεπάξει πητε μου λοιπόν, υπάρχει τίποτε πιό ιερό, και πιό τιμημένο;

ΔΕΥΚΗ, χωρίς δύναμη πειά — "Οχι, όχι... Σας μεθώ ή ψυχή σας. "Εκείνο που βλέπετε σ' έμένα, είναι στη σκέψη σας μόνο. "Από το τίποτε δημιουργείτε την εικόνα που θέλετε ν' αγαπάτε. Μέσα σας, μέσα σε σάς είναι όλη ή δύναμις.

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τι μ' αυτό; "Όλη ή δύναμις που είναι μέσα μου, θα έμεινε φυλακισμένη και θα χονότανε με χίλια παραστρατήματα, αν ή θεϊκή λαγτάρα που είναι μέσα σε σάς, δέν την έδέομαινε και δέν την ώδοούσε να εκδηλωθί. Τη χαρά, τη χαρά σάς ζητώ. Προχθές, όταν σάς έδωσα τα λουλούδια, το πρόσωπό σας είχε σημάδια από δάκρυα γύρω σας όμως, μέσα στον ήλιο, τα μαλλιά σας άνυπόμονα μιλούσαν τη χαρά. Της αγάπης σας ή εύτυχία θα μου ενέπνευε τα λόγια που θα γράψω και που ο κόσμος τα περιμένει. Χωρίς εσάς, τίποτε.

ΔΕΥΚΗ — Καλά πητε μου, πητε τί θέλετε; Τι θέλετε να γείνω εγώ, τί να γείνουν εκείνοι που αγαπώ και που αγαπάτε; [Διακοπή].

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Ας γείνη το θέλημα της έιμαρμένης...

ΔΕΥΚΗ — Και ο πόνος; ο πόνος; Δέν αισθάνεσθε πώς ένα σύννεφο πόνου βαρύνει επάνω μας και μās πιέζει; Δέ νοιώθετε πώς ψυχές αγαπημένες στο πλάι μας πονούν, γιατί προαισθάνονται ένα σφάλμα ή φοβούνται ένα δυστύχημα που δέν ήξέρουν πώς να το έμποδίσουν; Αυτή τη στιγμή μου θυμίζατε τα δάκρυά μου... "Ω, αν ήμποροίσα να σας είπω πόσο πονώ και φοβούμαι. "Εγνώριζε, εγνώριζε εκείνη. Το αισθάνθηκα πώς εγνώριζε. Τα χέρια της, που έχουν μέσα τους ζωή, έψαχναν την ψυχή μου όπως ψάχνουμε ένα φόρομα στις πιό άποκρυφες πτυχές του. Το μυστικό μου ήταν μέσα στα χέρια της, και το ξεφύλλιζε όπως ξεφυλλίζουμε ένα τριαντάφυλλο. Και όμως ένοιωθα μέσα της μιá κλωστήνη μαζί με την άπελπισία της. Και μου φαινότανε πώς ή καρδιά της τότε ήταν κλεισμένη σαν κόμπος, τότε άνοιγε σαν λουλούδι,

και πώς ήθελε να πεθάνη, και πάλι πώς τρελά άγκάλιαζε τη ζωή... [Διακοπή].

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ, με διαταγμό — Λέτε να είναι βεβαία;

ΔΕΥΚΗ — Είναι βεβαία. [Διακοπή]. Κ' εκείνος; Δέν φοβάσθε πώς κ' εκείνος έχει κάποια ύποψια;

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Ω, όχι, τίποτε δέν ύποπτεύει. Είμαι βέβαιος...

ΔΕΥΚΗ — Μά, αυτή ή δυη του ή παράξενη, ή μελαγχολία του ή μυστική, ή άγρια σχεδόν, ο τρόπος του προς έμένα... Είναι φορές που με κυττάει με μάτια, που δέν ήμπορώ να τα άντικώσω. "Όταν τον πλησιάζω, όταν του πιάνω τα χέρια, μου φαίνεται κάποτε πώς ένα του βίαιο συναίσθημα θέλει να με διώξη, μακριά...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — "Έχετε λάθος, Δευκή. Τίποτε δέν ύποπτεύει. Η άρρώστεια του δίνει αυτή την ταραχή.

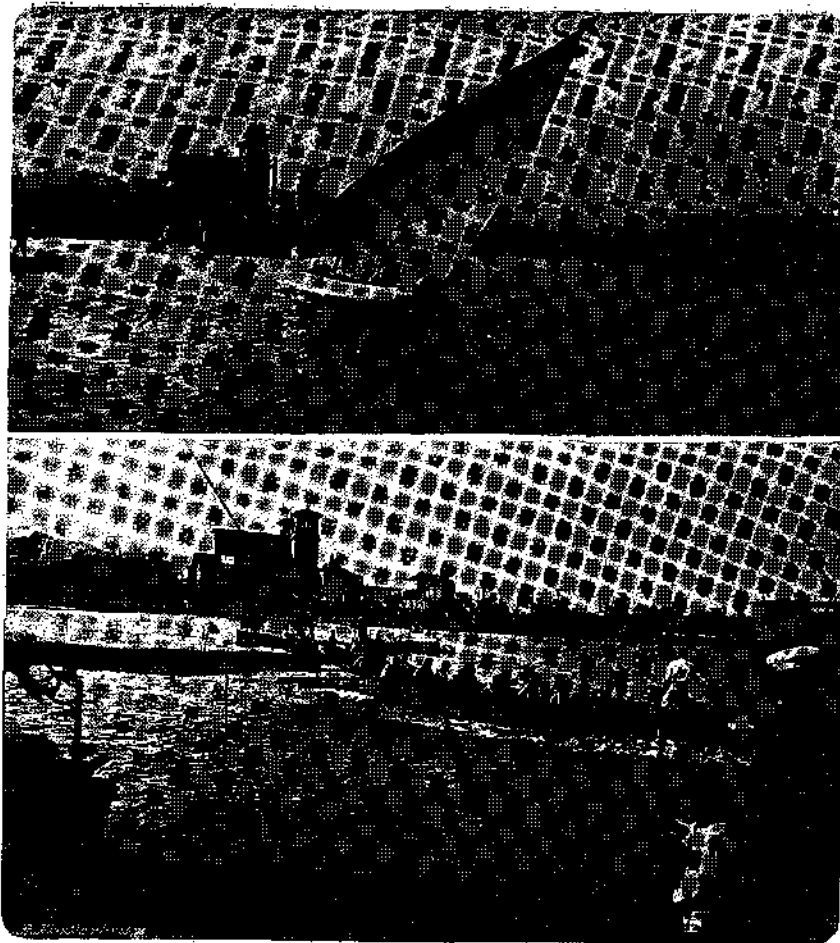
ΔΕΥΚΗ — Η άρρώστεια! Και σεις λοιπόν νομίζετε πώς είναι άρρωστος;

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τα νεύρα του ελύγισαν από το πολύ και δυνατό τέντωμα. Το πνεύμα του το καταπονεμένο, πρέπει πώς το βασανίζουν μαύρα φαντάσματα. Βέβαια κάτι άνεξήγητο είναι μέσα του... Θα μιλήση όμως, θα μου πη για το φάντασμα που τον κυνηγά, θα μου φανερώση το φόβο του. "Ετσι ήσυχα-ήσυχα δέν θ' άνοιγη τους τάφους και ν' άντικρούζη τα πρόσωπα των νεκρών. Και τί νεκρών! [Διακοπή]. Θα μου μιλήση... Χθές το βράδυ ήταν έτοιμος να μιλήση... Θα κάω άπόψε να τον ιδώ. Δέν έξέρετε που έπήγε;

ΔΕΥΚΗ — "Οχι. "Ισως στην πηγή Περσεία. "Εκεί πηγαίνει όταν θέλη να μείνη μόνος... Το νερό! το νερό! Είναι άλλο στον κόσμο, αγαπημένο σαν το νερό; "Εδώ, καθέτι είναι ξεραμένο. Παντού δίψα... "Εκεί είναι το μόνο καταφύγιο: εκεί, ο θόρυβος του νερού πρσάνει, πρσάνει τη σκέψη. [Άπομακρύνεται από το τραπέζι και πηγαίνει προς τον έξωστη σιγανά, σαν άπελπισμένη]. Είναι άλλο σαν το νερό; Πόσον καιρό έχω να ιδώ ένα ποτάμι να τρέχη σε πράσινο λειβάδι, μιá λίμνη σκιασμένη από δέντρα, ένα καταρράκτη που ν' άσπρίζουν κατάλευκα τα νερά του...

ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΣ, την σταματά και της πιάνει τα χέρια, χλωμός από τον πόθο — "Α, έμορφη, έμορφη και αληθινά γλυκειά και δόξοροση σαν νερό τρεχάμενο, σαν πηγή που ξεδιψάει... "Όλη ή έμορφιά σας χύνεται στις αισθήσεις μου σαν νερό ζωντανό, σαν νερό που πάλλεται και τρέμει...

ΔΕΥΚΗ, σαν τρελή — "Αφήστε με, αφήστε με, "Αλέξανδρε!

Ἄγθνες Ιστιοπλοίας Ν. Φαλήρου. Ἡ νικητρία λέμβος. — Ἄγθνες λεμβοδρομίας. Ἡ νικητρία λέμβος τοῦ θαυματοῦ «Υἷδα»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, με δριμύ — Νοιώθω μέσα στις φλέβες σας, μέσα στα μαλλιά σας, νοιώθω την αγάπη που έρχεται, που έρχεται. Την βλέπω κάτω από τα βλέφαρά σας που ανεβαίνει... Νοιώθω κάτω από τα βλέφαρά σας το άρωμα των δακρύων... Όλο το πρόσωπό σας χλωμαίνει μέσα μου... Είστε όλη μέσα μου, σαν ένα όφιο που το έχω πιή... [Σκύβει να φιλήσει τα χείλη της παρθένου. Εκείνη πετιέται προς τα πίσω, τρελή, και μόλις πνίγει μιὰ φωνή. Μένουν έτσι ταραγμένοι, άνικανοί να μιλήσουν].

ΔΕΥΚΗ, φοβισμένη — Ἀκούστε!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τι;

ΔΕΥΚΗ — Ἀυτὴ τὴ φωνή! [Λίγες στιγμές ἀκροάζονται]. Εἶναι ἡ φωνή της! Εἶναι ἡ φωνή της! Σὰς ζητεῖ, ναί, σὰς ζητεῖ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Μὴ φοβᾶσθε, μὴ φοβᾶσθε.

ΔΕΥΚΗ — Όλα τὰ γνωρίζει. Όλα τὰ βλέπει. Τίποτε δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς κρύψει... Μόλις πατήση τὸ κατώφλιο, θ' ἀκούση τοὺς παλμούς μας. Δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς κρύψει...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, μελαγχολικά — Δὲν πρέπει νὰ κρύψουμε τίποτε ἀπ' τὴν ψυχὴ εκείνης, ποὺ εἶναι ἱκανὴ ν' ἀκούση τὴν ἀλήθεια.

ΔΕΥΚΗ — Καὶ ὁ πόνος, καὶ ὁ πόνος...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, με βαθύτερη μελαγχολία — Εἶναι σκλάβο τοῦ πόνου. Δὲν ἔχομε δικαίωμα, τίποτε νὰ κάνουμε γιὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσουμε. Ζῆ σὲ ἄλλη ζωὴ.

ΔΕΥΚΗ — Σὲ ἄλλη ζωὴ! [Σκύβει τὸ κεφάλι καὶ πηγαίνει πρὸς τὴ θύρα].

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἡ ANNA ὀδηγούμενη ἀπὸ τὴν ΤΡΟΦΟΝ, φαίνεται στὸ κατώφλιο. Ὅλη ἡ ὄψη της ἐκφράζει θλίψη, ἐξαιρετικὰ ἥρεμη.

ANNA — Λευκή!

ΔΕΥΚΗ, τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι — Ἐδῶ εἶμαι, κοντὰ σας.

ANNA — Πήγαινε, πήγαινε, βάβω. [Ἡ τροφὸς φεύγει. Ἡ Λευκὴ ὀδηγεῖ τὴν τυφλὴ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο]. Ἀλέξανδρε!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Ἐδῶ εἶμαι, Ἄννα. [Ἡ τυφλὴ ἀπλώνει τὸ χέρι κ' ἐκείνος τὸ πιάνει. Καὶ μένει μεταξὺ τους λίγες στιγμές σιωπηλὴ. Ἐπειτα ἀφίγει τὸ χέρι του καὶ σέρνει σιμὰ τῆς τὴ Λευκὴ].

ANNA — Φίλησέ με, Λευκὴ. [Τὴν φιλεῖ στὸ στήμα]. Μοῦ φαίνεται πὼς πέρασε καιρὸς καὶ καιρὸς ποὺ δὲν εἶσαι κοντὰ μου... Τί ἔκαμες; [Ἡ Λευκὴ ξαφνιασμένη διατάζει ν' ἀπαντήση]. Τί ἔκαμες;

ΔΕΥΚΗ, με φωνὴ ὄχι σταθερά — Ἐμειναι ἐδῶ ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα, βοηθώντας τὸν ἀδελφὸ μου. [Ἡ Ἀλέξανδρος πηγαίνει στὸν ἐξώστη καὶ ἀκουμπᾷ στὰ κάγκελα, κυττάζοντας πρὸς τὴν πεδιάδα].

ANNA — Ἐδῶ εἶναι ἡ αἰθουσα τῶν θησαυρῶν;

ΔΕΥΚΗ — Ναί, ἡ αἰθουσα τῶν θησαυρῶν.

ANNA — Καὶ τῶν νεκρῶν;

ΔΕΥΚΗ — Καὶ τῶν νεκρῶν.

ANNA — Ποῦ εἶναι ἡ στάχτη τῶν νεκρῶν;

ΔΕΥΚΗ — Ἐκεῖ, μέσ' στὰ δοχεῖα τὰ χάλκινα.

ANNA — Πήγαίνέ με. Ἦθελα νὰ τὰγγίξω.

ΔΕΥΚΗ, τὴν ὀδηγεῖ — Ἐδῶ εἶναι τῆς Κασάνδρας ἡ τέφρα. Ἐδῶ ἡ τέφρα τοῦ βασιλέως.

ANNA, με χαμηλὴ φωνή — Ἡ Κασάνδρα! Κ' ἐκείνη ἔβλεπε... ἔβλεπε πάντα γύρω της τὴ δυστυχία καὶ τὸ θάνατο... [Σκύβει ἐπάνω στὸ δοχεῖο, παίρνει μιὰ φούχτα στάχτη καὶ τὴν ἀφίγει, νὰ χυθῆ μέσα ἀπὸ τὰ δάχτυλά της]. Τί μαλακὴ ποὺ εἶναι ἡ τέφρα της. Σὰν ἄμμος τῆς θάλασσας τρέχει μέσα στὰ δάχτυλα... Ἐδιάβατες ἐχθρὲς τὰ λόγια της, Ἀλέξανδρε. Μέσα σὲ τόσες φοβερὲς κραυγές, ἦταν μερικοὶ ἀνασταναγμοὶ τόσο ἥρεμοὶ καὶ θλιβεροί. Οἱ γέροντες τὴν ὀνόμαζαν ἀηδὸν. Τί ἔλεγε λοιπὸν ὅταν θυμότανε τὸ ἔμορφο ποτάμι τῆς πατρίδας της; Καὶ ὅταν οἱ γέροντες τὴν ρωτοῦσαν γιὰ τὸν ἔρωτα τοῦ Θεοῦ; Δὲ θυμάσαι;

ΔΕΥΚΗ — Δὲ σὰς ἀκουσε, Ἄννα.

ANNA — Δὲ μ' ἀκουσε;

ΔΕΥΚΗ — Εἶναι στὸν ἐξώστη.

ANNA — Ἄ, εἶναι στὸν ἐξώστη...

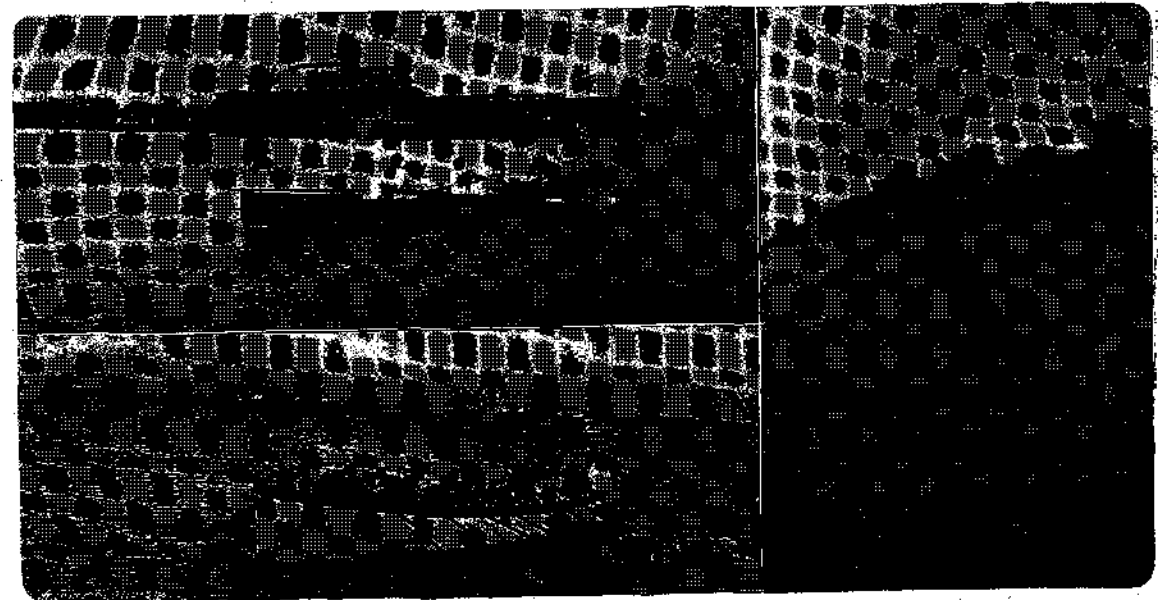
ΔΕΥΚΗ, στρέφεται πρὸς τὸν ἐξώστη — Κυττάζει τὴ δύσι. Μιὰ δύσις, θαῦμα. Πίσω ἀπὸ τὸ Ἄρτεμις ὄλος ὁ οὐρανὸς φλέγεται. Ἡ κορυφὴ τῆς Ἀράχνης καίεται σὰν λαμπάδα. Ὡς ἐδῶ φθάνει τὸ ἀντιφῆγγισμα καὶ πέφτει ἀπάνω στὸ χρυσάφι.

ANNA — Πάρε με κοντὰ στὰ χρυσάφια.

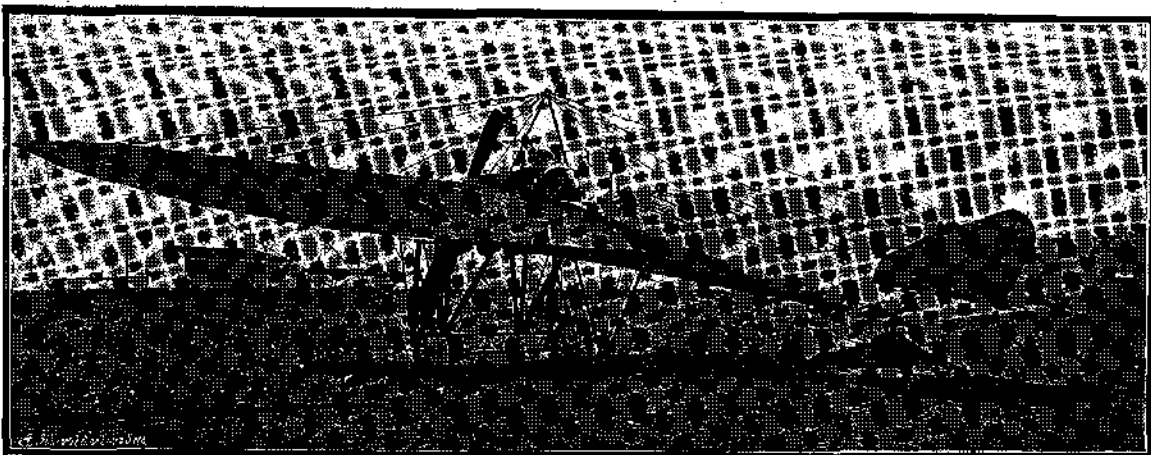
ΔΕΥΚΗ, τὴν ὀδηγεῖ κοντὰ σ' ἓνα τραπέζι — Ἐδῶ εἶναι τὰ λείψανα τῆς Κασάνδρας.

ANNA, τὰ ἐγγίζει — Ἡ μάσκα της εἶναι ἐδῶ;

ΔΕΥΚΗ, ὀδηγεῖ τὰ χέρια τῆς Ἄννας — Νά, ἐδῶ.

Ἄγθνες λεμβοδρομίας Ν. Φαλήρου. Εἰς τὴν πρώτην εἰκόνα ἡ νικητρία λέμβος τοῦ Ναυτικοῦ Ὀμίλου Ν. Φαλήρου. Ἄγθνες κολυμβητικῆς. Νικητὴς Παύλος Παυλίδης τοῦ Ἐθνικοῦ Συλλόγου

Το αεροπλάνο του κ. Καραμανλάκη

ANNA, ψάχνει τη χροιά μάσκα — Τί στόμα μεγάλο! Η φοβερή εργασία της μάντισσας τό είχε πλατύνει. Αιώνια: κραυγές, κατάρες, μυρολόγια. Φαντάζεσαι τό στόμα της σιωπηλό; Τί σχήμα θά είχαν κλεισμένα τά χείλη της τά δύσνηρά; Τί τρομάρα όταν σωπαίνει, όταν τό πνεύμα βάνει μιὰ παύλα στά μαντικά της λόγια! Απόψε, Λευκή, θά μου ξαναδιαβάσης τό διάλογο τών γερόντων και της Κασάνδρας. Δέ θυμάσαι τά λόγια της, όταν μιλεί για τόν Θεό που την αγόπησε, και ο χορός τών γερόντων την ρωτά αν υποτάχθηκε στον Θεό; Την βλέπω κατακόκκινη από ντροπή, τη στιγμή εκείνη... Έτσι λέει: «Υποσχέθηκα, υποσχέθηκα...» Δέ θυμάσαι τά λόγια της;

ΛΕΥΚΗ, μεγαλώνει ή ταραχή της δλοένα — Όχι, Άννα. Απόψε θά σάς διαβάσω...

ANNA — «Υποσχέθηκα, μι τον έγέλασα», λέγει. Έγέλασε τον Θεό, κ' εκείνος εκδικήθηκε. Κανείς πια δέν έπίστευε τά λόγια της. Ήταν μόνη, στην κορυφή ενός πύργου, μόνη με την αλήθεια της. [Διακοπή. Έξοκλονθεί να ψάχνη τά λείψανα]. Την αγαπας και σύ; όπως ο Άλέξανδρος, τό άηδόνι αυτό;

ΛΕΥΚΗ — Είναι σκληρή ή μοίρα της. Έμαρτύρησε.

ANNA — Ήτον πολύ ώραία ήταν όμοια με την Άφροδίτη. Ο Λεονάρδος είδε τό πρόσωπό της κάτω από τη χροιά μάσκα. Παράδοξο: μου φαίνεται σαν να τό είδα και εγώ... Τί χρώμα λές να είχαν τά μάτια της;

ΛΕΥΚΗ — Μαύρα ίσως.

ANNA — Δέν ήταν, μι φαινότανε μαύρα, γιατί μέσα στη μανία τη μαντική μεγάλωναν οι

κόρες τών ματιών της και σκέπαζαν όλη την ίριδα. Σάν ήταν ήρεμη κ' έσκουπιζε τους άφρους από τά χλωμασμένα χείλη της, τά μάτια της θά είχαν τη γλυκειά μελαγχολία της βιολέτας. Έτσι θά ήταν πριν κλείσουν για πάντα. Θυμάσαι, Λευκή, τά τελευταία λόγια της;

ΛΕΥΚΗ — Απόψε, Άννα, θά σάς διαβάσω...

ANNA — Μιλεί για μιὰ σκιά που περνά πάνω απ' όλα τά πράγματα και για ένα ύγρο σφουγγάρι που σβύνει κάθε ίχνος. Θυμάσαι; «Και τότε, λέγει, τότε έστέναξα περισσότερο παρά ποτέ». Είναι τά τελευταία λόγια της. [Διακοπή. Κρατεί στα χέρια της μιὰ χροιά ζυγαριά]. Άκουσε!

ΛΕΥΚΗ — Είναι τά γεράκια που κράζουν στο βουνό, την Εύβοια.

ANNA — Πώς κράζουν άπόψε!

ΛΕΥΚΗ — Όταν είναι φλογισμένη ή άτμοσφαίρα, έτσι δυνατά κράζουν.

ANNA — Γιατί κράζουν; Ήθελα, όπως ή μάντισσα, να καταλαβαίνω τη φωνή τών πουλιών. Δέν έγνώριζα τό επεισόδιον αυτό της παιδικής της ηλικίας που μου διηγήθηκε ο Άλέξανδρος. Την άφησαν μι νύχτα στον ναό του Άπόλλωνος. Και τό πρωί την βρήκαν ξαπλωμένη στα μάσκαρα, και ένα φεΐδι, τυλιγμένο γύρω της, της έγλυφε τ' αυτιά. Από τότε καταλάβαινε κάθε φωνή που άκούεται στον άέρα. Θά μπορούσε τώρα να καταλάβη και τών γερακιών τις κραυγές...

ΛΕΥΚΗ, λησμονημένη σχεδόν — Είναι χαράς κραυγές! Χαράς κραυγές! Να βλέπατε, τί ώραία και περήφανα πλάσματα. Είναι γεμάτα ζωή, πλημμυρισμένα από ζωή. Είναι κίοντα με ζωή. Έχουν τά χρώματα του βράχου οι φτε-

ρούγες μαυριδερές, τό σώμα κοκκινωπό, άσπρο τό στήθος, τό κεφάλι σταχί. Τί χαριτωμένο και άγριο κεφάλι. Άστράφτουν δυό μαύρες κόρες μέσα στο στρογγυλό και κίτρινο κύκλο. Προχτές, την ώρα που τά κύτταξα να πετούν, ένας από τους φύλακας εχτύπησε ένα κατάστημα με τό τουφέκι. Έπεσε στα πόδια μου και τό πήρα. Ήτον μισοσκοτωμένο και όμως έκανε να μ' άρπάξη τό χέρι. Τό αίμα έτρεχε από τό στόμα του και τσπνιγε. Λές και άκουσε λυγμούς τη στιγμή που έτάραξε. Έσβησαν τά μάτια, μαζεύτηκαν τά νύχια κ' έγειρε στο στήθος τό μικρό του κεφάλι. Άκόμα ένας λυγμός ματωμένος. Ήταν ο τελευταίος. Κρατούσα τώρα στα χέρια μου ένα κουρέλι... Μιά ζωή τόσο ελεύθερη και τόσο όρμητική είχε ζήσει μέσα στον ούρανό.

ANNA — Πώς μιλείς για τη ζωή, και πώς μιλείς για τό θάνατο, Λευκή! [Διακοπή]. Ο Άλέξανδρος είναι στον έξώστη;

ΛΕΥΚΗ — Ναι.

ANNA — Τί κάνει;

ΛΕΥΚΗ — Κυττάζει έξω. [Διακοπή].

ANNA — Τί είναι αυτό που κρατώ στα χέρια μου;

ΛΕΥΚΗ — Ζυγαριά!

ANNA — Ά, ζυγαριά! [Άγγίζει τους δύο δίσκους]. Ήταν επάνω στο στήθος της νεκρής βασιλοπούλας;

ΛΕΥΚΗ — Ναι, στο στήθος της.

ANNA — Για να σταθμίση τις τύχες. Μά δέν είναι σωστή, αϊ; Δέν είναι σωστή. Μου φαίνεται πως γέφνει από τό ένα μέρος.

ΛΕΥΚΗ — Ναι, λείπει μι άπ' τις χροσές ταινίες που κρατούν τό δίσκο.

ANNA — Από πού μέρος;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, πλησιάζει — Νά, έρχεται ο Λεονάρδος.

ΛΕΥΚΗ — Από πού;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Από την πηγή Περσεία.

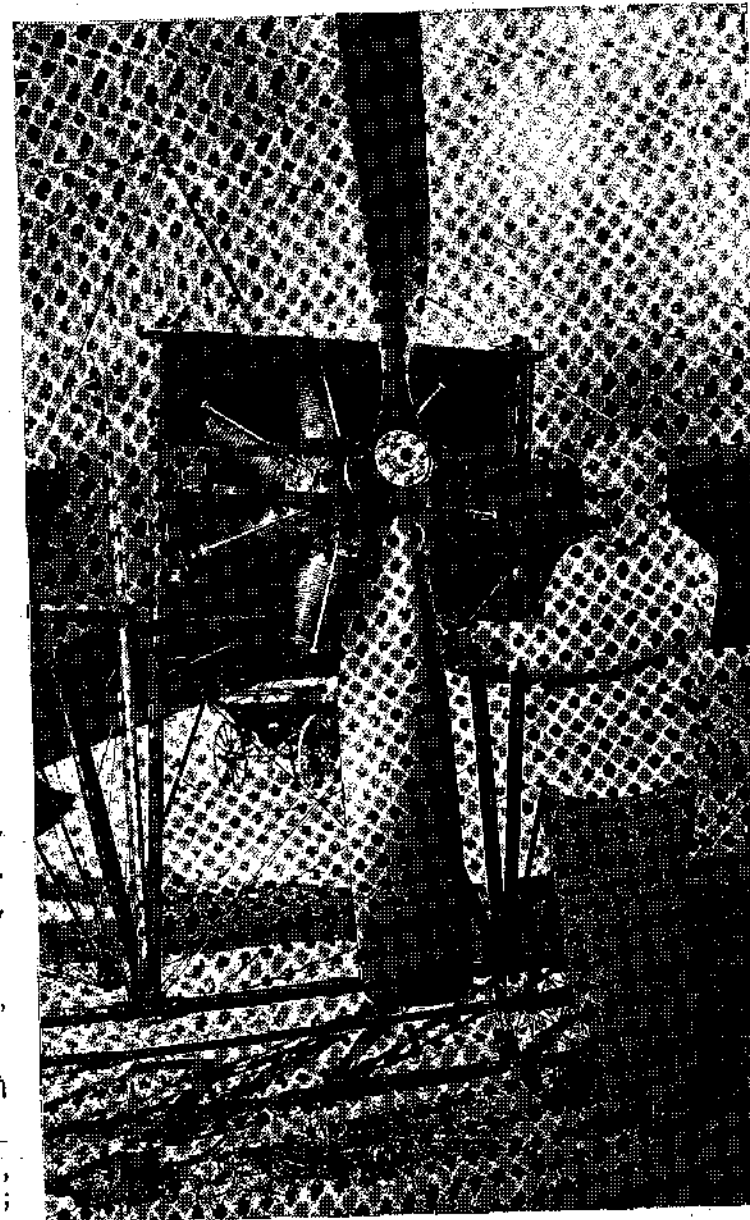
ANNA, άκουμπά τη ζυγαριά — Θέλεις να πάμε στην πηγή, Λευκή; Θες να με οδηγήσης; Θά καθίσουμε λίγο στην πέτρα, κοντά στην πηγή, ν' αναπνεύ-

σωμε δυόσμο και μυρτιά. Κάνουν πολύ καλό. ΛΕΥΚΗ — Πηγαίνουμε, Άννα. Πιάστε τό χέρι μου. [Της δίνει τό χέρι].

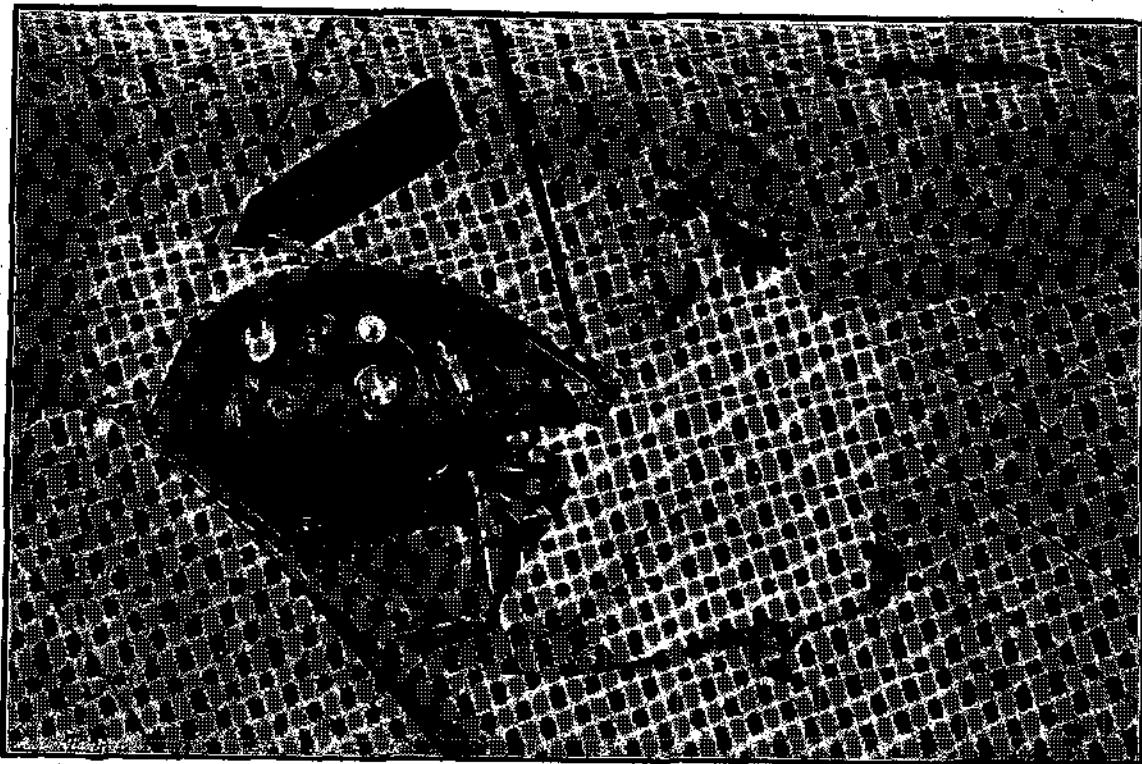
ΣΚΗΝΗ Γ'

Μπαίνει ο ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ και κυττάζει όλους με βλέμμα φωτεινό και άνήσυχο. Ή όψη του δείχνει ακατάπαυτη άνησυχία και πάλη έσωτερική.

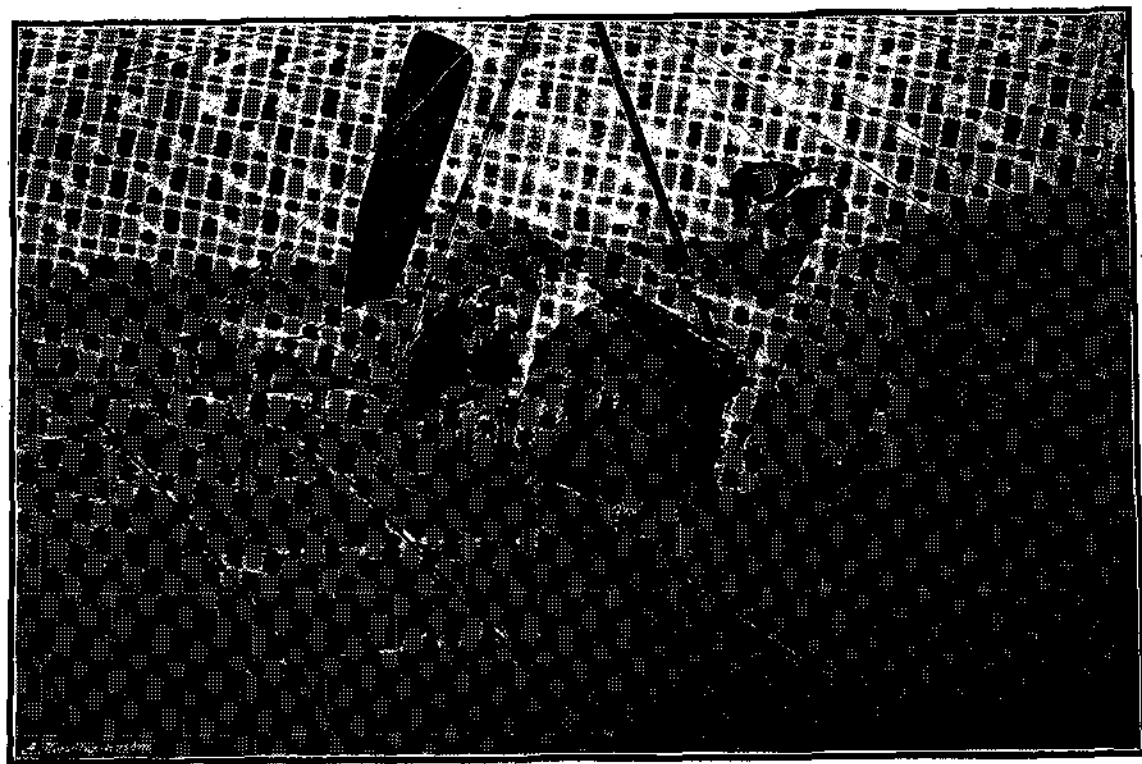
ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ά, εδώ είστε, Άννα... [Πηγαίνει προς την τυφλή με κίνημα στοργής].

Ο κ. Καραμανλάκης επιδεικνύει την μηχανή του πριν πετάξη

Ἡ θέσις τοῦ ἀεροπόρου (Καραμανλάκης) εἰς τὸ ἀεροπλάνου του

Ὁ κ. Καραμανλάκης καὶ ὁ μηχανικός του κ. Ντουσέ εἰς τὸ ἀεροπλάνου

ΣΚΗΝΗ Δ'

ANNA — Ἐρχεσθε ἀπὸ τὴν πηγὴ;
 ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ναι, ἀπ' ἐκεῖ ἔρχομαι... Πηγαίνω σχεδὸν κάθε μέρα, τὸ ἡλιόγευμα. Τὴν ὥρα αὐτὴ μυρίζει ἢ μυρτιά δυνατὰ σὰν τὸ λιβάνι καὶ φέρνει σὰν νάρκη. Ἀπόψε ἔχει πολὺ δυνατὴ μυρωδιά. Δὲς καὶ εἶναι χυμῆν ἀπάνω στὸ νερό. Ὅταν ἤπια, μοῦ φάνηκε πὼς τὸ νερὸ εἶχε τὴ γεῦσι τῆς.

ANNA — Ἄκουσες, Λευκὴ;
 ΔΕΥΚΗ — Θέλετε νὰ πηγαίνουμε; Πιάστε τὸ χέρι μου.

ANNA, πιάνει τὸ μπράτσο τῆς Λευκῆς — Ἐμεῖς πηγαίνουμε στὴν πηγὴ... Βασίλευε ὁ ἥλιος, Ἄλέξανδρε;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ἀπὸ τὸ κατώφλι τοῦ μπαλκονιοῦ — Ναι, βασίλευε.

ANNA, — Δὲν εἶναι πειὰ φῶς;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Φέγγει λίγο ἀκόμα.

ANNA — Γι' αὐτὸ κρᾶζουν τὰ γεράκια.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Πάντα ἀργὰ κρᾶζουν, ὡς πού νὰ βγοῦν τὰ πρῶτα ἀστρα.

ANNA — Πηγαίνουμε. [Φεύγει μετὰ τῆς Λευκῆς].

Ὁ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μένει κοντὰ στὸν ἐξώστη, ἀκουμπισμένος μετὰ τὴ ράχη σὲ μιὰ παραστάδα, κυττάζοντας ὀλοῦνο πρὸς τὴν ἐξοχί. Ὁ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ παρακολουθεῖ μετὰ τὰ μάτια ἕως ἔξω ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς ΔΕΥΚΗΣ πού δὴγει τὴν τριπλή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τί εἶναι ἡ φωτιὰ ἐκεῖνη, κάτω, στὴν κορυφὴ τῆς Λάρισσας; Κύτταξε! Δυὸ, τρεῖς φωτιές... Καὶ ἄλλη μιὰ ἀκόμα στὸ Λύκαινα. Βλέπεις; Βλέπεις τίς κολόνες τοῦ καπνοῦ; Δὲς καὶ εἶναι ἀκίνητες. Καθόλου δὲ φυσᾷ. Τί ἀτέλειωτη γαλήνη! Εἶναι ἀπ' τίς πιὸ ἔμορφες καὶ τίς πιὸ μεγαλοφάνταστες βραδεῖες πού ἔχω ἰδῆ. [Ὁ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ πλησιάζει τὸν φίλο του, βάνει τὸ χέρι στὸν ὄμο του μετὰ ἀδελφικὴν ἀγάπη καὶ μένει σιωπηλός]. Κύτταξε τὸ χρῶμα καὶ τὸ περίγραμμα τῶν βουνῶν πάνω στὸν οὐρανὸ! Κάθε φορὰ πού τὰ κυττάζω, τὸ βράδυ, αἰσθάνομαι λατρεία πρὸς τὴν θεϊότητά τους. Σὲ κανένα μέρος τῆς γῆς δὲν αἰσθάνοσαι, ὅπως ἐδῶ, αὐτὸ τὸ θεϊκὸ πού δίνει ἡ θεὰ τῶν μακρινῶν βουνῶν.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, μετὰ φωνὴν ταραγμένην — Ἀλήθεια.

Νὰ προσευχηθῆ κανεὶς στὰ παρθενικὰ αὐτὰ βουνά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Τί καθαρὰ πού φαίνονται, ἀπόψε! Δὲς καὶ εἶναι ἀπὸ ζαφεῖρι. Μόνον ἡ Ἀράχη εἶναι ἀκόμα λίγο κοκκινωπὴ: πάντα τελευταία σκοτεινιάζει ἡ κορυφὴ τῆς. Μά, οἱ φωτιές αὐτές; Πληθαίνουν ὀλοῦνα πάνω καὶ κάτω στοὺς λόφους, ἕως τὸν κάμπο... Κύτταξε, κάτω ἀπ' τὴ Λάρισα, ἓνα στεφάνι. Παράδοξο, πῶς οἱ κολόνες τοῦ καπνοῦ εἶναι τόσο λευκές. Θαρρεῖς πὼς φωτίζονται ἀπὸ κανένα ἄλλο φῶς, ἀπὸ ἓνα ἀόρατο φεγγάρι. Κ' ἔχουν κάτι τὸ εὐλαβικὸ. Ἴσως νὰ κομίζουν τίς δεήσεις τῶν ἀνθρώπων.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ἴσως. Οἱ ἀνθρώποι κάνουν δεήσι νὰ βρέξη, νὰ ξεδιψᾷ ἡ γῆ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Εἶναι φοβερὴ αὐτὴ ἡ διψα. [Διακοπὴ. Ὁ Λεονάρδος ἀπομακρύνεται, κάνει μερικά βήματα στὸ δωμάτιο δπου ἀρχίζει νὰ σκοτεινιάζει. Δὲν ἔμπορεῖ νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴ του. Πλησιάζει τὸ τραπέζι δπου τὰ λείψανα τῆς Κασάνδρας. Ὁ φίλος του ἀνήσυχος τὸν παρακολουθεῖ]. Ἄ, κυττάζεις ἀνὰ στολιάδια τῆς Κασάνδρας εἶναι καλὰ τοποθετημένα... Ἡ Λευκὴ τὰ ἔβανε σὲ τάξι τῆ στιγμῆ

πού ἦρθα νὰ σὲ ζητήσω. Ἦθελα νὰ τὴν βοηθήσω... μὰ ἔπειτα... ἐπιάσαμε τὰ λόγια... πέρασε ἡ ὥρα σὰν μιὰ στιγμή... Μιλήσαμε καὶ γιὰ σένα, Λεονάρδε.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, ταραγμένος — Γιὰ μένα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Γιὰ σένα, γιὰ τὸ μυστικὸ σου...

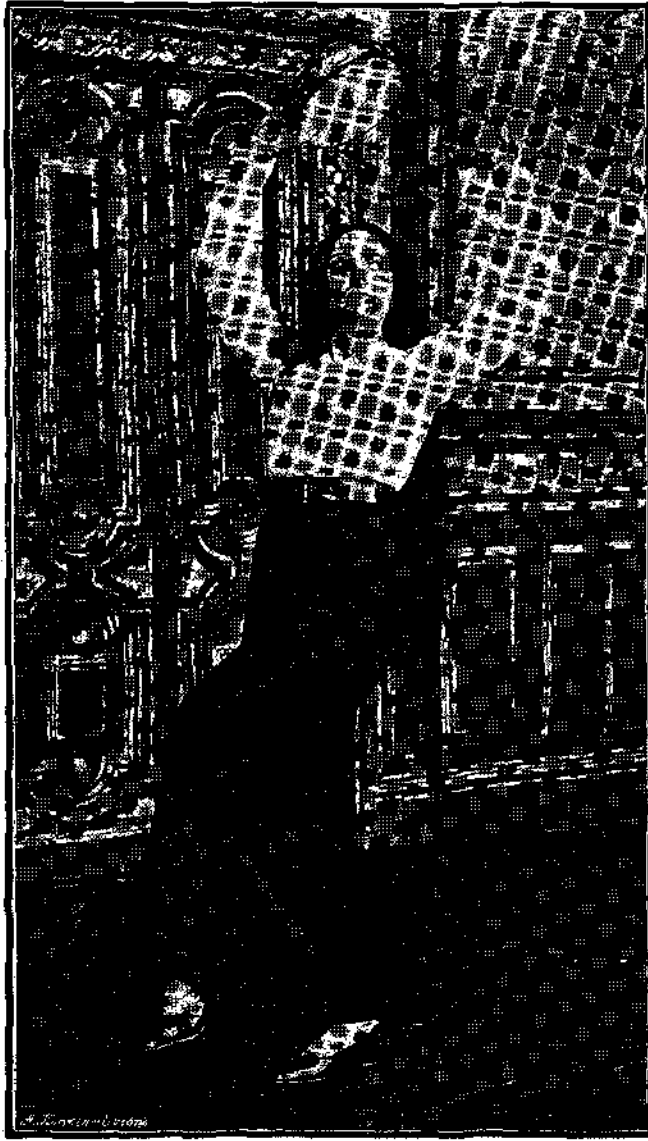
ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Τὸ μυστικὸ μου;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, πλησιάζει τὸν φίλο του καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι τραφερά — Τί ἔχεις; Πές μου, τί ἔχεις; Γιατί τρέμεις ἔτσι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Δὲν ἤξερω γιατί τρέμω...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Δὲν εἶμαι πειὰ ὁ ἀδελφός σου; Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα περιμένω νὰ μοῦ μιλήσης, νὰ μοῦ φανερώσης τὸν πόνο σου... Δὲν ἔχεις πειὰ ἐμπιστοσύνη σ' ἐμένα; Δὲν εἶμαι πειὰ ὁ ἐμπιστος φίλος πού ὄλα θὰ τὰ ξέρη;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, πνίγει τὴν ἀγωνία του — Ναι, Ἄλέξανδρε, εἶσαι πάντα ὁ φίλος μου... Τί δὲν χρωστώ σ' ἐμένα; Τί ἤμουν πρὶν σὲ γνωρίσω, πρὶν ἐπικοινωνήσω μετὰ τὴν ψυχὴ σου; Τί ἤμουν; Ὅλα σοῦ τὰ χρωστώ: τὴν ἀποκάλυψη τῆς ζωῆς... Ἡ φλόγα σου μοῦδακε ζωὴ. Ἐδῶσες ζωὴ σὲ καθεὶ γύρω μου, πού πρὶν ἦταν πεθα-

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΑΗΣ — Η ΝΟΡΑ, ΚΥΒΕΑΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ

μένο... Τι θα ήταν για μένα όλο αυτό το χρονιάφι, αν δεν σε είχα γνωρίσει; Ένα άψυχο μέταλλο. Έσύ, μονάχα έσύ, με βοήθησες ν' ανοίξω τὰ μάτια σ' ένα θησαυρό...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Και τώρα; Τίποτε δε μπορώ να κάνω γι' αυτό που σε τραννεί;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, σάν να σκέπτεται κάτι άλλο — Δε ξέρω τί έχω, δε ξέρω τί έχω... Δε ξέρω τί με κάνει να υποφέρω...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Καυμένο! Δυό χρόνια τώρα, δυό δλόκληρα χρόνια, σκάβεις, σκάβεις τη δι-

ψασμένη αυτή γη, στη ρίζα του γυμνού αυτού βουνοῦ, βυθισμένος στη γοητεία της νεκρής πολιτείας, όπου τὰ τρομερά της φαντάσματα στηλώνονται κάθε στιγμή μπροστά σου μέσα στην κύρινη σκόνη... Πώς μπόρεσαν να μη λυγίσουν τὰ νεύρα σου πολύ πριν. Δυό χρόνια αναπνέεις τη φονική απόπνοια τῶν τάφων, και ξησες με τὴ φρίκη τῆς πιδ τραγικῆς μοίρας που κατάπιε μιὰν ἀνθρώπινη γενεά. Πώς ἠμπόρεσες ν' ἀντέξεις; Πώς δε φοβήθηκες μὴν τρολαθῆς; Μοιάζεις με ἀνθρωπο που ἤπιε φαρμάκι. Είναι φορές που τὰ μάτια σου είναι μάτια τρολεῦ...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ναι, ἀλήθεια, φαρμάκι ἔχω πιωμένα...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Γιατί δὲν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσης; Όταν με κάλεσες, όταν ἤρθα ἐδῶ, ἦσουν πιά ποτισμένοι με τὸν δλεθριο πυρετό... Ἐνοιῶσα τὸν κίνδυνο... Καὶ ἤθελα νὰ σε πάρω μακριὰ ἀπὸ δῶ. Θυμάσαι; Νὰ περάσωμε τὴν ἀνοιξὶ στὴ Ζάννθο, στὸ ἀερογιάλι, δεχὶ πολὺ μακριὰ. Μὰ τώρα πρέπει νὰ φύγωμε χωρὶς χρονοτριβή. Νὰ ζήσωμε στὴ θάλασσα, στὰ δάση, στὴν πρασινάδα... Νὰ κοιμηθῆς πάνω στὴν πράσινη γῆ, χαμένος στὴ χλόη, και ἔτσι νὰ χύσης μέσα σου σιγά-σιγά καινούρια ζωή...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ναι, ναι, ἔχεις δίκαιο. Νὰ φύγωμε... νὰ πάμε μακριὰ. Ποῦ;... Ποῦ;... Κ' ἐκεῖνη μαζί, ἡ ἀδελφή μου, ἡ Λευκή... νάρθη κι' αὐτή... νάρθη μαζί κι' αὐτή...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, σκεπτικός και δισταζὼν — Κ' ἐκεῖνη νάρθη... Δὲ νομίζεις πὼς κι' αὐτὴ εἶναι καταπονεμένη, κι' ἔχει ἀνάγκη ν' ἀνασάνη, νὰ ζήσῃ; Αὐπᾶται γιὰ σένα, κλαίει γιὰ σένα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Κλαίει; κλαίει;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Φοβάται πὼς δὲ τὴν ἀγαπᾷς πειὰ, πὼς δὲν τῆς ἔχεις πειὰ τὴ στοργή που τῆς εἶχες...

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, κατάχλωμος και με πόνον — Τὴ στοργή... που τῆς εἶχα. Καὶ κλαίει; κλαίει;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τοῦ πιάνει πάλι τὰ χέρια, με βία σχεδόν — Μὰ τί ἔχεις λοιπόν; Τί ἔχεις; Γιατί τρέμεις ἔτσι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, ἀπελπισμένα — Ἄχ! ἂν μπορούσες νὰ με σώσης!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ — Είναι χρέος μου, και θέλω νὰ σε σώσω, Λεονάρδε.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Δὲν ἠμπορεῖς, δὲν ἠμπορεῖς... Εἶμαι χαμένος. [Κάνει μερικὰ βήματα στὸ δωμάτιο, ἀπελπισμένος; πηγαίνει πρὸς τὸν ἐξώστη; ἔπειτα πρὸς τὴ θύρα και τὴν κλείνει. Ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο, σάν ἀνθρωπος που βρίσκεται σὲ στιγμὴ μανίας]. Πὼς νὰ σοῦ πῶ! πὼς νὰ σοῦ πῶ!... Ἄ, εἶναι φρικτό! φρικτό!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ κατάπληκτος — Λεονάρδε!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ, πέφτει σ' ἕνα κάθισμα και σφίγγει τὸ κεφάλι με τὰ χέρια του — Εἶναι φρικτό!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τοῦ πιάνει πάλι τὰ χέρια και σκάβει ἀπάνω του — Μίλησε! Μίλησε λοιπόν! Γιατί με βασανίζεις ἔτσι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Ναι, θὰ μιλήσω, θὰ σοῦ πῶ... Μὴ με κοιτάζεις τόσο κοντὰ, μὴ βαστᾷς τὰ χέρια μου... Κάθησε ἐκεῖ... Περίμενε... Νὰ σκοτεινιάσῃ περισσότερο... Θὰ σοῦ τὸ πῶ... Πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ... ἔσένα... μονάχα ἔσένα... Εἶναι φρικτό...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, κάθεται λίγο μακριὰ και μιλεῖ με

φωνὴ χαμηλὴ, ἀνήσυχος — Νὰ που ἐπάθησα... περιμένω... περιμένω... Εἶσαι στὸ σκοτάδι... Σχεδὸν δὲ σε βλέπω... Μίλησε!

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ — Πὼς νὰ τὸ πῶ; [Διακοπή. Εἶναι και οἱ δυὸ στὰ σκοτεινά, και μόνον φέγγουν τὰ χρυσὰ ἀντικείμενα. Όταν ὁ Λεονάρδος ἀρχίζει νὰ ξαναμιλή, ἡ φωνὴ του εἶναι βραχνὴ και κομμένη. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀκούει ἀκίνητος, σάν νὰ συστέλλεται ὄλον του τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν πόνον]. Ἄ, τὴ γνωρίζεις, τὴ γνωρίζεις... Ξέρεις τί ἀγαθὸ, τί τρυφερό, τί ἀγνὸ πλάσμα εἶναι... ἡ ἀδελφὴ μου... Ξέρεις, ξέρεις τί ἦταν γιὰ μένα μέσα στὰ χρόνια τῆς μοναξιάς και τῆς ἐργασίας μου... Ἦταν τὸ ἀρωμα τῆς ζωῆς μου. Ἦταν τὸ ξεκούρασμα και ἡ δροσιά, ὁ σύμβουλος και ἡ παρηγοριά, και τὸ δνεῖρο, και ἡ ποίηση, και ὄλα... Τὸ ξέρεις, τὸ ξέρεις. [Διακοπή]. Ποιὰν ἄλλη χαρὰ ἐγνώρισαν τὰ νεῖτα μου; Ποιὰν ἄλλη γυναῖκα ἀπάντησα στὸ δρόμο μου; Καμιά. Ἡ καρδιά μου ἦταν ἀτάραχη... Ἡ ζωὴ μου ἦταν σάν ἕνα τόμα: ἔζησα μόνο με τὴν ἐμορ-

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΑΗΣ: ΝΟΡΑ, ΚΥΒΕΑΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ

ΧΕΙΜΕΡ, Π. ΛΕΩΝ

φιά των αγαμάτων που ξέθαψα μέσ' απ' το χῶμα... Ἡ ζωὴ μας, πάντα ἀγνή, ἔμοιαζε με προσευχὴ, στή μοναξιά... Ὡ, ἡ μοναξιά!... Πόσα χρόνια, πόσα χρόνια ἐξήσαμε πλάι-πλάι, ἀδελφός και ἀδελφή, μονάχοι, μονάχοι κ' εὐτυχισμένοι, σάν παιδιά... Ἐτρωγα τοὺς καρπούς που εἶχαν δαγμάσει τὰ ἄσπρα της δόντια και ἔπινα νερό μέσ' στο μικρό της τὸ χεράκι. [Διακοπή]. Μόνοι! πάντα μόνοι μέσ' στὰ δρόμωτα σπία!... Φαντάσου ἕναν ἄνθρωπο που χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, πίνει φαρμάκι, ποτίζεται με φίλτρο, κάτι μολυσμένο που δηλητηριάζει τὸ αἷμα του, που τοῦ μολύνει τὴ σκέψη, ἔτσι, ξαφνικά, μέσα στην ἡρεμία τῆς ζωῆς του, μέσα στή; ψυχῆς του τὴ γαλήνη... Φαντάσου, μιὰ τέτοια ἀπίστευτη ἀπονοιά!... Μιὰ μέρα τῆς ζωῆς σου συνειδημένη, ὅπως τόσες ἄλλες. Μέρα χειμωνιάτικη, φωτεινὴ, και καθάρια σάν διαμάντι ὅλα εἶναι γεμάτα ἀπὸ φῶς. Ὅλα τὰ ξεχωρίζεις ἀπὸ κοντὰ ἢ ἀπὸ μακριὰ. Γυρίζεις ἀπ' τὴν ἐργασία σου, ἀμέριμνα τίποτε δὲ βλέπεις παράδοξο, οὔτε στὸν ἑαυτὸ σου οὔτε στὰ πράματα που εἶναι γύρω σου τὸ στήθος σου εἶναι ἤρεμο, ἡ ψυχὴ σου ἤρεμη, ἡ ζωὴ σου τρέχει, ὅπως πάντα, τὸ δρόμο της, ἀπὸ τὰ περασμένα πρὸς τὰ ἐμπρός... Ἐρχομαι στὸ σπίτι, που ὅπως ἐχθές, εἶναι γεμάτο ἀπὸ φῶς και ἡσυχία ἀνοίγεις μιὰ θύρα μπαίνεις σὲ μιὰ κάμαρα... και τὴ βλέπεις, αὐτὴ, αὐτὴ, τὴν ἀγνή σου συντρόφισσα. Τὴ βλέπεις ἀποκοιμισμένη στῆς ἐστίας τῆς ζεστασιάς, γυμνά τὰ μικρά της πόδια. Τὴν κυττάξεις με χαμόγελο. Και τὴν ἴδια στιγμή, μαζί με τὸ χαμόγελο, μιὰ σκέψη ξαφνικὴ ἄθελα σὲ ἀρπάζει μιὰ σκέψη ἱεροσάντων, που ὅλο τὸ εἶναι σου ἀνατριχιάζει με φρίκη... Τοῦ κάκου, τοῦ κάκου! Ἡ σκέψη ἐπιμένει, δυναμώνει, μεγάλη σάν θεοῦ, σὲ κάνει σκλάβο της... Ἄ, εἶναι δυνατόν;... Σὲ κυριεύει, σοῦ ποτίζει τὸ αἷμα, ἀπλώνεται σὲ ὅλες σου τίς αἰσθήσεις. Καὶ εἶσαι θῦμα της, ἀθλιο θῦμα, δειλιασμένο. Καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ σου, ἡ ψυχὴ σου ἡ ἀγνή, μολύνεται. Ὅλα μέσα σου μολύνονται. Ἄ, ποῖος νὰ τὸ πιστέψῃ; [Σηκώνεται, ἀκούοντας τὸν Ἀλέξανδρο νὰ τρέμει μέσ' στο σκοτάδι. Ὅλο του τὸ σῶμα ταραζεται σάν νὰ τὸ βασανίσῃ πυρετός. Πάει μερικὰ βήματα πρὸς τὸν ἐξώστη, ἔπειτα ἐπιστρέφει νὰ καθίσῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν κυττάζει με δάκρυτα μάτια]. Φαντάζεσαι τώρα τὴ ζωὴ μου μέσα στο σπίτι αὐτό, μαζί μ' αὐτὴν και μαζί με τὸ θεοῦ. Ἐδῶ, στο σπίτι τὸ γεμάτο ἀπὸ φῶς ἢ γεμάτο σκοτάδι, μονάχος ἐγὼ και αὐτὴ μονάχη... Μιὰ πάλι ἀπελπιστικὴ, κρυφὴ, χωρὶς διακοπή, χωρὶς καταφύγιο κανένα, νύχτα και μέρα, κάθε λεπτὸ και κάθε στιγμή, που γινότανε πιὸ σκληρὴ ἀκόμα ὅσο περισσότερη

στοργὴ μουδεῖνε τὸ ἄμοιρο αὐτὸ πλάσμα... Καμιὰ γιατρού: οὔτε ἡ μανιασμένη σχεδὸν ἐργασία, οὔτε ἡ κούραση που και ζωὸ θὰ καταπονοῦσε, οὔτε ἡ ζάλη που μουδιναν ὁ ἥλιος και ἡ σκόνη, οὔτε ἡ ἀγωνία τὸν εὐρημάτων που ζητοῦσα, σκάβοντας ἀδιάκοπα. Τίποτα, τίποτα δὲν μπορούσε νὰ δαμάσῃ τὸ φοβερό πυρετό, νὰ σταματήσῃ, και λίγες στιγμὲς ἀκόμα, τὴν ἐνοχη μανία. Ὅταν τὴν ἔβλεπα ἀπὸ μακριὰ νὰ πλησιάζῃ, ἔκλεινα τὰ μάτια και τὰ βλέφαρά μου πάνω στὰ μάτια μου, ἔμοιαζαν με φωτιὰ πάνω σὲ φωτιὰ. Καὶ σκεπτόμουν, τὴν ὥρα που τὸ αἷμα μου βοῦζε μέσα σ' αὐτιά μου, με ἀγωνία που πάντα ἐνόμιζα πὸς ἦταν ἡ τελευταία τῆς ζωῆς μου: Ἄχ, ὅσο μπορούσα ἀνοίγοντας τὰ μάτια νὰ τὴν κυττάξω ὅπως τὴν ἐκύτταξα μιὰ φορὰ, νὰ ξαναῦρω τὴν ἀγιωσύνη τῆς ἀδελφῆς. Καὶ τίναζα τὴν ἀθλία ψυχὴ μου νὰ τὴ γλυτώσω ἀπ' τὸ κακό, με τὴν ἴδια φρίκη και με τὸν ἴδιο τρολὸ τρομο που τινάζομε τὸ φόρεμά μας, νὰ φύγῃ τὸ φίδι που χάθηκε μέσα. Μάταια, πάντα μάταια! Ἡ περπατησιά της, ὅταν με πλησίαζε, που ἦταν βέβαια ἡ περπατησιά της ἡ συνειδημένη, τὴν ἔβλεπα διαφορετικὴ με τὰ δικὰ μου τὰ μάτια: με τάραζε σάν λόγια ἀμφίβολα. Καὶ ὅσο μ' ἔβλεπε ἀνήσυχο και μελαγχολικό, τόσο μουδεῖνε περισσότερη στοργὴ. Καὶ ὅταν μάγγιζαν τὰ ἤρεμα χέρια της, ἔτρεμα ἔως τὰ κόκκαλα, κ' ἐπάγωνα, και σταματοῦσε ἡ καρδιά μου, και τὸ μέτωπό μου ἔβουινε στὸν ἰδρώτα, και οἱ εἴδες τὸν μαλλιών μου ἐνοιώθων τὴν τρομάρα τοῦ θανάτου... Ἄ, πολὺ σκληρότερη ἀπ' τὸ θάνατο ἦταν γιὰ μένα ἡ σκέψη πὸς μπορούσε νὰ μαντέψῃ τὴν ἀλήθεια, τὴ φοβερὴ ἀλήθεια! [Διακοπή]. Ἡ νύχτα! Ἡ νύχτα! Ἄν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἦταν φοβερό, τὸ σκοτάδι ἦταν πιὸ φοβερό ἀκόμα: τὸ σκοτάδι τὸ χλιαρό, τὸ σκοτάδι που φέρνει τὰ δράματα και τὰ παραμιλητά... Ἡ κάμαρά της ἦταν δίπλα στην ἴδια μου. Κάθε βράδυ, πρὶν κοιμηθῆ, ἐρχότανε ὡς τὸ κατῶφλι νὰ τὴ φιλήσω. Κάποτε, ἀπὸ τὸ κρεβάτι της, μου μιλοῦσε ἀκόμα... Τὶς νύχτες, μέσα στην ἀνήσυχη ἀγρύπνια μου, προσπαθοῦσα ν' ἀκούσω τὴν κανονικὴ της ἀναπνοή. Ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶ! Ἐνοιώθα τὰ βλέφαρά μου νὰ πληγόνουν τὰ μάτια μου και τὰ ματόκλαδα σάν βελόνες, νὰ γγγίζουν πάνω σὲ πληγὴ... Καὶ οἱ ὄρες, βαρεῖες, μιὰ-μιὰ ξεψυχοῦσαν. Κ' ἐφθάνε ἡ ἀγνή, και με τὴν ἀγνή ἡ νάρκη ὕστερα ἀπὸ τὴν κούραση τῆς ἀγρύπνιας. Καὶ μαζί με τὴ νάρκη τὰ ὄνειρα. Ἄ, τὰ ὄνειρα, τὰ ὄνειρα τὰ μαρά, που δὲν ἔμπορει ἡ ψυχὴ νὰ τὰ διώξῃ! Κάλιο ν' ἀγρυπνῶ, κάλλιο νὰ βασανίζεσαι πάνω στο προσκέ-

φαλο σάν ἀπάνω σ' ἀγκάθια, κάλλιο ν' ἀγωνίζεσαι καταπονεμένος... Καταλαβαίνεις; Καταλαβαίνεις; Καὶ ἔπειτα, ὅταν ὁ ὕπνος νικήσῃ τὴν ἀγανία, σάν βράχος που πέφτει και συντρίβει, ὅταν τὸ σῶμα τὸ κακομοιριασμένο γίνῃ ἀλύγιστο και βαρὺ σάν μολύβι, ὅταν ὅλη ἡ ὑπαρξὴ ζητῆ τὴν ἡσυχία τοῦ θανάτου, τοῦ θανάτου — καταλαβαίνεις; — τότε ἡ πάλι ἡ ἀπελπισμένη ἐναντίον τῆς ἀνάγκης τῆς φύσεως, μὴν τύχῃ και πέσω ἄθελα, μέσα στὸν ὕπνο, θῦμα στο ἀποτρόπαιο τέρας... Ἐυπνῶ τρομαγμένος σάν ἀληθινὰ ἔνοχος, και ἡ σάρκα μου εἶναι μαζωμένη ἀπὸ τὴ φρίκη, και δὲν ἤξερω ἂν ἦταν ὄνειρο ἢ ἂν νοιώθω ἀκόμα τὴ θέρημ του ἐγγλήματος, πιὸ καταπονεμένος τώρα, πιὸ ἐλεεινός τώρα, και μισῶ τὸ φῶς — ἐγὼ που τρέμω τὸ

σκοτάδι — και σκύβω τὸ κεφάλι και χαμηλώνω τὰ μάτια σάν τὰ ζῶα...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, με φωνὴ πνιγμένη, ἀγνωρίστη — Φτάνει! φτάνει! [Σηκώνεται τρέμοντας, ἀνίκανος νὰ ὑποφέρῃ περισσότερο. Πηγαίνει πρὸς τὸν ἐξώστη. Ἀναπνεύει κυττάζοντας τὸν ἑστέρο οὐρανὸ].

ΑΒΟΝΑΡΔΟΣ — Ἄ, σὲ πνίγω... Κυττάζε, κυττάζε τὰ ἄστρα. Ἐσὺ ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ τὰ κυττάξῃς!...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, πηγαίνει σιγὰ πρὸς αὐτὸν και με χέρι τρεμουλιαστὸ τοῦ πιάνει τὸ κεφάλι — Φτάνει! Φτάνει! [Κάνει μερικὰ βήματα, πηγαίνει πρὸς τὴ θύρα, τὴν ἀνοίγει, κυττάζει στὸ κενὸν και ξανακλείνει. Ἐπειτα ἐπιστρέφει στὸν Αβονάρδο, που κρύβει τὸ πρόσωπο μέσ' στὰ χέρια του σκυμμένος, και τοῦ πιάνει τὸ κεφάλι. Ξαναπηγαίνει πρὸς τὸ μπαλκόνι. Ὁ Αβονάρδος σηκώνεται και τὸν πλησιάζει. Καὶ οἱ δύο, ἀμίλητοι, πλάι-πλάι, κυττάζουν τὸν κάμπο που καιὸν ἐδῶ κ' ἐκεῖ φωτιές, μέσα στὴ νύχτα τὴν ἡσυχία και καθάρια].

[Μετάφρ. Κ. Μ.]

Γ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

[Συνέχεια]

ΑΥΔΑΙΑ

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

[Ὁ κ. Αβων. Ραζέλος, που μᾶς ἔδωκε μιὰ ἐπισημειωμένη μεταφράση μερικῶν τραγουδιῶν τοῦ Βερανζέρου, ἔγραψεν ἕνα λυρικὸν ἔπος, που ἡ ὑπόθεσίς του, παρμένη ἀπὸ τὸν κύκλον τῶν ἐθικῶν μας παραδόσεων, στρέφεται στὸν θρόνον τῆς Γοργόνας και τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Δημοσιεύομεν δύο ἀποσπάσματα, ὅπου διηγεῖται ἡ Γοργόνα].

«Αἰῶνες πέρασαν μὰ ἐγὼ θαρρῶ πὸς εἶν' ἐμπρὸς μου ἡ γαληνότερη θεωρία τοῦ βασιλιᾶ τοῦ κόσμου. Κάθεται κ' ἀπ' τὸν οὐρανόν, ὅπου τὸ θρόνο σκέπει, τρέμουνε ξανθομέταξα τὰ κρόσσα κ' ὄλο βλέπει σ' ἀπόμακρους ὄριζοντας με πυρῶμένο βλέμμα, που λάμπει κάτω ἀπ' τὸ πλατὺ χρυσοπλεγμένο στέμμα. Κ' εἶδα — ἡ χαρὰ μ' ἐφτέρωνε τὴν ὥρα ἐξείνη — κ' εἶδα τοὺς μάγους, που με πρῶσινη μακροχρῆτη χλαμῦδα στέκαν ἐμπρὸς του σιωπηλοὶ κ' ἀκίνητοι ὡς τὴν ὥρα, που τέτοια λόγια μίλησαν: — Στὴ μυθικὴ μας χώρα μεγάλοι κ' ἀμετροὶ λαοὶ ἀκούνε τ' ὄνομά σου και σὲ φαντάζονται θεοῦ βλαστήρα. Μὰ στοχάσου πὸς, πρὶν ἀκόμα κινήθω τὰ θεῖκά σου χεῖλη νὰ μᾶς ρωτήσῃ, νοιώθουμε μόνοι γιατί ἔχεις στείλει ἀπὸ τὸ Γάγγη τὸν Ιερὸ και χρυσορροδὸ νάρθοῦμε κ' ἕνα μεγάλο ἀπόκρυφο τοῦ κόσμου νὰ σοῦ εἰποῦμε θέλεις νὰ μάθῃς ἀπὸ μᾶς τὸ δρόμο, που πηγαίνει στην ἀγνωστὴ ἀεροθάλασσα, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἥλιος βγαίνει ἀπ' τὰ παλάτια τῆς Ἀγῆς, γιὰ νὰ διαβῆς σιμὰ του τὰ γαλανὰ βασίλεια τῶν οὐρανῶν και κάτω μες στο ἄσμα τ' Ἀπολλώνιο νὰ ὀρμήσῃς με γοργόδα, χαράζοντας με φλογερά γράμματ' ἀπάνω: Ἐλλάδα! που νὰ μὴ σβῶνουνται ποτὲ μ' αἵματα και τυφῶνες και θαμπωμένοι νὰ κοιτῶν δαβαίνοντας οἱ αἰῶνες. Τί θαμ' ἀνάκουστο! Μὰ αὐτός, που τέτοια θὰ τολήσῃ, μιὰ νίκη πολυδύστη του γράσει νὰ νικήσῃ. Σὰ γίγαντες τρομακτικοὶ στυλῶνουντ' ἐκεῖ πέρα τὰ δύο περιφύλα βουνα, που σχίζουν τὸν αἰθέρα και κάθε τόσο σκάβοντας τὴν πετρωμένη ἀγκάλη ἀνοίγουν, κ' ἀφοῦ φιληθῶν σηκώνονται ὄρθια πάλι.

Ἄνάμοσά τους, σὲ μικρὸν ἀνάνθο κάμπο, ἀκόμα ὁ δακόντας ὁ ἀκοιμητός με τὴ φωτιὰ στο στόμα φυλάει τὸ ἀθάνατο νερό. Δόξα στο παλληκάρι, που, κολυμπώντας στοῦ θεοῦ τὰ αἵματα, θε νὰ πάρῃ τὸ θησαυρὸ. Ἐδύξια του! Θὰ σκύβῃ ἡ οἰκουμένη στο μεγαλεῖο τοῦ ἥρωα, που ἄλλο δὲ θὰ τοῦ μὲν παρα μὴν ἀλησιμόνητην ἡμέρα ν' ἀνικροῦσῃ αὐτὴν, που με ὑπερκόσμιον ἔρωτα θ' ἀγαπήσῃ, και θεῖκά θ' ἀγαπήσῃ...

«Ξάφνω βοή σάν κείνη, που τοῦ χινόπαρου ὁ βοριάς μέσα στο δάσος χύνει, τοὺς κλάοντες συνταράζοντας, τὰ πλῆθη ἀναστατώνει. Βλέπεις στοῦ κάμπου τὴν ἀρχή; Τί φτερωτὸ ζυγόνει σηκώνοντας τὸν κουνιαχτό;... Κ' ἔφτασε ἀναμαλλιάρης ὁ φοβερὸς Βονιέφαλος κ' ὁ ἀστρατοβόλος Ἄρης πάνω του καθάλλικνε. Τὸ χρυσοχάλινο αἶτι στην κοσμοθάλασσα αὐτὴ, που ἀνατράχτη, κάτι θυμήθηκε φαντάστηκε — φαίνεται — πὸς ἀκόμα ἔῃ τὸ φλογόστομο θεοῦ, που τώρα πιά στο χῶμα ἀκινήτοῦσε. Τάλογο στέκει ἀφορισμένο, ἀχνίζει κ' ὀρθὸ με τὴν καμπυλωτὴ χητὴ στραφογορρίζει. Μὲ τὰ ρουθόνια κόκκινα και μ' ἀστραπὲς στο βλέμμα τὸ φοβερό του ἐχθρὸ ζητῆ νὰ βεῖ, μουζῆτ' αἷμα κ' ὀρμάει νὰ πέσῃ ἀκράτητο καθὼς τὰστροπελέκι στο φρενιασμένο ἀλαχτό. Μὰ σιδερένιο στέκει τὸ χέρι Ἐκείνου, που σφιχτὰ τοὺς χαλινούς κρατοῦσε ἢ περικεφαλαία του ἡ χρυσοὴ λαμποκοποῦσε χι' ἀνεμίζονταν ψηλά. Νοιώθω τὴν ἀντιρροσύνη που σὰς φτερόνει τὴν καρδία, λαοί, τὴν ὥρα ἐκείνη! Χαρήτε! Νὰ τὸ ἀθάνατο νερό μες στο λαγῆνη! Κι' ὅσο μες στὰ παλάτια του κανεὶς δὲ θὰ τὸ χύνη αὐτὸς δὲ νάει ἀθάνατος... Ματιὰ γαλήνια ἀπλόνει κ' ἕνα γλυκὸ χαμόγελο τὰ χεῖλη στεφανώνει κοιτώντας, που ἐχαιρέταγαν μύριες σπαθίων λεπίδες. Οἱ πολεμᾶρχοι, τρέχοντας γύρω του, στὶς ἀσπίδες χτυποῦσαν τίς σάρισες, ἀμέτρητες σάν τὰστρα, κ' ἀνέβαινε ὡς στὰ σύννεφα βοή κοσμοχάλαστρα.

ΑΕΩΝΙΑΣ ΡΑΖΕΛΟΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΝ ΟΥΓΓΑΡΙΑΙ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΙΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Ο πρότασις κ. Σπ. Λάμπρος εξέδωκε τὸν «Πρωτοδικὸν Λόγον του», τῆς 12 Φεβρουαρίου 1912. Θέμα ἡ σύμψηξις καὶ ἀνάπτυξις τῶν μακεδονικῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ Αὐστρίαν. Ὁ κ. Λάμπρος ἐξιστορεῖ πῶς ἰδρυθῆσαν αἱ κοινότητες αὐταί, πῶς προώδευσαν καὶ ἐξυπηρέτησαν τὴν νέαν πατρίδα των οἱ καταφεύγοντες ἐκεῖ Ἑλληνομακεδόνες:

«Δεξιοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι ἄμαξις, κεκτημένοι ἐξαιρετικὰ ὑπόζυγια, κλοισαροὶ ἐμπειροὶ περὶ τὴν ποταμοπλοίαν, σταθερὰ τιμολόγια τῶν προμηθειῶν (προβιότων), ἐπιτήδειοι πράκτορες μετὰ συνέσεως καὶ τέχνης ἐπιφελοῦμενοι τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Τούρκων, τῶν Ρωμούνων, τῶν Σέρβων, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν Ρώσων ποποτηρητῶν ἐσθίειον τὸ ἐλληνικὸν ἐμπόριον καὶ προήγον τὴν ἐλληνικὴν πίστιν. Ἡ τιμότης ὤφειλε νὰ εἴη ἡ βῆσις τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς. Καὶ δὲν λείπονται μὲν περιστάσεις κακοπιστίας, εὐρισκομεν δ' ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βουδαπέστης, ὡς καὶ ἐν τοῖς τῆς Βιέννης, καὶ Ἑλλήνας ἢ τὰ ἄλλα θέσμινα τῆς χώρας παραβαίνοντες ἢ καὶ ἐπὶ δεινότεροι ποτὲ ἐγκλήμασι κατηγορουμένους, οἷα ἡ παραχάραξις νομισμάτων ἄλλ' ὁ ἐπικρατῶν χαρακτήρ εἴη ὁ τῆς τιμίας συναλλαγῆς. Αὐτὴν τὴν κοινότητα τῆς Βουδαπέστης ὡς καὶ τὴν τῆς Βιέννης καὶ αὐτὰς τὰς ὁμάδας τῶν σπεδιτόρων βλέπομεν πρῶτως κατεξορισταμένους ἐναντίον παντὸς δόλου, κυρίως ἐν τῇ ἐμπορίᾳ τοῦ βάμβακος. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐπὶ πᾶσι τὰ τιμῶν ἢ ἐντιμωτάτος ἐκεῖνο, ὅπερ προσετίθετο ὑπὸ τῶν ξενιστευμένων ἐκείνων Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄνομα πραγματευτῆς, δι' οὗ συνήθως ἐδηλοῦτο ὁ ἐμπόρος, καὶ ἐξηγεῖται εὐκόλως ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐν τῇ οὐγγρικῇ αὐτῇ ἡ λέξις ἡ δηλοῦσα τὸν Ἑλληνα, τὸ Górg, κατήντησε νὰ σημαίη μὲχρι καὶ τῆς σήμερον ἐν τῇ οὐγγρικῇ γλώσσῃ τὸν ἐμπορὸν κατ' ὄλου οἰουδῆποτε ἔθνους, ὡς εἰ εἰς αὐτὴν τὴν φωνὴν τοῦ Ἑλλήνος νὰ προσιδιάζην ἢ περὶ τὸ ἐμπόριον διατριβὴ καὶ ὡς εἰ ὁ Ἕλληνας νὰ ἦτον ὁ τύπος τοῦ ἐμπόρου. Τοιοῦτους ἀνδρας εὐχαριστῶς ἠδύνατο νὰ προστατεύσῃ ὁ νόμος ἐν τῇ ξένη, ὅτε οὐ μόνον ὕπερ τῶν ἰδίων ἐπιτηδῶν συμπεφερόντων ἐπωφελεῖ καὶ μετὰ σκοπιμότητος ἐργαζομένους, ἀλλὰ καὶ συμπεροῦντας τὴν ἐμπορικὴν συναλλαγὴν καὶ τὰς παραγωγὰς δυνάμεις τῆς χώρας ἐκείνης, ἐν ἣ ἔχον πῆξει τὴν φωνεῖαν αὐτῶν ἀπ' ἐνός μὲν ὅπως ἐκφύγῃ τὴν ἐν τῇ γενετικῇ κακοδομιονίαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὅπως ἀποκομισασι νόμιμα κέρδη χάριν ἐαυτῶν καὶ τῶν οἰκείων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ιδέας τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατριδος. Ἐγεννῶντο οὕτω δεσμοὶ ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν ξενίζουσαν αὐτοῦς χώραν, ἣν οἱ πλείστοι, χωρὶς νὰ λησμονῶσι τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν μακρινὴν καὶ δουλεύουσαν γῆν τῶν πατέρων, συνείδισαν νὰ θεωρῶσιν οἰονεὶ νέαν πατρίδα. Οἱ Μακεδόνες παρόντες ὑπελάμβανον οὐ μόνον συμπερόν, ἀλλὰ καὶ καθῆκον αὐτῶν νὰ στηρίξωσι κινδυνουούσας τὰς πόλεις ἐν αἷς φῆμον, καὶ βλέπομεν αὐτοῦς ἐν μὲν τῇ Βουδαπέστῃ παρεχόντας ἐισφορὰς χρηματικὰς χάριν τῶν πολεμικῶν ἀναγκῶν ἢ τῆς στρατείας ἀσθενῶν στρατιωτῶν, ἐν δὲ τῇ Βιέννῃ προσφέροντας καὶ αὐτὰ τὰ δέματα βάμβακος τῶν ἰδίων ἀποθηκῶν χάριν ὁδοπορημάτων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς θετικῆς πατριδος.

Ἡ σπουδαιότης καὶ πολυπληθεστάτη ἑλλην. κοινότης ἦτον ἡ τῆς Βουδαπέστης. Ἔρχονται κατόπιν αἱ

τῆς Τεργέστης καὶ Βιέννης. Διὰ τὴν κοινότητα τῆς δευτέρας ὁ κ. Λάμπρος λέγει:

«Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐλληνικῆς ταύτης παρουσίας καταβιβάζονται συνήθως εἰς τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, εἰς αὐτοῦς δηλαδὴ ἐκείνους τοὺς χρόνους, καθ' οὓς εἶδομεν ἤδη ἀρχομένην καὶ τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐλληνικῶν παρουσιῶν τὴν σύμψηξιν. Ἄλλ' ἂν εἶναι ἀξία πιστεύσεως ἡ μαρτυρία ἀναφορῆς τινος τῶν Ἑλλήνων παροίκων τῆς Βιέννης, ἀπευθυνομένης τῷ 1814 πρὸς τὸν Ἕλληνα προστάτην τῶν Ἑλλήνων Ἰωάννην Μαυρογένην, πρεσβευτὴν τῆς Πύλης παρὰ τῷ Αὐτοκρατορῷ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκῳ Β', καὶ ἀποκειμένης ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐλληνικοῦ ναοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, αἱ πρῶται ἐγκαταστάσεις Ἑλλήνων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἶχον γένηναι πρὸ διακοσίων ἤδη περίπου ἐτῶν, ἦτοι κατὰ τὰς πρῶτας δεκαετηρίδας τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος. Ἀντιστρατευόμενοι ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἐκείνῃ οἱ Ἕλληνες πρὸς ὕβριστικὸν καὶ σοκοφαντικὸν λιβέλλον, δημοσιευθέντα ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν χρόνων ἐκείνων «Wanderer», ἀνακεφαλαιοῦσι τὴν ἀμύνην αὐτῶν εἰς τὰς λέξεις ταύτας. «Μετροχόμεθα ἐνταῦθα ἐμπόριον καὶ οὐχὶ τοκογλυφίαν, ἔχομεν σχέσεις πρὸς τελωνεῖα, ἀποθήκας, τεχνίτας, ἐργαστήσια, ἀμαξεῖς, ἀχθοφόρους, ὁδοποροῦμεν διὰ λεωφόρων, γεφυρῶν καὶ διωρύγων, διαβιῶντες αὐταρκέστατα διὰ τῶν ἡμετέρων ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν εἶναι δ' ἔργον ἡμῶν ἡ τοκογλυφία».

«Καὶ ἡ σύννομη αὐτῆ τῆς ἀμύνης τῶν μελῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀδελφότητος Βιέννης καὶ ἡ κατ' αὐτῶν ἐξ ἐβραϊκῶν ἀντιζητῶν κυκλῶν ἐκτοξευθεῖσα κατηγορία ἐκείνη, δεικνύουσι τὴν δύναμιν ἢ τὸν κλοῦτον Ἑλλήνων ἐμπόρων ἢ τραπεζιτῶν τῆς πόλεως. Ἐξ ἀφανῶν τὸ πρῶτον ἀφορηθέντες ἀρχῶν, ἐκράτουν τῆς ἀγορᾶς τῆς Βιέννης ὡς ἐμποροὶ τῶν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς Ἀνατολῆς εἰδῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ χρηματιστηρίου διὰ τῆς μεγάλης τραπέζης Σίνα. Ἐκαστηρῶν δὲ μάλιστα ἡ δύναμις αὐτῶν ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος καὶ μὲχρι τῆς τετάρτης αὐτοῦ δεκάδος, ὅτε ἡ ἀξίωσις τῶν μέσων τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας, ἡ προστασία καὶ ἐπικρατήσις τῶν Τουδαίων βιομηχανῶν, ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν καὶ ἄλλαι ποικίλαι ἀφορμαὶ ἐπήνεγκον τὴν ὑπερευδοκίμωσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸν περιορισμὸν καὶ τὴν βαθμιαίαν ἐκπτώσιν τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος».

Καὶ ἀφοῦ ὁ κ. Λάμπρος ἐξεκονίση τὴν ζήτην, τὴν κίνησιν, τὴν δύναμιν τοῦ ἑλλην. ἐμπορίου τῆς Βιέννης τῶν χρόνων ἐκείνων, μᾶς δίδει καὶ εἰκόνα τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς κοινότητος καὶ τῶν μεγάλων ἐκδουλεύσεων, ποὺ προσέφερον εἰς ὄλον τὸ γένος:

«Σελίδες ὄλου τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ ἔθνους κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ ὀνόματα ἅτινα συνείδισεν νὰ προφέρῃ μετὰ σεβασμῶν ὁ παρακολουθῶν τὰ τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ἐν τοῖς πικραῖς ἡμέραις τῆς τουρκοκρατίας, συνδέονται μετὰ τῆς Βιέννης. Ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ὁ βίος καὶ ἡ συγγραφικὴ δρασις τοῦ Διαβάρεως, τοῦ Κωνσταντίνου Κοῦμα, τοῦ Νεοφύτου Δούκα, τοῦ Ἀνδρέου Γαζῆ, τοῦ Κωνσταντίνου Σταγειρίτου, τοῦ Στεφάνου Κορημητῆ, τοῦ Σιατιστέως Θωμᾶ Δημητρίου, τοῦ ἐκ Κοζάνης ἱερέως Χαρισίου Δημητρίου Μεγδάνου, τῶν ἀδελφῶν Καπετανάκη. Ἡ ἐλληνικὴ βιβλιογραφία τῶν ἡμερῶν ἐκείνων πλουτίζεται διὰ δυσσεβητικῶν βιβλίων ἐκτετυπωμένων ἑλλη-

ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ — ΣΥΡΑΝΟ, Μ. ΜΥΡΑΤ — ΡΟΖΑΝΗ, ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

νιστὶ ἐν Βιέννῃ. Εἰς αὐτὴν συρρέουσιν ἐκ Μακεδονίας, ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐξ Ἠπειροῦ καὶ ἀλλαχόθεν τοῦ δεδουλωμένου ἑλληνισμοῦ οἱ ἐπιμέμονοι ἀνωτέρας παιδείας, οἱ θέλοντες νὰ φωτίσωσιν ἑαυτοὺς ἵνα ὑψώσωσι τὸ δουλεῖον ἔθνος. Ἐν αὐτῇ πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὰς πρῶτας ἀρχὰς τῆς ἐλληνικῆς δημοσιογραφίας, τὰς «Βιδήσεις διὰ τὰ ἀνατολικά μέρη», τὰς ἐκδομένας ὑπὸ τοῦ Εὐφρονίου Ποποβίτς, τὸν «Ἑλληνικὸν Τηλέγραφο» τοῦ Δημητρίου Ἀλεξανδρόβου, τὴν «Καλλιόπην», τὸν «Λόγιον Ἐσμήν». Ἐν Βιέννῃ ἐξεδίδετο καὶ πρὸ τῶν φύλλων τούτων ἐτι ἀπὸ τοῦ 1791 ἡ πρώτη ἐλληνικὴ ἐφημερίς, ἡ ἐκτυπωμένη ἐν τῷ ἑλληνικῷ

τυπογραφεῖῳ τοῦ Μαρκίδου Πούλιου, ἧς ἡ παρουσία καὶ τὰ φιλελεύθερα φρονήματα, διαδιδούσης εἰς τοὺς δημογεῖτες τὰ διαδάγματα τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, κατέστησαν αὐτὴν τέλος ἀντικείμενον διαγωγῆς τῆς Πύλης. Ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαλοματικὴ ἀλληλογραφία τοῦ παρὰ τῇ Πύλῃ πρόσεβας τῆς Αὐστρίας βαρῶνου Rathkeal, ἡ ἀποκειμένη ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ ἐν Βιέννῃ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, μοι ἔδωκεν ἀφορμὰς νὰ παρακολουθῶ μετὰ συγκινήσεως τὰς φράσεις τοῦ ἀπηνούς τούτου διαγωγῆς καὶ τὴν εἰς τὴν ιδέαν τῆς μελλούσης ἐθνικῆς παλιγγενεσίας πιστὴν τῶν καταδικωμένων ἐκδοτῶν τῆς πρώτης ἐλληνικῆς ἐφημερίδος».

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

XX

Ναί, ήταν τρελλός, ήταν τρελλός. Βέβαια ήταν τρελλός, επειδή η Σάρα του πρόσφερε καφέ, γάλα, τσάι, του πρόσφερε μπίρα, του πρόσφερε χίλια πράγματα και όμως εκείνος σηκώθηκε απ' τὸ τραπέζι, ἐνῶ μόλις είχε καθίσει, χωρίς ν' ἀγγίξει τίποτα. Διὰ μίας είχε συλλογισθῆ πὸς ήταν ἀκριβῶς ἡ ὥρα πὸν ἡ Μάρθα πῆγαινε μὲ τ' ἀγά της στὴν ἀγορά; ἴσως νὰ είχε ἐπιστρέψει; ἄχ, τί εὐτυχία ἂν τὴν ξανάβλεπε σήμερα, ἴσα ἴσα σήμερα. Ἀνεβαίνει στὴν κἀμαρά του καὶ πάει ἴσα στὸ παράθυρο.

Βλέπει ὅλη τὴν ἀγορά, μὰ τὴ Μάρθα δὲν τὴν βλέπει. Περιμένει μισὴ ὥρα, μία ὥρα, κυτᾶζει, παρατηρεῖ παντοῦ, μὰ τίποτα. Τότε ὅλη του ἡ προσοχὴ συγκεντρώνεται σὲ μιὰ σκιηὴ ἔμπρὸς στὴν σκάλα τοῦ ταχυδρομείου: γύρω γύρω εἶναι μαζεμένοι ἄνθρωποι καὶ στὴ μέση τοῦ δρόμου ἀπάνω στὸ χῶμα καὶ τίς πέτρες βλέπει τὸν Μινούττα πὸν πηδᾷ καὶ χορεύει δὲν φορεῖ σακκάκι, καὶ τὰ παπούτσια τᾶχει βγάλει χοροπηδᾷ κι' ὅλο σκουπίζει τὸν ἰδρώτα του κι' ἔπειτα διτὰν τέλειωσε τὸν χορὸ, μαζεύει ἀπ' τὸν κόσμὸ πεντάρες. "Ἔτσι, ὁ Μινούττας εἶχε ἀρχίσει πάλι τὴν παλιά του δουλειά, εἶχε ἀρχίσει πάλι νὰ χορεύῃ.

"Ὁ Νάγκελ περίμενε ὡς πὸν νὰ τελειώσῃ καὶ νὰ φύγῃ ὁ κόσμος, ἔπειτα ἔστειλε κάποιον νὰ πῆ τοῦ Μινούττα νᾶρθῃ. Κι' ὁ Μινούττας ἔρχεται ταπεινὸς σὰν πάντα, μὲ τὸ κεφάλι στυμμένο καὶ τὰ μάτια κάτω.

— "Ἐγὼ ἔνα γράμμα γιὰ σένα, τοῦ λέγει ὁ Νάγκελ. Καὶ τοῦ δίνει τὸ γράμμα, τοῦ τὸ βάζει ὁ ἴδιος μέσ' τὴν τσέπη του βαθεῖα κι' ἐξακολουθεῖ: Μ' ἔβαλες σὲ μεγάλη στενοχωρία, φίλε μου, μὲ γέλασες, μοῦκανες μιὰ πονηριά, καὶ τὴν θαναμάζω αὐτὴν σου τὴν πονηριά ἂν καὶ μ' ἔκανε καὶ θύμωσα πολὺ. "Ἐχεις τώρα καιρὸ; Θυμᾶσαι μιὰ φορὰ πὸν σοῦ εἶπα πὸς ἔχω νὰ σοῦ δώσω μιὰ ἐξήγησι; Λοιπὸν, θέλω τώρα νὰ σοῦ δώσω αὐτὴν τὴν ἐξήγησι, γιὰτὶ νομίζω πὸς ἤρθε τώρα ἡ ὥρα. Μὰ πρὶν, θέλω νὰ σὲ ρωτήσω: ἀκουσες νὰ μιλοῦν γιὰ μένα στὴν πόλι καὶ νὰ λέν πὸς εἶμαι τρελλός; "Ἐννοια σου ὅμως, δὲν εἶμαι τρελλός; ἄλλως τε καὶ μόνος σου τὸ βλέπεις, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Βέβαια παραδέχομαι κι' ἐγὼ πὸς τὸν τελευταῖο καιρὸ ἤμουν

λίγο σαστισμένος, μοῦτυχαν ἔνα σωρὸ πράγματα πὸν δὲν ἦταν καθόλου εὐχάριστα ἡ τύχη μου ἔτσι τὸ ἤθελε; μὰ τώρα εἶμαι πάλι ἐντελῶς καλῶ, δὲν ἔχω τίποτα. Λοιπὸν, αὐτὸ σὲ παρακαλῶ νὰ τῶχης στὸ νοῦ σου... "Ἀρα γε ἀδικα θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ πῆς κατὶ;

"Ὁ Μινούττας δὲν ἤθελε νὰ πῆ τίποτα. — Τὸ ἤξερα ἀπὸ πρὶν... Λοιπὸν, Γκρέγκαρδ, εἶμαι ὄλος δυσπιστία γιὰ σένα. Καταλαβαίνεις βέβαια αὐτὸ πὸν ἐννοῶ; μοῦκανες μιὰ τέτοια κατηγορία, πὸν δὲν ἔχω πιά σκοπὸ νὰ κρύψω τὸ θυμὸ μου; θέλησες, σ' ἔνα πολὺ σοβαρὸ πρᾶμα, νὰ μὲ γέλασῃς, ἀπὸ καλοσύνη βέβαια, μὰ ὅμως θέλησες νὰ μὲ γέλασῃς. Αὐτὴ τὴ μικρὴ μοτιλία ἐδῶ τὴν εἶχες στὰ χέρια σου;

"Ὁ Μινούττας κυτᾶζει τὴ μοτιλιτσα μὰ δὲν ἀπαντᾷ.

— "Ἦτον φαρμάκι μέσα; ἔπειτα κάποιος τὴν ἀδειασε καὶ τὴν γέμισε ὡς στὴ μέση μὲ νερό; σήμερα τὴ νύχτα εἶχε μόνο νερό μέσα.

"Ὁ Μινούττας ἀκόμα δὲν μιλᾷ. — Δὲν θέλω νὰ πῶ πὸς ὅποιος τῶκανε, ἔκανε κατὶ κακό. "Εκείνος πὸν τῶκανε, τῶκανε μόνο ἀπὸ καλοσύνη, γιὰ νὰ προλάβῃ κανένα κακό. Τὸ ξέρω πὸς ἐσὺ εἶσαι πὸν τῶκανες.

Σιγὴ.
— "Ἐ;
— Ναί, λέγει ὁ Μινούττας ἐπὶ τέλους.
— Ναί, καὶ γὰ ἰδῆ κανεὶς τὸ πρᾶμα μὲ τὰ δικὰ σου μάτια ἔκανες βέβαια καλῶ, μὰ νὰ τὸ ἰδῆ μὲ τὰ δικὰ μου μάτια, ἀλλάζει. Γιὰτὶ τῶκανες;

— Σκέφθηκα πὸς ἴσως θέλατε...
Σιγὴ.
— Βλέπεις τὸ λοιπὸν! "Ὁμως ἔσφαλες, Γκρέγκαρδ, ἡ καλὴ σου ἡ καρδιά σ' ἔκανε κι' ἔσφαλες. Δὲν εἶπα ἐκείνη τὴ βραδυνὰ καθαρά πὸς δὲν θὰ εἶχα τὸ θάρρος νὰ τῶπαιρνα ἐγὼ τὸ φαρμάκι;

— Ναί, μὰ καὶ ὅμως φοβήθηκα πὸς ἴσως νὰ τὸ ἀποφασίζατε ποτέ. Καὶ βλέπετε τώρα πὸν τὸ ἀποφασίσατε;

— "Ἐγὼ τὸ ἀποφάσισα νὰ πάρω τὸ φαρμάκι; Καλέ, τί λές; Χί, χί, γελᾶστηκες μόνος σου, κύριε. Βέβαια ἐγὼ τὴν ἀδειασα τὴν μοτιλία αὐτὴ τὴ νύχτα, μὰ κυτᾶζε καλῶ: δὲν τὸ δοκίμασα ἐγὼ τὸ περιεχόμενο.

"Ὁ Μινούττας τὸν κυτᾶζει μὲ ἀπορία.
— Βλέπεις πὸν τὴν ἔπαθες; Πάει ὁ ἄνθρω-

πος τὴ νύχτα περίπατο, πάει κάτω στὴν προκυμαία κι' ἐκεῖ βλέπει μιὰ γάτα πὸν τρέχει καὶ σέρνεται καὶ κουλουριάζεται ἀπ' τοὺς φοβεροὺς πόνους. Στέκεται νὰ ἰδῆ τί συμβαίνει τῆς γάτας καὶ τῆς μπῆκε στὸν λαιμὸ, κανένα κόκκαλο φαριουῦ καὶ βῆχει καὶ στριφογυρᾷ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ βγάλῃ, οὔτε πρὸς τὰ μέσα, οὔτε πρὸς τὰ ἔξω μ' ἀπ' τὸν λαιμὸ τῆς τρέχει αἷμα. Καλῶς λοιπὸν ἐπὶ τέλους κατορθώνει νὰ τὴν πιάσῃ τὴ γάτα στὰ χέρια του καὶ προσπαθεῖ νὰ ἰδῆ ἂν βγαίνῃ τὸ κόκκαλο. Μὰ ἡ γάτα ἀπ' τοὺς πόνους δὲν μένει ἥσυχη, στριφογυρᾷ, βγάζει τὰ νύχια τῆς καὶ μιὰ, δύο, τρεῖς στὴν τρέλλα τῆς καταξενερίζει τοῦ ἀνθρώπου τὸ μάγουλο, ὅπως βλέπεις ἐδῶ τὸ μάγουλό μου πὸν εἶναι πληγωμένο. Λοιπὸν ἡ γάτα πάει νὰ πνιγῇ καὶ ἀπ' τὸν λαιμὸ τῆς τρέχει ὄλο αἷμα. Τί νὰ τῆς κάνῃ κανεὶς; "Εκεῖ χτυπᾷ καὶ τὸ ρολοῖ τῆς ἐκίλησας δύο ἡ ὥρα, καὶ βέβαια εἶναι πολὺ ἀργά γιὰ νὰ τρέξῃ πουθενὰ νὰ ζητήσῃ βοήθεια. Τότε ἔξαφρα θυμᾶται πὸς ἔχει ἐπὶ τσέπη του ἔνα σωτήριον μέσον, τὸ μοτιλάκι μὲ τὸ φαρμάκι; θέλει νὰ σώσῃ τὸ καημένο τὸ ζῶ ἀπ' τὰ βάσανά του καὶ τοῦ τὸ ἀδειάζει μέσ' τὸν λαιμὸ. "Ἡ γάτα νομίζει πὸς εἶναι κατὶ φοβερὸ καὶ τρομερὸ πὸν τῆς χύνουν μέσ' τὸν λαιμὸ τῆς, κυτᾶζει μιὰ στιγμὴ μ' ἀγορευμένα μάτια, ἔπειτα μ' ἔναν πῆδο ὄρμῃ καὶ τρέχει καὶ σέρνεται ἀπάνω στὴν προκυμαία. Λοιπὸν, τί συμβαίνει; Μέσ' τὸ μοτιλάκι εἶναι μόνο νερὸ καὶ τὸ νερὸ βέβαια δὲν σκοτώνει, μόνο τὴν τυράννησε περισσότερο τὴ γάτα, κι' ἡ γάτα μὲ τὸ κόκκαλο στὸν λαιμὸ σέρνεται καὶ βῆχει καὶ στάζει αἷμα καὶ πάει κάθε στιγμὴ νὰ πνιγῇ γιὰτὶ ἐπὶ τέλους θὰ πνιγῇ μόνῃ τῆς σὲ καμιά γωνιά ἀπὸ ἀσφυξία.

— Μὰ ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε ἀπὸ καλὸ σκοπὸ, λέγει ὁ Μινούττας.

— Βέβαια; ἐσὺ ποτέ δὲν κανεὶς τίποτα πὸν νὰ μὴν εἶναι καλὸ κι' αὐτὴ ἡ κατηγορία πούκανες μὲ τὸ φαρμάκι, γιὰ σένα εἶναι πρᾶμα φυσικὸ καὶ καλὸ. Μὰ π. χ. τώρα πὸν χόρευες κάτω στὴν ἀγορά. "Ἐγὼ ἤμουν ἐδῶ στὸ παράθυρο καὶ κυτᾶζα; δὲν σοῦ κάνω παρατήρησι πὸν χόρευες, ἀπλῶς σὲ ρωτῶ: Γιατὶ εἶχες βγάλει τὰ παπούτσια σου; τώρα φορεῖς παπούτσια, λοιπὸν γιὰτὶ τὰ εἶχες βγάλει ὅταν χόρευες;

— Γιὰ νὰ μὴ τὰ χαλάσω.

— "Ακριβῶς αὐτὸ πὸν περίμενα νὰ μοῦ πῆς! "Ἤξερα τί θὰ μοῦ ἀπαντήσῃς, γι' αὐτὸ σὲ ρώτησα. Εἶσαι ὁ πῶ ἀνεπιληπτος ἄνθρωπος σ' ὅλη τὴν πόλι. "Ὅλα ἀπάνω σου εἶναι καλὰ καὶ ἅγια, δὲν ἔχεις κανένα ἐλάττωμα, καμμία κηλίδα. Θέλησα μιὰ φορὰ νὰ σὲ δοκιμάσω, νὰ σὲ διαφείρω μὲ χρήματα, γιὰ νὰ πῆς πὸς εἶσαι

πατέρας ἐνὸς ξένου παιδιοῦ; ἂν καὶ εἶσαι φτωχὸς καὶ μοροῦσες πολὺ καλὰ νὰ τῶχης ἀνάγκη αὐτὰ τὰ χρήματα, ὅμως ἀμέσως ἀρνήθηκες τὴν πρότασί μου. Ἀγανάκτησες μόνο μὲ τὴν ἰδέα πὸς μπορεῖ κανεὶς νὰ σοῦ προτείνῃ τέτοιον ἄσχημο πρᾶμα. Κ' ἔτσι δὲν κατώρθωσα τίποτα ἂν καὶ σοῦ πρόσφερα διακόσιες κορόνες. "Ἄν ἤξερα τότε ὅ,τι ξέρω τώρα, βέβαια δὲν θὰ σοῦ ἔκανα τέτοιον μεγάλη προσβολή; δὲν ἤξερα ἀκόμα τότε τί ἄνθρωπος εἶσαι, ἐνῶ τώρα ξέρω. "Ἄς βγαίνῃ τώρα! Μὰ ἐκείνο πὸν λέγαμε πρὶν... νὰ βγάλῃς τὰ παπούτσια σου καὶ νὰ χορεύῃς ξυπόλυτος, χωρίς νὰ λογαριάζῃς τὸν πόνον καὶ χωρίς νὰ τὸν δείχνῃς στοὺς ἄνθρώπους, χωρίς νὰ παραπονιέσαι — αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ὥραιο σημάδι τοῦ χαρακτήρος σου. Δὲν παραπονιέσαι, δὲν λές: Κυτᾶζτε, βγάλω τὰ παπούτσια μου γιὰ νὰ μὴ τὰ χαλάσω, εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ τὰ βγάλω γιὰτὶ εἶμαι τόσο φτωχός! "Ὅχι ἐσὺ κάθε πρᾶμα τὸ κανεὶς σιωπηλῶς. "Ἐσὺ τῶχες ἀρχὴ ἀπαράβατη ποτέ νὰ μὴ ζητήσῃς τίποτα ἀπὸ κανένα. Πάντα κατορθώνεις ἐκείνο πὸν θέλεις, μὰ τὸ στόμα σου ποτέ δὲν τὸ ἀνοίγεις. Εἶσαι ἐντελῶς ἀνεπιληπτος καὶ ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου, μέσ' τὴ συνέδησί σου. Λοιπὸν, ἐκτός ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὥραιο σου χαρακτηριστικὸ... μὴν ἀνυπομονῆς, σιγὰ σιγὰ θὰ φτάσω στὴν ἐξήγησι πὸν σοῦ ὑποσέθηκα... Εἶπες μιὰ φορὰ κατὶ γιὰ τὴ Μάρθα Γούδε, κατὶ πὸν πολλές φορὲς τὸ σκέφθηκα τί νὰ ἐννοῦσες; εἶπες πὸς ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσκολο νὰ κατορθώσῃ κανεὶς κατὶ μαζί τῆς, πὸς τουλάχιστον ἐσὺ κατὶ κατάφερες...

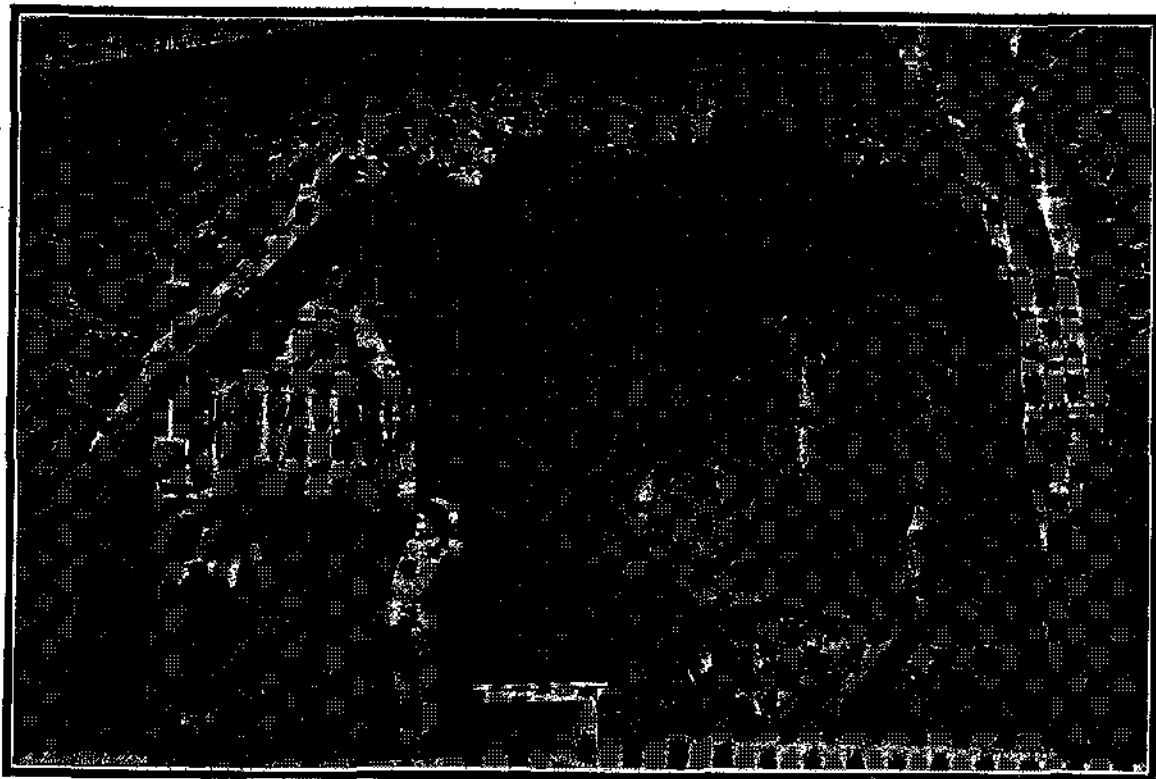
— "Ὅχι, μὰ...
— Ναί, ναί, τὸ θυμοῦμαι πολὺ καλῶ. "Ἦταν τὴ βραδυνὰ πὸν καθόμασθε ἐδῶ οἱ δύο μαζί καὶ πίναμε, δηλαδή: ἐγὼ ἔπινα κι' ἐσὺ μ' ἐκίταζες. Τότε εἶπες πὸς ἡ Μάρθα — ἔτσι τὴν εἶπες, Μάρθα — καὶ μοῦ εἶπες ἀκόμα πὸς ἐκείνη πάντα "Ἰωάννη σὲ λέγει; δὲν εἶναι ἀλήθεια; δὲν σὲ λέγει πάντα "Ἰωάννη; Βλέπεις, τὸ θυμοῦμαι πὸν μοῦ τὸ διηγήθηκες κι' αὐτὸ. Τὸ λοιπὸν, εἶπες τότε πὸς ἡ Μάρθα σοῦ ἐπέτρεψε κι' ἔνα σωρὸ πρᾶματα...

"Ὁ Μινούττας πετιέται, εἶναι κατακόκκινος καὶ τὸν διακόπτει:

— Αὐτὸ δὲν τὸ εἶπα ποτέ! Ποτέ δὲν τὸ εἶπα!

— Δὲν τὸ εἶπες; Μπᾶ; "Ἀλήθεια δὲν τὸ εἶπες; Κι' ἂν φωνάξω τώρα τὴν Σάρα καὶ τῆς πῶ γὰ μαρτυρήσῃ τί ἀκουσε πὸν λέγαμε ἐκείνο τὸ βράδυ, πὸν ἐστέκετο στὴν πλαϊνὴ κἀμαρα κι' ἀκουε ἀπ' τὴν πόρτα; Βλέπεις λοιπὸν, τώρα μὲ τὴν ἀρνησί σου ὅλα τ' ἀναποδογυρᾷς. Θὰ ἤθελα κι' ἄλλα νὰ σὲ ρωτήσω γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα,

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ: ΣΥΡΑΝΟ, ΝΤΕ ΜΠΕΡΖΕΡΑΚ, ΠΡΑΞΙΣ Γ'
Συρανός, Μ. Μυράτ — Ροζάνη, Μαρίκα Κοτοπούλη — Χριστιανός, Ν. Παπαγεωργίου

μ' ενδιαφέρει πολύ και πολλές φορές τὸ συλλογιστικά' μὰ ἂν ἐπιμένῃς πὼς δὲν εἶπες, τότε καλά! — Ἄλλως τε σὲ παρακαλῶ κάθισε, μὴ ἐτοιμάζεσαι νὰ φύγῃς σὺν τὴν ἄλλῃ φορὰ ἔπειτα, κ' ἢ πόρτα εἶναι κλειδωμένη, τὴν κλειδώσα ἐγώ.

Ὁ Νάγκελ ἀναψε ἓνα τσιγάρο· ἔπειτα διὰ μᾶς εἶπε πάλι:

— Μπα, γιὰ ἰδνομα τοῦ Θεοῦ! — Θεέ μου, πὼς ἔκανα αὐτὸ τὸ λάθος! Κύριε Γκρέγκααρδ, ἀλήθεια σοῦ ζητῶ συγγνώμη. Εἶναι ὅπως λές ἐσὺ, ναί, δὲν τὸ εἶπες. Ἐξήσέ το, φίλε μου ἄλλος τὸ εἶπε, δὲν τὸ εἶπες ἐσὺ τὴν ὥρην τὸ θυμοῦμαι, εἶναι μερικὲς ἑβδομάδες πού τὸ ἀκουσα. Μὰ πὼς μπόρεσα νὰ πιστέψω και γιὰ μιὰ στιγμή πὼς θὰ μπορούσες ἐσὺ νὰ ἐκθέσης ποτὲ ἔτσι μιὰ κυρία — και πρὸ πάντων πὼς θὰ μπορούσες ποτὲ νὰ ἐκθέσης ἔτσι τὸν ἑαυτὸ σου — μὲ τέτοιον τρόπο! Δὲν καταλαβαίνω πὼς δὲν τὸ σκέφθηκα βέβαια πρέπει νὰ εἶμαι ἀρκετὰ τρελλός....

Ἄλλως τε, γιὰ ἄκου: ἀναγνωρίζω πὼς ἔκανα λάθος και σοῦ ζητῶ ἄμεσα συγγνώμη, λοιπὸν δὲν εἶμαι ἀλήθεια τρελλός, ἔ; Ἄν τυχαίῃ τὴν

και μιλῶ λίγο ἀκατάστατα, λίγο ἀσυνάρτητα, νὰ μὴ νομίζῃς πὼς τὸ κάνω ἐπίτηδες· μὴ πᾶς και νομίζῃς πὼς τὸ κάνω τάχα γιὰ νὰ σὲ καταφέρω κ' ἐσένα νὰ πῆς τίποτα πράματα χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς. Ἐπειτα ἐσὺ δὲν λές οὔτε μιὰ λέξι, λοιπὸν θὰ ἦτον ἐντελῶς ἀδύνατο. Ἐγὼ τώρα πού μιλῶ ἔτσι παράξενα κ' ἀπερίσκεπτα, εἶναι ἐπειδὴ αὐτὴ τὴ στιγμή αἰσθάνομαι ἔτσι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος. Συχώρησέ με πού βγαίνω ἔτσι ἀπὸ τὸ θέμα μήπως ἀνυπομονεῖς και βιάζεσαι ν' ἀκούσῃς τὴν ἐξήγησί μου;

Ὁ Μινούττας δὲν μιλά. Ὁ Νάγκελ σηκώνεται κ' ἀρχίζει νὰ περπατᾷ ταραγμένος ἀπάνω κάτω. Διὰ μᾶς σταματᾷ και σὺν κουρασμένον και βαρεμένον ἀπὸ ὅλα λέγει:

— Οὐφ, τώρα ἀλήθεια βαρέθηκα πιά νὰ μιλῶ μαζί σου, ἐπὶ τέλος θὰ σ' τὴν πῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ναί, ἐπίτηδες ἔκανα πὼς μιλῶ σαστισμένα, ἐπίτηδες, γιὰ νὰ σὲ καταφέρω κ' ἐσένα νὰ μού πῆς τίποτα δικά σου κρυφά. Ἐκανα ὅτι μπόρεσα γιὰ νὰ σὲ καταφέρω, μὰ τίποτα δὲν ὠφελεῖ και ἐπὶ τέλος βαρέθηκα πιά. Τὸ λοιπὸν,

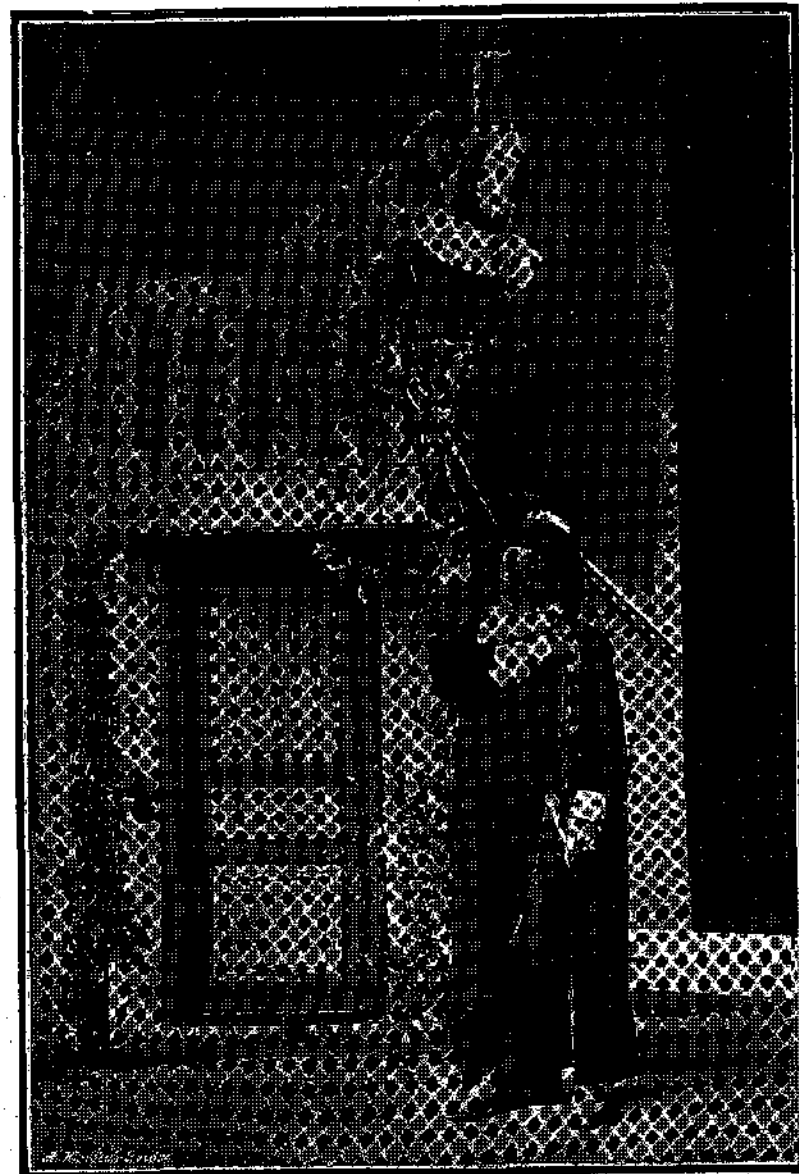
νὰ σοῦ πῶ τώρα τὴν ἐξήγησι πού σοῦ χρεωστῶ, Γκρέγκααρδ! Ἐχὼ τὴν ἰδέα, εἶμαι βέβαιος πὼς εἶσαι ἓνας κατεργάρας. Κατεργάρας! τὸ ἀκούς;

Ὁ Μινούττας ἀρχισε νὰ τρέμῃ, τὰ μάτια του κύταξαν φοβισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ Νάγκελ ἐξακολούθησε:

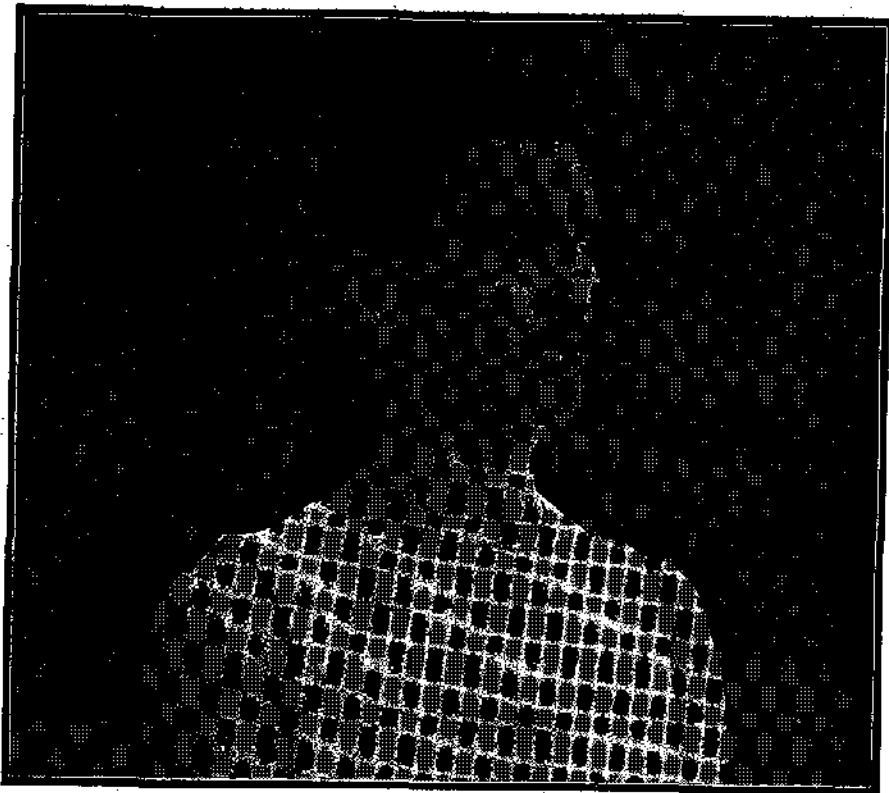
— Μιὰ λέξι δὲν λές, δὲν προδίδεσαι. Τίποτα δὲν μπορῶ νὰ σὲ καταφέρω νὰ πῆς. Ἡ βουβανία σου εἶναι σπάνιον πρᾶμα· σὲ θανατῶ και μ' ἐνδιαφέρεις πάρα

πολύ. Θυμᾶσαι τότε πρὸ καθόμου και σοῦ μιλοῦσα μιὰ δλόκληρη βραδυὰ και σὲ κύταξα προσεκτικά και σοῦ εἶπα γιὰ ταραξέσαι πού σὲ κύταζω; Ὅλο προσπαθοῦσα νὰ καταλάβω τί ἄνθρωπος εἶσαι ὅλο τὸν καιρὸ σὲ εἶχα στὸ μάτι, μὰ τίποτα δὲν μπόρεσα νὰ κατορθώσω, ἐπειδὴ καθὼς σοῦ εἶπα εἶσαι ἀνεπίληπτος ἄνθρωπος ὅμως οὔτε μιὰ στιγμή δὲν ἀμφέβαλα πὼς εἶσαι ἓνας μπιρμπάντης και πὼς κρύβεσαι τόσο καλά πού κανένας δὲν σὲ καταλαβαίνει. Δὲν ἔχω καμιὰ ἀπόδειξι ἐναντίον σου, δυστυχῶς δὲν ἔχω λοιπὸν μπορεῖς νὰ εἶσαι βέβαιος πὼς τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ γίνῃ γνωστὸ. Μὰ ἐσὺ μπορεῖς νὰ καταλάβῃς πὼς ἐγὼ εἶμαι τόσο βέβαιος γι' αὐτὰ πού λέω, ἐνῶ δὲν ἔχω καθόλου ἀποδείξεις; Βλέπεις, αὐτὸ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ καταλάβῃς. Και ὅμως ἔχεις ἓναν ἰδιαιτερό τρόπο νὰ γέρονῃς τὸ κεφάλι ὅταν κάνωμε καμιὰ κουβέντα, ἔχεις κάτι μάτια μὲ μιὰ ἐκφρασι, μάτια πού γυαλίζουν ἴσια ἴσια ὅταν λές κάτι ὄρισμένες λέξεις, ἢ ὅταν τύχῃ και μιλήσωμε γιὰ κανένα ὄρισμένο πρᾶμα ἔπειτα ἔχεις και μιὰ φωνή μὲ ἓνα εἶδος βουνητό, ἄχι, αὐτὴ ἢ φωνή! Ἐπὶ τέλος, νά,

αἰσθάνομαι πὼς σὲ ἀντιπαθῶ δλόκληρο, αἰσθάνομαι ἓνα κακὸ στὸν θέρα γύρω μου ὅταν πλησιάζεις ἢ ψυχὴ μου ἀρχίζει και τρέμει ἀπὸ αὐτὸ τὸ κακό. Αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνεις ἐσὺ. Οὔτε ἐγὼ δὲν τὸ καταλαβαίνω, μὰ ἔτσι εἶναι. Μὰ τὸν Θεό, και τώρα ἀκόμα αὐτὴ τὴ στιγμή αἰσθάνομαι πὼς ἔχω δίκαιο και πὼς βρίσκομαι στὰ σωστά ἔγνη, μὰ δὲν μπορῶ νὰ σὲ πιάσω γιὰ δὲν ἔχω ἀποδείξεις. Τὴν τελευταία φορὰ πού

ΣΥΡΑΝΟ: ... Σ' αὐτὰ τὰ χεῖλη του, πού ἡ Ροζάνη γέρονε, φίλεῖ τὰ λόγια πού ἐγὼ προτότερα τῆς εἶπα.

© Έλλην ολυμπιονίκης εις τους αγώνας της Στοκχόλμης κ. Κ. Τσικλητήρας

ήσουν. Εδώ σε ρώτησα πού ήσουν τις 6 Ίουνίου — θές να ξέρης γιατί σ' τὸ ρώτησα αὐτό; Λοιπόν, 6 Ίουνίου εἶναι ἡμέρα πού πέθανε ὁ Κάρλσεν, καὶ ὡς τότε ἤμουν βέβαιος πὼς ἐσὺ τὸν εἶχες σκοτώσει.

Ὁ Μινούττας ξαναλέει σὰν νὰ πέφτη ἀπ' τὰ σύννεφα: Πὼς ἐγὼ τὸν εἶχα σκοτώσει! κ' ἔπειτα μένει βουβός.

— Ναι, ὡς τώρα τὸ νομίζω, εἶχα αὐτὴ τὴν ὑποψία: τόσο πολὺ ἤμουν βέβαιος πὼς εἶσαι ἕνας παληάνθρωπος πρώτης τάξεως. Τώρα δὲν τὸ νομίζω πιά: ὁμολογῶ πὼς γελάστηκα καὶ σοῦ ζητῶ συγγνώμη. Δὲν ξέρω ἂν θὰ μὲ πιστέψης πού σ' τὸ λέω, μὰ ἀλήθεια εἶμαι πάρα πολὺ λυπημένος πού σοῦκανα αὐτὸ τὸ ἄδικο: πολλὰς φορὰς πού κάθομαι ἔτσι μόνος τὸ βράδυ, κρυφὰ σοῦ ζητοῦσα συγγνώμη. Μὰ κ' ἂν γελάστηκα σ' αὐτὸ τὸ πρῶμα, δηλ. γιὰ τὴν ὑπόθεσι τοῦ Κάρλσεν, ὅμως εἶμαι πάλι βέβαιος πὼς εἶσαι ἕνας σιχαμένος ὑποκριτής. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, μὰ ἀλήθεια: εἶσαι! Τὸ νοιώθω μέσα

μου ἔτσι πού κάθομαι ἐδῶ καὶ σε κυτᾶω καὶ μὰ τὴν ἁγιωσύνη τοῦ Θεοῦ εἶσαι τέτοιος πού σοῦ λέγω! Καὶ γιατί εἶμαι τόσο βέβαιος; Γιὰ κῆτα: ἀμέσως στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχα κανέναν λόγο νὰ πιστέψω τίποτα κακὸ γιὰ σένα: ὅ,τι εἶπες κ' ὅ,τι ἔκανες ἦταν πάντα καλὸ καὶ δίκαιο κ' εὐγενικό. Ὀνειρευτήκα μάλιστα καὶ κάτι πολὺ ὄραϊο γιὰ σένα: πὼς ἦσουν ἔξω μακριὰ σ' ἕναν βᾶτο κ' ἐγὼ σ' ἐβασάνιζα φοβερά, κ' ὅμως ἐσὺ δὲν παραπονιόσουν, μ' εὐχαριστοῦσες, ἐπαρτες κατὰ γῆς καὶ μ' εὐχαριστοῦσες πού δὲν σ' ἐβασάνιζα περισσότερο καὶ δὲν σοῦκανα περισσότερο κακὸ. Αὐτὸ ὄνειρευτήκα γιὰ σένα καὶ εἶναι πολὺ ὄραϊο. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴν πόλι πού νὰ σε νομῆξῃ ἄξιο νὰ κἀνης κάτι κακὸ: ὅλοι ἔχουν καλὴ ἰδέα γιὰ σένα, ὅλοι σε συμπαθοῦν, τόσο καλὰ ξέρεις καὶ κρύβεσαι. Ὅμως μπρὸς στὴν δικὴ μου ψυχὴ στέκεσαι σὰν ἕνας ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ψεύτικος καὶ βρώμικος, πάντα μ' ἔναν καλὸ λόγο γιὰ ὅλους καὶ μιὰ καλὴ πρᾶξι γιὰ κάθε μέρα.

[Ἀκολουθεῖ]

[Μεταφρ. Τ.]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

Ο ΘΡΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΦΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

... Χθὲς περὶ τὴν δωδεκάτην νυκτερινὴν ὥραν ἀγνωστοὶ διέσρηξαν τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου, καὶ ἀφῆσαν ὅλα τὰ πολύτιμα κειμήλια, ἐν οἷς τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ τ' ἅγια σκευή. Κατόπιν τούτων οἱ ἱερόσυλοι, ἀφ' ὧν ἀπεγύμνωσάν τὰ πάντα, ἀνεχώρησαν, λαβόντες ἀγνωστον διεύθυνον...

(ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΣΤΕΣ)

I

Ὁ Ἐσταυρωμένος ἀνασημάθη ἀπὸ τὸ κόνισμά Του καὶ κατέβη ὀλόρθος. Τοῦ λέει:

— Ἀκολουθήσε με...

— Κι' ὁ ἄλλος, πεσμένος χάμου, σὰν κάτου ἀπὸ τὸ βᾶρος φοιχτῆς συντριβῆς, σύρθηκε στὰ γόνατα κ' ἀκολούθησε τὸν Ἐσταυρωμένον, ὡς τὸ ἱερόν, ὡσαμε τὰ πόδια τῆς Ἁγίας Τράπεζας.

Ἐνα σκοτάδι πηχτὸ κρεμόταν ἀπ' τὸν ψηλὸ σκοταδισμένον θόλο — σὰν φοβερὰ. Οἱ κολόνες φώτιζαν χλωμὲς μέσ' τὰ θάμνη, κ' οἱ κορφὰς τους χαμόντανε μέσ' τὴν ἀπάνου σκοτεινιά. Καὶ μοναχὰ οἱ χρωματιστὲς κινήσεις φέγγαν σὰν πολλὰ ἄστρα, σκόρπιες μέσ' τὸ χάος τοῦ ναοῦ. Καὶ τὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων, πρῶτα ἢ τρομερά, μέσ' ἀπ' τὸν ἀσημένιο φωτιστὲφανο, χαμογελοῦσαν ἢ σοῦρωναν τὰ φρύδια στὸ ἀνόσιο πέρασμά του... Μὰ ἐκεῖνος τίποτα δὲν εἶδε, μοναχὰ ἕνα δέος ἦτανε μέσα του, καὶ τὰ δόντια του χτυποῦσαν σὰν σὲ μεγάλον πυρετὸ.

Καὶ σὰν ἐφτάσανε στὴν Ἁγία Τράπεζα, ὁ Ἐσταυρωμένος τοῦγενεσε νὰ σηκωθῆ, καὶ τὰ μάτια Του ἦτανε γιομάτα δάκρυα...

— Ἔτσι λοιπόν; Ἦρθες νὰ μὲ κλέψης. Ἐμένα, πού πέθανα γιὰ νὰ σοῦ πλύνω τὸ κρῖμα καὶ νὰ λυτρώσω τὸ κορμί σου ἀπ' τὴ βαρειά κατάρα; Ἐμένα, πού γιομάτος καλώσνη κ' Ἀγάπη, πέθανα γιὰ τὴν Ἀγάπη τῆς δικῆς σου; κ' ἀπ' τὴν Ἀγάπη τῆς δικῆς μου;... Ἐμένα, πού κατάπια τὰ δάκρυά Μου γιὰ νὰ μὴν ξέροντε τὸν πόνο μου, κ' ἦπια τὸ ξύδι, περασμένος μὲ τὰ πέντε τὰ καρφιά; Γιατί νὰν τὸ κἀνης αὐτό, ἐσὺ, πού ἦσουν ἢ μοναχὴ χαρὰ κ' ἢ περηφάνεια Μου; Γιατί νὰν τὸ κἀνης — καὶ νὰ μὲ πικρᾶνης...

Κι' ὁ ἄλλος, ὅσο πήγαινε καὶ γινόταν πιδ μικρός, κάτου ἀπ' τὰ Θεῖα Λόγια, σὰν σκουλήρι πού μαζώνεται... Καὶ τὰ δάκρυα τρέχανε ποτάμι ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Ἐσταυρωμένου.

— Γιατί νὰν τὸ κἀνης αὐτό; Τί κακὸ σοῦ εἶχα κανωμένο Ἐγώ;...

Καὶ σίμωσε κοντύτερά του, καὶ τὰ μαλλιά τοῦ χάιδεψε, μὰ ὁ ἄλλος φοβήθη πὼς θὰ τόνε χτυπήσῃ καὶ σωριάσῃ χάμου, μὲ τὰ χεῖλια στὸ μάρμαρό, κ' ὅλο βαθειοὶ λυγμοὶ ταραζοῦν τὸ κορμί του.

— Σήκω ἀπάνου καὶ μὴ φοβᾶσαι! Εἴμ' ὁ Θεὸς σου καὶ σοῦ μιλάω... Θέλω νὰ σε ἰδῶ

στὰ μάτια, νὰ μάθω τὴν καρδιά σου. Σήκω ἀπάνου. Μὴ φοβᾶσαι...

Καὶ μειλίγιος, πρᾶος, μητρικὰ πέρασε τὸ χέρι Του μέσ' ἀπ' τὰ μαλλιά τοῦ σωριασμένου χάμου, καὶ τὸ κεφάλι του ἀνασήκωσε καὶ κάρφωσε τὴν ἡμεράδα τῶν ματιῶν Του στὴν τρεμούλα τῶν ματιῶν του.

Καὶ θέλησε νὰ τόνε καλοπιάσῃ, καὶ τὴ φωνὴ Του ἔκανε σὰ μουσικὴ καὶ σὰ νανούρισμα μικροῦ παιδιοῦ στὴν κούνια:

— Ἐλα, σκούπισε τὰ δάκρυά σου — καὶ μίλησέ μοι. Πές μου τί σ' ἐσπρωξε ὥστε νὰ διαχτῆς τέτοιος, ποιὰ ὀδύνη ἢ ποιὰ ἀνάγκη... Θέλω νὰ κυτᾶξω μέσ' τὴν ψυχὴ σου σὰν μέσ' σὲ καθαρὸ κρυστάλλι.

Κι' ὁ ἄλλος πῆρε θάρρος ἀπ' τὴν ἡμεράδα τῶν ματιῶν Του, καὶ σκύφτοντας τὸ χλωμὸ κεφάλι, μίλησε κ' ἡ φωνὴ του ἦτανε μακρινὴ σὰν ἐρχόμενη ἀπὸ τὰ βύθη τῶν αἰώνων ἀπ' ὅλα τὰ κρῖματα κ' ἀπ' ὅλες τὶς ἁμαρτίες πού ἐγένηκαν μέσ' τὰ βύθη τῶν αἰώνων...

Καὶ τὰ κλάματα κυλοῦσανε βροχὴ στὰ μαραμένα μάγουλα:

— Ἀποκρίνομαι στὸ Θεό μου καὶ τοῦ λέω τὴν ἀλήθεια, καὶ τὴ ψυχὴ μου γυμνὴ Τοῦ δεῖχον νὰ μὲ κρίνῃ...

Ἀγάπησα!

Ἐλεγα πὼς ἦταν ὁ ἄγγελός μου, ἢ ἀνέλπιστὴ μου σωτηρία, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ μου. Τῆς ἔδοσα ὅλα πού εἶχεν ἢ καρδιά μου, τὸ αἷμα μου καὶ τὴν ἀθωότη μου, καὶ τὴ λευκότη τοῦ ὄνειρου μου. Καὶ τῆνε προσοκῆνησα μέσ' τὸ χῶμα ἐγώ, καὶ Θεὰ τῆνε λάτρευσα, καὶ τὸ φίλὶ τῆς ὕψωσα μέσ' τ' ἅγια τῶν ἀγίων.

Ἐδειρα τὴ μάννα μου, ἐρῆμωσα τὸ σπιτικό μου, τὸν ἀδερφό μου ἀποστράφηκα γιὰ δαῖτη καὶ τὸ μικροῦλι τ' ἀδερφάου μου, πού τ' ἀγαποῦσα τόσο, τ' ἀποπῆρα ἔτσι, πού θολώσαν τὰ ματάκια του ἀπ' τὰ δάκρυα... Πούλησα τὰ κτήματά μου γὰ ἕνα κομμάτι ψωμί: τὴν περιουσία τῶν ἀδελφῶν μου στὰ χαρτιά τὴν ἐπαιξα ὅλη, καὶ τὴν ἔχασα, καὶ τοὺς ἄφησα στοὺς πέντε δρόμους, νὰ ζητιανέψουν τὴ ζωὴ τους...

Κ' ὕστερα μ' ἔσυρε ἀπὸ πίσω τῆς, σὰν ἀπ' τὸ σκοινί, ἀφέντρα, κυρὰ μου, αὐτοκρατορίσσα! Μοῦ ποδοκύλησε τὰ σπλάχνα ὡς θιον νὰ μοῦ εἰπῆ ἕνα «σ' ἀγαπᾶ», καὶ σὰν τὸ εἶπε — ὁ σὺφανός μοῦ ἔβρισε νὰ μὲ φθονήσῃ...

Σίδερα στὰ χεῖρια μου εἶχε βάνει — καὶ φιδώσῃ εἶχε τὰ χεῖλη μου. Ἦτανε κυρὰ τῆς πνοῆς μου — καὶ μ' ἔσερνε μέσ' τὰ σοκάκια.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Σπασμοί

ΑΙ πρό ημερών διασταυρωθείσαι σφαίραι έμπρός εις τό ταχυδρομικόν μέγαρον, δέν έφόνευσαν μόνον τό άτυχές παιδάκι, που ή Μούρα του τό έφεραν εις τό αύτοσχέδιον αυτό πεδίο τής μάχης. Μάς έπρόδωκαν και ένα φοβερόν μουσικόν. Γνωρίζετε ποίον είναι τό μουσικόν αυτό; Ότι υπάρχουν χαρτοπαίγνια εις τας Αθήνας!... Φαίνεται, ότι κανείς έως τώρα δέν γνώριζε την ύπαρξιν των. Διότι άν την γνώριζε, δέν θα υπήρχε λόγος να γίνεται ό φοβερός αυτός θόρυβος εις τας εφημερίδας, να ζητούνται έσπευμένως συνεντεύξεις από τους ύπουργούς και να ύψώνονται φωναι έξ όλων των σημείων, ως ν' άνεκαλύφθη χθές ό **Ασπος Κασός**.

Θά μου πητε: Ό φόνος, τό αίματοκύλισμα, ή φράκη! Έστω! Αλλά τό αίμα χύνεται κρουνήδον καθήμενώς και δέν τό χύνουν αποκλειστικώς οι χαρτοπαίγνιαι. Μίαν φοράν τόν χρόνον βάζουν και αυτοί τόν πότον τους, δια νά δμιλήσωμεν με τόν σχετικόν όρον. Αλλά είναι λόγος αυτός να μάς πιάσουν έξαφνικοί σπασμοί; Και τό χαρτοπαίγνιον λοιπόν άρχίζει να γίνεται επικίνδυνον μόνον από την στιγμήν που πυροβολεί; Και άν οι διευθυνταί, οι πελάται και οι άβανταδόροι των χαρτοπαικτειων δρμισθούν να μη γύσουν πλέον αίμα εις την ζωήν του, αι λέσχοι θα μεταβληθούν εις ναούς; Και θα κάμνωμεν τό σημεϊον του Σταυρού, όταν περνοϋμεν άπέξω;

Αυτά είναι τά περίεργα πράγματα τής Ελλάδος. Οι σπασμοί! Η ματαιότερα δηλαδή και κομικότερα ένεργεια του άνθρωπίνου σώματος. Διότι και ό σπασμός είναι ένεργεια και μεγάλη ένεργεια. Ποίος τό άρνείται; Ό καταλαμβάνομενος από σπασμούς έχει την συναίσθησιν, ότι ενεργεί με τόν ήμιστον βαθμόν τής δραστηριότητός του. Και ενεργεί πραγματικώς. Καταβάλλει δυνάμεις, καιεί ανθρώπινα, εκκενώνει όλα τά αποταμιεύματα τής νευρικής του δυνάμεως. Με τόσον βαθμόν ενεργείας θα ήμπορούσε να σπύη μόνος του μίαν κάμνει συνήθως; Ποίον έργον άποδίδει; Τίποτε! Βασανίζει μόνον τόν άέρα γύρω του με τας κινήσεις του.

Σπασμούς λοιπόν διαθέτομεν οι Έλληνες κάθε τρείς και λίγο, δια να κάμνωμεν ένα βήμα έμπρός. Και, φυσικά, κάμνωμεν τρία όπισω. Μία άριστα έφοβήσασε την δημοσίαν αιδί; Πόλεμος άμέσως εναντίον όλων των γυναικών. Αι γυναίκες όμως μένουσιν, διότι δέν ήμπορεί να γίνη διαφορετικά. Ένα άσεμνον έργον επήδησεν εις την σκηνήν; Λογοκρισία άμέσως εις τό θέατρον και με τόν προχειρότερον τρόπον, ώστε να μην ήμπορεί να παιχθή ούτε ή 'Αμορταλών Σωτηρία', πριν περάσουν τρείς μήνες από τής τοιχοκολλησεως του προγράμματος. Ένας χαρτοπαικτης διέπρεψε φόνον; Κλείσιονον αύτοστιγμαί όλων των χαρτοπαικτειων. Και ούτω καθεξής!

Δέν πρόκειται να προστατεύσω καμίαν διασφοράν και καμίαν κοινωνικήν πληγήν. Θέλω να προστατεύσω

έξ εναντίας όλα τά όρατα και ήθηκα πράγματα. Αλλά πώς να κάμω; Ό κύριος αποδώ έπιμένει να πίνη και να μεθώ και άφού μεθώ να μαχαίρωμαι. Θα ήθελα παραπολύ να καταργήσω τό οινόπνευμα και να ήστυπνευμα; Ό κύριος άποκει παρακαπνίζει και του έσπνουνται ζαλάδες και πέφτει καταμεσής του δρόμον απόπληκτος. Θέλω να προστατεύσω όλους τους συμπολίτας μου από την φρενίτην αυτήν δηλητηρίασιν. Επιθυμώ εγχαρδίας να σκεπάσω με πυρ και θείον όλας τας καπνοφυτείας του κόμου. Αλλά θα τό κατορθώσω ποτέ; Το παιδί μου έχει χάσει τά μυαλά του με τις γυναίκες και μου έγινε άρχόν άς σουδάριον. Μου έρχεται λοιπόν ή επιθυμία να ρίξω εις την θάλασσαν τις δεκαπτά με την Κυρά-Φροσύνην. Αλλά είναι δυνατόν; Με πιάνωσιν λοιπόν σπασμοί και άρχίζω να φανάζω; Κάτω τό οινόπνευμα, κάτω ό καπνός, κάτω οι γυναίκες, κάτω τό χαρτοπαίγνιον. Όλα αυτά όμως μένουσιν εις την θέσιν τους κ' έγώ μένω με τους σπασμούς μου και με την εξιδιασμένην μου όπάληριν προς όλας τας άρτίας και κοινωνικές ιδέας.

Σας δοκίξωμαι, ότι θα ήμουν πολύ ευχαριστημένος να εξαλειφθή από του προσώπου τής γής ή Χαρτοπαίγνια. Αλλά ή άφιλότιμη έχει έπτά κεφάλια κ' έγω δέν είμαι ό Ηρακλής! Δέν βλέπω δε τόν Ηρακλή, που χρειάζεται, όχι μόνον εις την Ελλάδα, αλλά ούτε εις την ύψηλιον άκόμη. Θα κοιτάξω λοιπόν να τά καταφέρω, όπως ήμπορώ καλύτερα. Θα σκεφθώ. Θα ιδώ τι κάμνωσιν οι άλλοι, και θα ενεργήσω. Αλλά έδώ κανείς δέν σκέπτεται δια τίποτε. Και όταν σκέπτεται, σκέπτεται όπως είπεν ό άρθογράφος τής 'Ν. Ημέρας', με την άρέλειαν του πρωτογενοϋς, πράγμα τό όποιον δι' ένα τόπον άποτελει πληγήν, που δέν είναι ή μικρότερα από τας άλλας. Το άποτέλεσμα είναι οι σπασμοί!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Χρίστου Βαρλέντη: «Μπουκετάκι» — Αθήνα 1912

ΕΝΑ πολύ σύντομο ποιητικό βιβλιαράκι. Όλοι οι στίχοι του μόλις φθάνουν στον αριθμόν 128. Μά ήποθέτω, ότι δέν υπάρχει κ' άπόλυτη ανάγκη να είναι μεγάλος ό αριθμός των στίχων για να έχουν και αξίαν. Το «Μπουκετάκι» του κ. Βαρλέντη δίνει ίσως περισσότερο άφορμήν ν' αναδυμηθή κανείς, ότι ό ποιητής αυτός εργαζεται άθόρυβα και συστηματικά για να κάμη, ότι μπορεί καλύτερον πάντα την εργασίαν του την χαρακτηρίζει μια συγγνωτική προσπάθεια προς τελειοποίησιν, μία φανερική—μπορεί να ειπή κανείς—πίστις στη γλωσσική ιδέα. Κι αυτό δέν είναι μικρό. Ό κ. Βαρλέντης έχει κ' ένα άλλο καλό: ότι δέν παραγνωρίζει την πραγματικήν του δύναμιν, κ' έτσι δέν ζητεί να δημονεργήση ψεύτικα γραφει έκεινο, που αισθάνεται κ' όπως τό αισθάνεται. Ίσως για τούτο και ό κ. Ψυχάρης του έχει τόσο άπεριόριστην εκτίμησιν. Στο «Μπουκετάκι» ό κ. Βαρλέντης μάς δίνει μερικους στίχους καλοδουλεμένους, επάνω στην μορφήν του δημοτικού τραγουδιού: είναι όμως και άλλοι, που θυμίζουν

Μου λέει: «Θέλω να σφάξω τ' άρνι του γείτονα».

Κ' εγώ πήγα κρυφά κ' έσφαξα τό μοναχό τ' άρνι του φτωχού του γείτονα...

Μου λέει: «Θέλω να μου φέρνης κάθε πρωί ένα μάτσο τριαντάφυλλα».

Κ' εγώ πήγα κ' έκλειψα ένα μάτσο τριαντάφυλλα άπ' τό πανέρι του φτωχού του κοριτσιού...

Κ' έτσι από κρίμα σε κρίμα μ' έκανε να περάσω ένα ένα, και να κατεβώ τά σκαλοπάτια του Κακού: τό μυαλό μου ήτανε στα χέρια της μιά μηχανή όλέθρου.

Κ' ήρθεν ή μέρα ή φρικτή όπου μου λέει: «Θέλω ένα βραχιόλι, με τά έφτά μαργαριτάρια του Χριστού...».

Κ' εγώ σαν την άκουσα να λήη τέτοια λόγια, εκλείσα τ' αυτιά μου με τά δυό μου χέρια κ' άλλο δέν ήθελα ν' άκούσω κ' έσημάθηκα, κ' έπεσα στα πόδια της, και την άρκισα στην άγάπη μας τέτοιο πράμα να μη μου ζητή έμένα. Τά πόδια τής φιλούσα.

Μά εκεινης τής είχε καρφωθεί στο νοϋ τό πονηρό. Κι άφού είδε πως με τή βία δέν κάνει τίποτα, μ' έπιασε με τό καλό!

Μέσ' τα χάρδια της με τύλιξε, σαν άχεντρα, και μου φαρμάκωσε τά σωτικά.

Μου ήπιε τό δάκρυα με τά χείλια—και ή ψυχή μου λύγησε στα δυό, σαν καλάμι.

Και σαν με ύπόταξε στο θέλημά της, μου ύπόβαλε τό πώς και τό πότε.

Η εκκλησία κλείνει σαν βασιλέψη ό ήλιος. Έσθ θα μής από ναός, μ' ένα φαλλίδι, και θα κρυφτης πίσω άπ' τό τελευταίο στασίδι, κοντά στην Ωραία Πύλη. Ό καντηλανάφτης θα περάση πλάι σου, μα δε θα σε ιδή. Έσθ να βασιλεύς την πνοή σου. Και σαν πέση ή νύχτα ή βαθεία, και δέν άκούς έξω τίποτα, μήτε ανθρώπινη περπατησά, μήτε άμάξι να διαβαίνει, θα πές ίσα στοϋ Χριστού τό κόνισμα—και με τό φαλλίδι (άκούς;) θα βγάλης τά έφτά χοντροά μαργαριτάρια από τά μάτια του Χριστού. Κ' ύστερα θα φύγης άπ' την πίσω πόρτα που ή κλειδωνιά της μόλις βασιλεύει στο σπρώξιμο, κ' εϋτς θα πέση, και θάρθης, κ' εγώ θα σε περιμένω, άϋπνη όσαμε τή χαραγήν.

Αυτά μου είπε ή Στριγγίλα. Αυτά μου είπε, ή Σκύλλα, και με πήρε στο λαιμό της...

Και σαν βασίλευσεν ό ήλιος, κρύφτρια μ' ένα φαλλίδι πίσω άπ' τό τελευταίο στασίδι, σιμά στην Ωραία Πύλη. Κι ό καντηλανάφτης περάσε πλάι μου και δε με είδε—καθώς εκεινη τόπτε. Και σαν έπεσε ή νύχτα ή βαθεία...

Έδώ—ένας όλολυγμός τόνε σώριασε πάλε άσάλευτο στο μάρμαρο.

Μά ό Έσταυρωμένος τοΰγενψε φιλικά και τά μάτια Του γιομίσανε λαμπράδες. Και με τό χέρι τό ζερβι έβγανε άπ' τά μάτια Του τά έφτά μαργαριτάρια—και με τό χέρι τό δεξι τά βάζατε στην άπαλάμη.

Κ' ύστερα—Αυτός μπροστά κι' ό άλλος πίσω—τραβήξαν κ' οι δυό μέσ' την εκκλησιά.

Πήρε τό χρυσό τό διοκοπότηρο, και τ' άμφια τά κεντημένα, και τ' άσημένια κουταλάκια τής Μετάληψης.

Τόν Άγιο Δίσκο, και τή Λόγην, και τό Μυροδοχείο, και τό Θυματήρι.

Πήρε τό μεγάλο βουμβάκι άπ' τά στήθη τής Παναγιάς, και τά ζαφειρένια μάτια Της.

Πήρε τή Μύρα, την Ποιμαντική Ράβδο και τό Μανδύα.

Πήρε τά μανονάλια τά χρυσοσκαλισμένα, και τά δικηροτρύχηρα και τά εγκόλπια, και τά χίλια τάματα που κρεμόντουσαν γύρα στους Άγιους, και γύμνωσεν όλους τους Άγιους,—κ' οι Άγιοι δέν είπαν τίποτα.

Κι' διτι χρυσασμικό, κι' διτι πετράδι, διτι άσημικό, τίποτα μέσ' τό ναό δέν άφησε. Τά χέρια Του φέγγανε άπ' τό θησαυρό.

Και πήγαιναν έτσι—Αυτός μπροστά κι' ό άλλος πίσω—οι δυό σαν σκυές, και σαν έφτασαν στην πίσω πόρτα, του λέει ό Έσταυρωμένος:—Νά...

Κ' επειδής ό άλλος δέν καταλάβαινε, ό Έσταυρωμένος του τάρβανε στα χέρια, και του λέει:—Δικά σου...

Κ' επειδή εκεινος τόν εκύττας σαν να μην πιστευε τά μάτια του, πάλε του λέει:—Δικά σου' στα δίνει ό Χριστός.

Και κείνος τά πήρε—και τότες, δίχως ναν τό καταλάβη, βρέθηκε έξω άπ' τό ναό, μπροστά σ' ένα έρμο σταυροδόμο.

Και κάθισε χάμου σαν δνειροπαρμένος.

Κ' ύστερα τάρβανε στα πόδια, σαν κλέφτης, μέσ' άπ' τά θαμπά σοκάλια.

II

Και τό πρωί που μπήκανε στην εκκλησιά και βρήκαν τό ιερό ρημαγμένο, τά κεριά σκόρπια και συντριμμένες τις καντήλες, μαζώχτηκε ό κόσμος όλος, και σταυροκοπιότουσιν, κ' έγινε θρήνος πέρα ως πέρα, στην πολιτεία. Και σταλήκανε παντού μηνύματα.

Όμως κανείς δέν έδυνότουσιν να ειπή, γιατί τά μάτια του Χριστού φέγγανε τώρα, χυμένα, πιότερο, παρά όπου ήταν μέσα τους και τά έφτά μαργαριτάρια.

πρώτης αρχής και γενέσεως αυτής. Ἡ ἑλληνική δὲ μυθολογία εὐτυχῶς ἀρκοῦντως ἱκανοποιεῖ τὰς εἰκασιásticas ἡμῶν. Ἡ *Κεύβε*, ἐν ἣ γίνεται ἡ ἀγορὰ τῶν αἰδῶν, τὸ ἀρχαῖον *Κόβα* ὀνομαζομένη, κοινῶς λέγεται ὅτι ὀνομάσθη οὕτω ἀπὸ τὴν Κυβέλην, ἡ ὁποία ἐτύγγανεν ἰδιαιτέρως λατρεῖαι ἐν τῇ συνορευούσῃ τῇ Βιθυνίᾳ *Φρυγίᾳ*, τῇ κατ' ἐξοχὴν πατρίδι τῶν *φρυγικῶν αἰδῶν* τῆς ἀρχαιότητος. . . Κατὰ τὴν αὐτὴν μυθολογίαν ἡ *πένη* καὶ ἡ *ἐλάτη* ἦσαν τὰ εἰς τὴν θεὰν ἀφιερωμένα δένδρα, ἡ μὲν, διότι ἐκ τοῦ ξύλου τούτου οἱ ἱερεῖς αὐτῆς κατασκευάζον τοὺς *ἱερὸς αἰδούς*, ἡ δὲ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Ἄττος, δὲ αὐτῆ εἰς τὸ δέντρον τοῦτο μεταμόρφωσα.

Ἵσως ἡ ὑπόθεσις τοῦ συγγραφέως, ὅτι τὸ ἀνατέρω ἔθιμον εἶναι λείψανον ἀρχαίας θεησκευτικῆς ἢ μουσικῆς ἑορτῆς, νὰ μὴ ἀπέχη καὶ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ καὶ ἄλλαι χριστιανικαὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἑορταὶ δὲν εἶναι ἢ αὐταὶ αἱ παλαιόταται ἑορταὶ με ἀνεπιστάθηνον σχεδὸν τροποποιήσιν.

Εἰς τέσσαρα συνεχῆ φύλλα τῆς ἐφημερίδος *«Νέα Ἡμέρα»* ἐδημοσιεύθη μία ἀνεκδοτος καὶ σχεδὸν ἐντελῶς ἀγνωστος ἐπιστολὴ τοῦ Α. Κοραῆ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, πὺν φέρει χρονολογίαν 23 Σεπτεμβρίου 1774 καὶ ἀπευθύνεται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν πρὸς τὸς Μανουὴλ Πετροκόκκινον καὶ Ἀντωνίον Πατερᾶκην εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Χίον, δίδει πληροφορίας ἱκανὰς διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐμπειρικὴν δρασίαν τοῦ Κοραῆ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὸν πρῶτον σταθμὸν τῆς εἰς Εὐρώπην ἀποδημίας του. Αἱ μόναι πληροφορίες πὺν εἰχομεν ἕως τῶρα διὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς ζωῆς τοῦ Κοραῆ ἦσαν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Σταματίου Πέτρου, πὺν ἐδημοσιεύθησαν καὶ εἰς τὰ *«Παναθήναια»* (ἀριθ. 273 — 274), καὶ εἰς τὰς ὁποίας ὁ Στ. Πέτρον ἐξωγράφισε τὸν Κοραῆν καὶ ὡς ἄνθρωπον καὶ ὡς ἔμπορον μὲ τὰ χειρότερα χρώματα. Ἡ δημοσιευθεῖσα ὁμως εἰς τὴν *«Νέα Ἡμέρα»* ἐπιστολὴ ἀνασκευάζει ὅλας αὐτὰς τὰς κατηγορίας καὶ ἐξηγεῖ διὰ ποῖον λόγον ὁ Στ. Πέτρον ἔγραψεν εἰς τὸν αὐθέντην τοῦ τῶσας ἀνακριθείας διὰ τὸν Κοραῆν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐτάχθη νὰ ὑπηρετῇ.

Τὸ πρωτόγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης κατέχει ὁ ἐκ Δήμου κ. Ἄντ. Γ. Ἀντωνιάδης καὶ ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Θ. Βολίδην, τὸν διευθυντὴν τοῦ τμήματος τῶν χειρογράφων εἰς τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην. Ἡ *«Νέα Ἡμέρα»* ἀνήγγειλεν ὅτι μετὰ τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς θὰ ἐδημοσιεύε καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς παρατηρήσεις τοῦ κ. Βολίδη. Μέχρι σήμερον ὁμως δὲν ἔγινε τοιοῦτο τι. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἐνῶ ἀποτελεῖ μοναδικὴν συμβολὴν εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Κοραῆ, εἶναι καὶ γλωσσικὸν μνημεῖον σπουδαϊότατον.

Αἱ ἀρχαὶ ἀπεφάσισαν νὰ προστατεύσουν τὴν ἠθικὴν διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἀνηθικῶν ἔργων εἰς τὸ θέατρον. Πρὸς τοῦτο ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπεφάσισε καὶ διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀπὸ τῶν κ. Νομάρχην, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀουτονομίας καὶ δύο τμηματάρχας ὑπουργείων, ἡ ὁποία νὰ παρακολουθῇ τὰ παιζόμενα ἔργα — εἰς πᾶσαν πρῶτην παράστασίν των — καὶ ν' ἀποφαινεταὶ ἀν εἶναι ἀνήθικα ἢ ὄχι. Τὸ ὑπουργικὸν αὐτὸ μέτρον καὶ ἡ τοιαύτη συγκροτήσις τῆς ἐπιτροπῆς ἔδωκαν ἀφορμὴν νὰ γραφοῦν ἀρχετὸ ἄρθρον κατακρίνοντα τὰ γινόμενα. Ἐν ἐξαιρετικῶν διὰ τὴν ἀγρίως χαριτωμένην εἰρωνείαν καὶ τὴν ἀλήθειάν του ἀρθρον μὲ τὸν τίτλον *«Δόγιος»* ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Ζ. Παπαντωνίου εἰς τὸ *«Ἐμπρός»* (10 Ἰουλίου).

«Δόγιος εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀνομάζομεν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος λείπει ἀπὸ κάθε ἐργασίαν ὅπου θὰ ἦτο ἀναγκαῖατος. Ποῖος λείπει ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν πρὸς σύνταξιν σχολικοῦ προγράμματος; Ποῖος λείπει ἀπὸ τὴν κριτικὴν ἐπιτροπὴν τῶν βιβλίων; Ποῖος λείπει ἀπὸ τὴν κριτικὴν ἐπιτροπὴν τῶν δραματολογίων; Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγιος. Ἐὰν ἐξ ἄλλου θῆλομεν νὰ εὐφραν ἑνὸς ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔχει τὸ ἐπάγγελμα τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ ἔχει ὁποιοδήποτε ἄλλο, τὸ ἐμπόριον τῶν ἀλιπῶτων γάδων, τὴν ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ ἢ τὴν ἐργολαβίαν τῶν κηδεῶν, τότε θὰ τὸν ζητήσωμεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς τὰ συγγράματα, εἰς τὸ θέατρον. Καὶ θὰ τὸν εὐφρῶμεν ἐκεῖ, οὐδαμῶς δὲ ἄλλου. Εἶναι πιθανὸν ὁ καφετζῆς νὰ λείπη ἀπὸ τὸ καφενεῖον του καὶ ὁ συνταγματάρχης ἀπὸ τὸν στρατὸν του, οὐδέποτε ὁμως ἀπὸ τὴν κριτικὴν ἐπιτροπὴν τῶν διδασκτικῶν βιβλίων ἢ ἀπὸ τὴν ἄλλην τῶν θεατρικῶν ἔργων. Ὅπως αἱ ἀπόλητοι μοναρχαὶ τῶν ἀγρίων εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῶν, ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν εἶνε ὁ ἀρχηγὸς τῆς θεησκευίας καὶ τοῦ κρηγιῶν καὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀτιμοσφαιρίας, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπίσης ἀδύνατον νὰ χαρακτηρισθῇ λόγιος ἄνθρωπος μὴ ἔχων ἔξουσίαν. Μεταξὺ τοῦ Δεσπάρδου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σφραγιστοῦ χάπτου ὁ δεύτερος, κατ' ὁ ἀνήκων εἰς τὸ ντοβλέτι, θὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην ὁ λόγιος. . . Ἡ λογιότης οὐδέποτε ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἔνοιαν τοῦ καπετανάτου. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν μόνην βιβλιοθήκην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἕνας πατριώτης ἠθέλησε νὰ κάμη καλὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην Μαρασλή ἐγέναιον δεκτοὶ ὡς συγγραφαὶς ἀποκλειστικῶς οἱ ἔχοντες δημοσίαις θέσεις. Ὅταν δὲ οἱ Ἕλληνες ἤκουον ποίημα τοῦ Κλέωνος Ραγκαβῆ, ἠσθάνοντο εἰς τὸς συγκινήσεως εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦτο κρέσφους. . . Διὰ τοὺς λόγους τοῦτους καὶ δι' ἄλλους τόσους θὰ ἦτο πρωτοφανὲς νὰ συγκροτηθῇ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τῶν ἔργων τῶν θεάτρων καὶ νὰ ὑπάρχη πράγματι μετὰ αὐτῆς ἕνας λόγιος. Θὰ τὸν ἐρωτούσαμεν τί θέλει ἐκεῖ».

Εἰς τὴν *«Ἐστία»* (17 Ἰουλίου) ὁ κ. Ν. Καρβούνης γράφει διὰ τὴν ἑμιλλαν πὺν ἔκαμεν ὁ ἀραβομαθὴς Ἄγγλος κ. Κλουτάν Σκόλλαρδ διὰ τὰ ἐρωτικὰ τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς καὶ διὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ ἰδίου μετάφρασιν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς Συρίας. Μεταφράζει δὲ καὶ ἐν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ πάθος τῶν Συριακῶν τραγουδιῶν:

Τὸ βράδυ-βράδυ ὡς ἔφτασε βαρὺς καὶ ἀποσταμένος
 ὁ Ἄβδουλ Κεδιζ στὴν τέντα του, γυρίζει ἀπ' τὸ κα-
 [τῶφλι
 καὶ πρὸς τὰ οὐράνια ἠψῶνοντας μέτωπο κουρασμένο,
 τέτοια ἀνακράζει στὸν Ἀλλάχ: «τὸ θεῖο τὸ βάλσα-
 [μῶ σου
 μὲς στὴν καρδιά μου, ἀφέντη μου, ἀπόψε μὴ σταλάξῃς,
 μὰ τὴν καρδοῦλα μύρωσε μὲ τῆς χαρᾶς τὰ μύρα
 τῆς ὀμορφῆς, πὺν ἀπὸ μακριὰ γλυκὰ μὲ κρυφολέπει
 σὺν τρέχω μὲ τοὺς σύντροφους στὴ μάχη καβαλλάρης
 καὶ ἴλο προσμένει ἡ δύστυχη καὶ καρτερεῖ καὶ τρέμει. . .
 Ἐκεῖνη φύλαγε, ὦ Ἀλλάχ, στὴ σκέπη σου ἀπὸ κάτω».
 Κ' ἐγὼ πὺν τὸν ἀγροίκισα μὲς στὰ κλαριά κρυμμένη,
 μέσα στὰ στήθη μου ἔνοιωσα νὰ λαχταρῶ ἢ καρδιά μου
 σ' ὀλόγλυκον ἀντίλαλο στοῦ Ἄβδουλ-Κεδιζ τὰ λόγια.

Τὰ τραγούδια αὐτὰ τῆς Συρίας εἶναι λαϊκά. Κανεὶς δὲν γνωρίζει τὸν ποιητὴν των.

Εἰς τὴν *«Ἀλήθειαν»* τῆς Κύπρου (15 Ἰουνίου) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον *«Ἄμμος καὶ Νερό»* μελέτη ὑπὸ τῆν ἄρθρον περὶ τῆς σημερινῆς διαλέκτου

τῶν Κυπρίων. Ὁ συγγραφεὺς κ. Γ. Χρ. Τορναρίτης λαμβάνει ἀφορμὴν ἀπὸ τὸν συνεργάτην τῶν *«Times»*, ὁ ὁποῖος γράφει περὶ τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος, ἀνεφάρμο καὶ περὶ τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου ὅτι μοιάζει κάπως μὲ τὴν ἑλληνικὴν, πράγμα πὺν ἔκαμε — σὺν ἄλλοις — τοὺς νησιώτας νὰ νομίσουν ἑαυτοὺς Ἕλληνας ἐνῶ δὲν εἶναι παρὰ Λεβαντίνοι! Ὁ κ. Τορναρίτης ὑποστηρίζει τὴν κατάταξιν τῆς Κυπριακῆς μετὰ τῶν ὀλίγων ἐκείνων, αἰτινες ἀποχωρισθεῖσαι ἀπὸ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς διατηρήθησαν λανθάνουσαι (Χατζιδ. ΜΝΕ, Τόμ. Α', σ. 389) καὶ τὴν ὁμοιότητα αὐτῆς πρὸς τὴν Ἰταλικὴν καὶ Ποικτικὴν κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ μὲν σφύζονται ἀρχαιότατα στοιχεῖα τῆς παλαιστάτης διαλεκτικῆς τῶν μορφῆς ἐπ' αὐτῶν ἡ Κοινὴ ἢ οὐδαμῶς ἢ ἐπ' ἐλάχιστον ἐπέδρασαν, ἡ δὲ Κυπριακὴ πλεῖστα παλαιὰ στοιχεῖα τῆς πρώτης μορφῆς τῆς Κοινῆς. Διότι ὁ γράφας θεωρεῖ τὴν Κυπριακὴν ὡς τὸν πρῶτον νεοδιαλεκτικὸν κλάδον τῆς Κοινῆς, φρονεῖ δὲ ὅτι διὰ πολλοὺς λόγους ἑκατοντάδες λέξεων καὶ τύπων τῆς παλαιστάτης μορφῆς τῆς Κοινῆς μὴ ἀπαντώσας ἐν τῇ καθόλου Νεοελληνικῇ σφύζει ἢ σημερινῇ τῶν Κυπρίων διάλεκτος ἐν πολλοῖς μάλιστα καὶ τοιαύτας αἰτινες, καίτοι ἀρχαιόταται, δὲν σφύζονται οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς μνημείοις τῶν ἀρχαίων ἀλλ' ἀποτελοῦσι πολυτιμώτατον ἀλλ' ἀθησαύριστον ἀκόμη θησαυρὸν τῆς καθόλου Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὡς πρὸς τὴν ξενικὴν ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου ἐπίδρασιν νομίζει, ὅτι αὕτη εἶναι πὺν πολὺ μικρότερη τῆς ὑποτιθεμένης. Πλὴν δὲ τῶν γνωμῶν τοῦ Κρουμβάχερ, τὰς ὁποίας ἐπιμαρτυρεῖται, ἐκφράζει καὶ ἰδίαν γνώμην περὶ τῶν διαφορῶν ξενισμῶν, ὧν βρῖθουσιν αἱ Ἀοῖται καὶ οἱ Κύπριοι χρονογράφου τοῦ μεσαιῶνος καὶ τοὺς ὁποίους ξενισμοὺς θεωρεῖ ὡς λανθάνουσαν τάξιν μὴ ἐπιζήσαντες τῆς Φραγκικῆς κυριαρχίας, πλὴν ἐκείνων τῶν ξενικῶν λέξεων αἰτινες καὶ σήμερον εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ.

Παραδέχεται δὲ τὸ ἀρχαῖον λόγιον τοῦ Κυπρίου χρονογράφου Μαχαιρᾶ *«ὅτι τὸ νερὸν πάγει καὶ ὁ ἄμμος μένει»*, τοῦτέστιν οἱ ξένοι θέλουσιν πάγειν καὶ οἱ τοπικοὶ θέλουσιν μένειν», καταλήγει μὲ τὴν ἐξῆς πρὸς τὸν Ἀρμοστήν τῆς Κύπρου ἀποστροφὴν *«Ἐξοχώτατε, θὰ θελήσετε δρᾶ γε νὰ καταλάβητε, τί δὲν φαίνεται τώρα, τί θὰ δεχθῆ ἄρτιον, ὅτι σημαίνουν αἱ δύο αὐταὶ λέξεις ἈΜΜΟΣ καὶ ΝΕΡΟ»*;

ΑἰΖΟΥΝ νὰ διαβασθῶν:

«Αἰ Μοῦσαι» (15 Ἰουλίου) Ζάκυνθος: Ἀνακλήνης χειρὸς Ἀγίου Διονυσίου, ὑπὸ Δημ. Π. Πασχάλη.

«Νέα Σιών» (Μάιος-Ἰούνιος) Τερσοῦλμα: Ἡ ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία τοῦ Ἀδιοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α', ὑπὸ Ἀμόλκα Ἀλιβιζάτου. — Παλλάδιος ἐπίσκοπος Ἐλευσιπόλεως καὶ ἡ Λαυσιακὴ Ἱστορία, ὑπὸ Ἰωάννου Φωκαλίδου.

«Ὁ Νουμάς» (7 τοῦ Ἀλωνάκη): Ὁ ποιητὴς καὶ ὁ κριτικὸς (συνέχεια), ὑπὸ Κ. Παλαμά. — Νέκρα καὶ Ζοῆ, ὑπὸ Α. Τρανου. — Στὸν Paul Fort, ποίημα. Μ. Μαλακάση.

«Τὰ Νέα Γεωπονικά» (τεύχος Ἰουνίου): Πῶς θὰ εὐτυχήσουν οἱ γεωργοὶ μας, ὑπὸ Στ. Χασιώτη. — Περὶ τῆς ἐγγειῶν ιδιοκτησίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπὸ Γ. Μουρίκη.

«Χαραγγή» (30 Ἰουνίου) Μυτιλήνη: Τὸ ἔργο τοῦ Μαξίμ Γόρκυ, ὑπὸ Ν. Καστρινοῦ. — Ἄλλα κουφάρια διήγημα ὑπὸ Δημ. Βουτυρά.

«Ἀλκωνῶν» (τεύχος 5ον, Ἰουλίου): Ἡ κατὰ θάλασσαν ἄμυνα τῆς Ἑλλάδος, (συνέχεια), ὑπὸ Ν. Μπότση. Περὶ ἀσφαμάτου τηλεγράφου, ὑπὸ Α. Γονατᾶ, ὑπολοίαρχον Β. Ν.

«Νεότης»: Νέον φιλολογικὸν περιοδικόν, πὺν ἐκδίδεται εἰς τὴν Σμύρνην κάθε μῆνα. (Τεύχος γὸν Ἰουνίου). Ὁ Γέρος τοῦ Λυκαβιττοῦ (κριτικὴ γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη), ὑπὸ Μ. Α. — Ἐνα γράμμα τοῦ Βηλαρά. — Ποιήματα τοῦ W. Witman, μετάφρασις Ν. Καρβούνη. ΣΤΑΥΡΟΣ ΔΑΜΠΕΤΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΕΓΑΛΗ ἀπόλεια διὰ τὴν ἐπιστήμην ὁ θάνατος τοῦ μαθηματικοῦ, ἀστρονόμου καὶ φιλοσόφου Ἑσθίκου Πουανκαρέ. Ἦτον ἴσως μετὰ τὸν Μπερτελό ὁ γνωστότερος εἰς ὅλον τὸν κόσμον Γάλλος ἐπιστήμων. Τὰ καθάρως μαθηματικὰ βιβλία του εὐρίσκονται εἰς χεῖρας ὅλων τῶν σπουδαστῶν, ἐνῶ τὰ φιλοσοφικὰ του συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἀνοίγουν νέους δρόμους διὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐπιστήμης, ἔχουν καταστῆ ἀληθινὸν ἐντύπωμα παντὸς ἀσχολουμένου εἰς φιλοσοφικὰς μελέτας. Ὡς μαθηματικὸν πολλοὶ τὸν κρίνουν ἀνώτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ τοῦ Εὐκλείδου. Ὁ Πουανκαρέ ἐγεννήθη τὸ 1854, ἀπὸ πατέρα ἱατρὸν

ΕΣΘΙΚΟΣ ΠΟΥΑΝΚΑΡΕ

σπουδαῖον καὶ θεῖον τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ τῆς Γαλλίας. Τὸ 1873 εἰσήλθεν εἰς τὴν Πολυτεχνικὴν Σχολὴν ὁπόθεν ἐξῆλθε μετὰ ἑκαστῆς σπουδᾶς, ἀναδειχθεὶς διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ μεταταλλειολόγος μηχανικός. Ἐδίδαξεν εἰς τὴν Σορβὸννην Γενικὴν Φυσικὴν καὶ κατὰ τὸ 1886 ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὸ τμήμα τῆς Γεωμετρίας. Τὴν 28 Ἰανουαρίου 1909 εἰσήλθεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ὡς μέλος αὐτῆς, διαδεχθεὶς τὸν ποιητὴν Σουλὺ Προσώδου.

Τὰ συγγράμματά του, μαθηματικὰ καὶ φιλοσοφικὰ, εἶναι πολυτάριθμα. Ἐκ τῶν μαθηματικῶν σπουδαιότερον θεωρεῖται τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον *«Ὀθρανία Μηχανική»*. Εἰς αὐτὸ ὁ Πουανκαρέ ἀπετύπωσεσεν ὅλην τὴν πρωτοτυπίαν τῆς βαθείας του σκέψεως. Εἰς τὴν οὐρανίαν μηχανικὴν ὁ ἀποθανὼν ἐπιστήμων ἐτελειοποίησε τὰς μεθόδους, τὰς ὁποίας πρὸ ἐξηκονταετίας ἔφερον εἰς φῶς ὁ Λαπλάς. Ἐπλάσε μάλιστα, ἠμπορεῖ νὰ εἶπῃ κανεὶς,

νέον σύνολον μεθόδων διά τόν ύπολογισμόν τής κινήσεως τών ουρανίων σωμάτων κατά τρόπον ασφαλέστερον και άπειρώς γενικώτερον τόν χαρακτήρα. Διότι όλαί αι έργασίαι του Πουανκαρέ εις τούς διαφόρους κλάδους τής καθαράς επιστήμης έχουσι ένα κοινόν χαρακτήρα: τόν τής γενικεύσεως. Αι σπουδαί και μελέται του επί παντός μεγάλου ζητήματος τής μαθηματικής, τής φυσικής, τής μηχανικής, τής αστρονομίας, οδηγώσαν αυτών εις την επιστημονικήν φιλοσοφίαν, τής οποίας η πληρεστέρα εκδήλωσις είναι τα τρία συγγράματά του: «Επιστήμη και Μέθοδος», «Η Επιστήμη και η Υπόθεσις», «Η Άξια τής Επιστήμης». Ταύτα δε κατέστησαν τόν Πουανκαρέ γνωστότατον και εις τό πολύ κοινόν κυρίως ως φιλόσοφον. Και όμως ο μέγας αυτός επιστήμων δέν έπίστευεν εις την άπόλυτον δύναμιν τής επιστήμης. Οί νόμοι τής επιστήμης οί οποιοί σημερον θεωρούνται ως η έκφρασις τής άπόλυτου αλήθειας, δέν είναι, κατ' αυτών, τίποτε άλλο παρά εφαρμογαί του άνθρωπίνου νοού επί τών πραγμάτων, είναι πιθανάί εξηγήσεις τών πραγμάτων. Το άγνωστον δέν θα κείσθι υπάρχον διά τόν άνθρωπον. Ένεκα τούτου τό μόνον άξιον διά την ανθρωπίνην ενέργειαν πράγμα είναι η πλήρης ανακάλυψις τής αλήθειας.

Ο Βέλγος ποιητής Αιμίλιος Βερράρεν εξέδωκε νέον τόμον ποιημάτων με τόν τίτλον «Les Blés Mouvants», που θαυμάζονται διά τήν σοφίαν των και τήν διαβυσσόν των. Ο ποιητής που άλλους με φωνήν αληθινά νέαν έφαλε τό μεγαλείον και τήν άοχημίαν τών θεωρητικών πόλεων, τήν δύναμιν και τόν κρότον τών μηχανών, σημερον φαίνεται με ψυχήν, που κατελήφθη από τόν πόθον τής γαλήνης και τής ήσυχίας. Ένφ' τα προηγουμένα ποιήματά του ήσαν γεμάτα μυστηρίων και θρόμβων, τά νέα του τούτα είναι όλο φώς και γαλήνη. Το μεγαλειότερον μέρος του τελευταίου βιβλίου του Βερράρεν είναι σειρά άγροτικών διαλόγων, θαυμαστών διά τήν απλότητά των.

Ο Πάολ Φόρ, που ανεκρούθη ύστερ' από τόν θάνατον του Α. Ντιέρς πρίγκηψ τών Γάλλων ποιητών, έδημοσίευσε νέον ποιητικόν τόμον: τήν «XIV» σειράν τών «Ballades Françaises», εις τήν οποίαν συμπεριέλαβε τά ποιήματά του «Vivre en Dieu», τήν «Γέννησιν τής Άνοιξεως» και άλλα. Εις τό βιβλίον αυτό του Φόρ καθώς και εις όλα τά άλλα του υπάρχει τό μυστικόν τής αιωνίας νεότητος. Ο Φόρ άλλως τε λέγει κάποιον: «Τό να γηράσκωμεν είναι άνήτην».

Η αδελφή του Νίτσε, η Κα Φέρστερ-Νίτσε, έγραψε προς χρήση του μεγάλου κοινού δίτομον συνοπτικήν διήγησιν του βίου του φιλοσόφου. Το έργον διαρρίθεται εις δύο μέρη τό πρώτον φέρει τίτλον: «ο Νίτσε νέος» και τό δεύτερον «ο έρημίτης Νίτσε». Έξεδόθη ήδη ο πρώτος τόμος περιλαμβάνει τήν βιογραφίαν του Νίτσε μέχρι τής παραστάσεως του «Δαχτυλιδίου τών Νιβελλούγεν» εις τό Μπαύρουτ η παραστάσις αυτή έπέφερε τήν μεγάλην κρίσιν εις τήν σκέψιν του φιλοσόφου. Η μέχρι τής εποχής αυτής ζωή του νέου Νίτσε—συμφώνως με τήν άπάντησιν τής αδελφής του— ήμπορούσε να όνομασθί «ο Νίτσε εύτυχής», διότι η ύπαρξις του έως τότε έδιδε τήν εικόνα τής τελείας εύτυχίας.

ΕΙΣ τήν μικράν επαρχιακήν πόλιν τής Γερμανίας Λάουχστεν, η οποία κατά παράδοξον τύχην κατέχει θέατρον, που έκτίσθη άλλοτε ήπύ τας οδηγίας του

Γκαίτε, έδιδάχθη διά πρώτην φοράν τό δράμα του Γεράρδου Χάουπμαν «η Φυγή του Γαβριήλ Σίλλιγκ». Το δράμα αυτό έπρόκειτο να διδαχθί προδ' έτών εις τό Βερολίον: οί ρόλοι είχαν διανεμηθί, αι δοκιμαί έρίνοντο τακτικά, οτε ο Χάουπμαν από κάποιον άνεξήγητον ένδοξισμόν άπεφάσισε και τό άπέσυρε. Έλέχθη τότε, οτι η ύπόθεσις του έργου θα έθιγε πολύ αυτών τόν ίδιον συγγραφέα και διά τούτο δέν συνήνεσε να τό παρουσιάση προδ' του κοινού. Το δράμα εκτυλίσσεται εις κύκλον καλλιτεχνών, του οποίου ο ζωγράφος Γαβριήλ Σίλλιγκ είναι τό κύριον πρόσωπον. Άλλεπάλληλοι αισθηματικά συγκρούσεις, συνθημαμένα άλλως τε, προκαλούν δράμα έντελώς έσωτερικόν, που η καταστροφή του δέν ήμπορεί να είναι άλλη παρά η αυτοκτονία. Ο ήρωας, που έχει να έλέξη μεταξυ του έρωτος δύο γυναικών, εκ τών οποίων η μια τόν προσηλόνει εις τάς φροντίδας τής καθημερινής ζωής ένφ' η άλλη θέλει να τόν σήρη προς τό «ιδανικόν», δέν βλέπει άλλην λύσιν παρά τήν φυγήν... εις τόν θάνατον. Το ένδοξιστικόν τής συντηρήσεως εις αυτών δέν είναι άρχικά ίσχυρόν διά να καταφύγη εις τό κτηνώδες μέσον να έχκαταλείψη τήν μίαν η τήν άλλην. Το έργον—καίτοι είναι όλον κουραστικά εξηγήσεις μεταξυ τριών προσώπων— δέν παρηγάγεν επί του έκλεκτου κοινού που τό ήκουσε τήν στενοχωρίαν, τήν οποίαν έφοβείτο ο Χάουπμαν, διότι όλοι οί κριτικοί τόν συμβούλευσαν να έμπιστευθί τέλος τήν «Φυγήν του Γαβριήλ Σίλλιγκ» εις έν τών μεγάλων θεάτρων τής Γερμανίας.

ΑΙ Άγγλικά έφημερίδες ήσχολήθησαν πολύ με τό έργον του άποθανόντος προδ' άλλων ήμερών εις ήλικίαν 68 ετών Σκόττον ποιητού και φιλόλογου Άντρον Λάγκ. Ο Λάγκ ήτο βαθύς μελετητής και έρημητιστής του κάλλους τής αρχαίας φιλολογίας: τά πρώτα του έργα τά ένεκνεύσθη από αυτήν: «Η Ελένη τής Τροίας», η ποιητική μετάφρασις του Όμηρου, «Ηθη και μύθοι», «Χλόη του Παρνασσού», μετάφρασις του Θεοκρίτου, «Ο Όμηρος και η εποχή του» κλπ. Ο Λάγκ ήτο συγγραφέυς γονιμώτατος. Έκτός τών άπειραριθμών βιβλίων του φιλολογικών, ιστορικών, λαογραφικών, έδημοσίευσε επί μακράν σειράν ετών εις έφημερίδας και περιοδικά μελέτας και άρθρα επί ζητημάτων κοινωνικών, ιστορικών και άλλων. Όλα σχεδόν τά έργα του τά διακρίνει η δροσερότης, ένα χιούμορ Άγγλο-ελληνικόν. Όμηριστής διάσημος ήτο και ποιητής άρχαιοπρεπής. Ένα ποιήμα του, «Τό Τραγούδι του Τόξου του Εύρύτου» μεταφράσθη από τόν κ. Ν. Καρβούνην εις τήν «Έστία». Το άναηδουσιέομεν:

Σιγανά και λυπημένη
η σαιτα τραγουδεί
τό τρισδύναμο δοξάρι
και τή βοερή χορδή.

«Στείλετέ μας—κλαίη τά βέλη
στη βουβή τους ερημιά—
να χορτάσουμε τήν πείνα
μες στ' ανθρωπίνω κορμιά.

«Χαραπά γοργοπεταίμη
μες στής μάχης τή γοργή
όπως σμίγανν στον πόλεμον
τό ξεφάντωμα οί άνητοί...»

Σιγανά και λυπημένη
η σαιτα τραγουδεί
τό τρισδύναμο δοξάρι
και τή βοερή χορδή.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

1—31 Ιουλίου

ΗΡΕΜΙΑ και γαλήνη εις τήν έσωτερικήν πολιτικήν μας ζωήν. Οί περισσότεροι τών Υπουργών ευρίσκονται εις ταξίδια άναψυχής, άπου καθήρτισαν τήν νομοθετικήν έργασίαν των, που θα ύποβάλουν εις τήν Βουλήν, άμα άρχισή τας συνεδριάσεις της. Μερικαί κυβερνητικά ένεργεια, ως ο διορισμός τών νέων καθηγητών του Πανεπιστημίου, η παραγγελία του νέου θεωρητικού, η καταδίωξις τής χαρτοπαιξίας και τό κλείσιμον τών διαφόρων χαρτοπαικτειών εις όλον τό Κράτος, έδωκαν άφορμήν προς συζητήσεις, αι όποια όμως δέν ήμπορούν να έχουσι μέσα των τόνον χαρακτηριστικόν του σημείου εκεινου τής πολιτικής μας ζωής, που τό όνομάζομεν πολιτικήν κατάστασιν. Όλοι αυται αι συζητήσεις, αι διαπνεόμεναι από πνεύμα φιλικόν η έχθρικόν προς τήν κυβέρνησιν, δέν ήμπορούν να όνομασθούσι καθαράς πολιτικάς συζητήσεις.

Γεγονός καθαυτό πολιτικής φύσεως είναι η συνέντευξις, που έλαβε συντάκτης του «Ν. Έλευθέρου Τύπου» τής Βιέννης με τόν πρώην ύπουργόν τής Δικαιοσύνης κ. Ν. Δημητρακόπουλον. Αι σκέψεις, τάς οποίας άνέπτυξεν ο κ. Δημητρακόπουλος εις τήν συνέντευξιν αυτήν περι τό έργον τής Κυβερνήσεως, είναι άξια πολλής μελέτης και καθορίζουσι μερικά πράγματα, που βέβαια θ' άσασολήσουσι πολύ τήν Βουλήν κατά τήν προσεχή σύνοδόν της. Ο κ. Δημητρακόπουλος εδρίσκει ότι τό κυβερνητικόν έργον, που θα ήμπορούσε να όνομασθί πραγματικώς νέον, μένει άκόμη άνεφάρμοστον και συνεπώς η λεγομένη άνόρθωσις δέν έπτελεσεν άκόμη έκτενος, που εδικαιούτο κανείς να ζητήση παρ' αυτής. Όσον και αν φαίνεται άσθηρά η κρίσις αυτή, δέν ήμπορεί κάθε άμερόληπτος έξεταστής της παρα να διύη εις τό βάθος της τήν αλήθειαν. Ίδιαιτέρως δε ο κ. Δημητρακόπουλος εκφράζει άπορίαν διά τήν οικονομικήν πολιτικήν τής Κυβερνήσεως. «Ποία ύπήρξεν η πολιτική του σημερινού ύπουργείου τών Οικονομικών;» έρωτά. Και άποκρίνεται ο ίδιος. «Ο νόμος τών σπειρομένων γαιών. Άλλ' ο νόμος αυτός, έκτός του οτι επαναφέρει άπλώς προϋπάρχουσαν ήδη φορολογίαν, έκτός αυτού, διατελεί άκόμη και άνεφάρμοστος». Είναι πολύ θλιβερά αλήθεια οί λόγοι αυτοί του κ. πρώην Υπουργού. Όλη η οικονομική πολιτική τής Κυβερνήσεως εκπροσωπείται με ένα νόμον άνεφάρμοστον. Έδδθησαν γενναία ύποσχέσεις διά νέαν οικονομικήν πολιτικήν, άλλ' έως τώρα αι ύποσχέσεις δέν έδειξαν και κανέν σημειον δυνατής πραγματοποιήσεως των εις προσεχές μέλλον.

Βεβαίως άπαρχή νέας οικονομικής πολιτικής, που άποβλέπει εις τήν ανακούψισιν του λαού, είναι η κατάργησις τών διατυλίων τελών η όπως είναι η κοινότερα όνομασία των, του δημοτικού φόρου. Άλλά καταργείται πραγματικώς ο φόρος οτος; Κατ' όνομα ναί: κατ' ούσίαν όμως όχι, διότι θ' αντικατασταθί δι' άλλης άμεσου φορολογίας. Ουδέ είναι δυνατόν να γίνη άλλως. Διά να λειτουργήσουσι οί δήμοι και αι κοινότητες πρέπει να έχουσι πόρους: ο δε κυριώτερος πόρος αυτών είναι τά διατυλία. Το Κράτος δέν είναι δυνατόν ν' αναλάβη τά έξοδά των: και ένεκα τούτου θα τούς άποδώση δι' άλλης όδοδ' οτι τούς αφαιρεί. Η τούαυτη

δε μέθοδος δέν είναι βεβαίως εκεινη, που θα ήμπορούη να καταστήση πιστευτόν, οτι αληθώς έχαράχθη νέα οικονομική πολιτική.

Η Κυβέρνησις εύτυχώς έχει να παρουσιάση και έργασίαν, που να εμπνέη τήν πεποιθήσιν, οτι τό άνορθωτικόν πρόγραμμά της εις πολλά κύρια σημεία του δέν θα μείνη άπραγματοποίητον. Από όσα έγγυώθησαν έως τώρα διά τήν έτοιμασθεισαν νομοθετικήν έργασίαν, που θα τήν ύποβάλλη εις τήν προσεχή Βουλήν, γεννάται η βεβαίωσις οτι πολλαί πληγαί πολιτικακής και κοινωνικής φύσεως θα έπουλωθούσι. Η παρασκευασθεισα ύπό του κ. Υπουργού τών Έσωτερικών νομοθετική έργασία, εις τήν όποιαν περιλαμβάνεται και η λήψις μέτρων διά τήν παρεμκόδισιν τής μεταναστεύσεως, καθώς και η ύπό του κ. Υπουργού τής Δικαιοσύνης— εις τήν όποιαν τήν πρώτην θέσιν κατέχει τό νομοσχέδιον περι όργανισμύ του Συμβουλίου τής Έπικρατείας— είναι έργασία, που μαρτυρεί, οτι γίνεται άρχη εφαρμογής προγράμματος διά νέαν έσωτερικήν πολιτικήν, δυναμένην να εξασφαλίση κάπως τήν βελτίωσιν όχι μόνον τής πολιτικακής, αλλά και τής κοινωνικής μας ζωής. Και αυτό βεβαίως δέν θα είναι μικρόν κατορθώμα.

ΤΡΙΦΙΛΟΣ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ

ΟΡΙΣΜΕΝΩΣ η προστασία τής Ηθικής—τουλάχιστον στο θέατρον— είναι πολύ δύσκολο πράγμα. Θά τό ένόησαν βέβαια αυτοί και ο κ. ύπουργός τών Έσωτερικών και ο κ. Νομάρχης και ο κ. διευθυντής τής Αστυνομίας, που ήθέλησαν να προστατεύσουσι τήν ήθικην με τήν καταδίωξιν τών ανηθικών θεατρικών έργων. Ποτέ η ήθικη δέν εκινδύνευσε περισσότερο, όσο στήν περίστασιν αυτήν, επειδή κάθε δημοσία συζήτησις γιά τήν ήθικην είναι πράγμα πολύ επικίνδυνον γι' αυτήν. Η ήθικη δέν άντέχει στους πειρασμούς, που φυσικά θα γεννηθούσι από τόν καθορισμόν του βαθμού τής ανηθικότητος ενός έργου. Άλλά υποθέτομεν οτι κάθε συζήτησις τώρα περιτεύει και μόνο τήν ήθικην ήμπορεί να βλάψη, άπου αι άρχαι κανάλαβαν τό λάθος τους και καθήρτησαν τήν έπιτροπήν, που στο άναμεταξυ είχε παραιτηθί με τό να μην ήμπορηί να τά βγάλη πέρα. Ο κ. ύπουργός τών Έσωτερικών όμως με μίαν του διαταγήν άπηγόρευσε να παίζωνται στο έξής είκοσι περίπου έργα, που έχαρακτηρίσθησαν ως ανηθικά. Το μέτρον είναι ίσως λίγο αυταρχικόν, όχι όμως και άσφον.

Ο κ. Νομάρχης Άττικοβοιωτίας όνειρεύεται πολλά πράγματα. Πέρσι ειπεν άρθονα γιά τήν ίδρυσιν τοπικών άγορών και άγοραί δέν έγιναν άκόμη. Έφέτος έπροτοστάτησε διά τήν προστασίαν τής ήθικής και ο ζήλος του ο πολύς έπέφερε τήν παραιτήσιν τής «Επιτροπής τής ήθικής». Το άκομμένι τώρα να κάμη τήν πρωτεύουσαν ένα είδος άνθοφόρου κανίστρου με τήν πραγματοποιήσιν τής ιδέας του ν' άνδοστολισθούσι όλα τά μπαλκόνια. Η ιδέα, αλήθεια, είναι ποιητική και γιά τούτο θ' άπομείνη και αυτή σαν όνειρο. Και πρέπει να μείνη, γιά να μη χάση τίποτε από τήν ποιητι-

κότητά της. Έπειδή ως φαντασθούμε για μία στιγμή όλα αυτά τα ανθρωπολογικά μινυαία σκεπασμένα από ένα τρομερό σύννεφο σκόνης, — της γνώμης μας από της σκόνης — τα δυστυχισμένα τα άνθη! τί θέαμα θά παρουσιάσουν. Την ευωδία των λουλουδιών σμιγμένη με την δυσωδία των δρόμων μας. Και τελευταία ως μη λησμονούμε την μαγία των Αθηναίων να ποτίζουν τα λουλούδια των μπαλκονιών τους σε όποιανδήποτε ώρα της ημέρας. Είμαστε άρα γε όλοι τόσοσ άξιοι διαρκούς... καταβρέγματος;

ΕΠΗΡΩΘΗΞΑΝ αί κεναι πανεπιστημιακαί έδραι και τά όνόματα των νέων καθηγητών του Πανεπιστημίου μόλις έγινάσθησαν έδωκαν άφορμήν δι' άτελευταίους συζητήσεις επί της έπιτυχίας ή μη της έκλογής. Κανείς άπολύτως δέν έμεινεν εύχαριστημένος. Υποθέτομεν ότι και ή ίδια ή Κυβέρνησις δέν ένθουσιάζηκε καθόλου από την έκλογήν της περί τά πρόσωπα, άφού εις την περιστάσιν αυτήν ειργάσθησαν τόσοσ πολύ τά παρασκήνια. Τό Πανεπιστήμιον δέν έπαυσε να πληρώνη άμαρτίας ιδίως του και της κομματικής πολιτικής. Τόσο τό χειρότερον, πρό πάντων δι'έκεινους πού δέν είχαν την δύναμιν να θέσουν τέλος εις την ιστορίαν αυτήν των διορισμών των Πανεπιστημιακών καθηγητών με την Ικανοποίησιν της άληθινής αξίας και την προστασίαν της έπισημής. Ο κ. Θρ. Πετμεζάς διαορίσθη καθηγητής του Έμπορικου Δικαίου ό κ. Γ. Σωτηριάδης της Γεν. Ιστορίας και ό κ. Α. Αδαμαντίου της Βυζαντινής Ιστορίας και Τέχνης. Εις τους τρεις αυτούς πλέον ή έπιτυχεστάτους διορισμούς ήμπορεί να προστεθί και κανένας τέταρτος ή και πέμπτος. Άλλά τί μ' αυτό;

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Γράμματα — Τέχνη — Έπιστήμη

Η Έταιρεία των Έλλήνων δραματικών συγγραφέων προέκηρυξε διαγωνισμόν προς συγγραφήν μονοπρακτου δράματος. Βραβεία τρία: α' δρ. 300, β' δρ. 200 και γ' δρ. 100.

Ο Σύνδεσμος των Έλλήνων καλλιτεχνών έδωκε την 15 Ιουλίου εις την θέσιν Πύργα της Κηφισιάς τό έτήσιον γέμα του, εις τό όποιον παρεκάθησαν τά μέλη του Συνδέσμου και όλίγοι προσκεκλημένοι. Του γέμματος προήδρευσεν ό ζωγράφος κ. Γ. Ταυαβίδης, πρόεδρος του Συνδέσμου.

Από της 8 Ιουλίου ήρχισεν ή έκδοσις εις τάς Αθήνας της έφημερίδος «Νέα Ημέρα», ή όποία εξέδιδετο εις την Τεργέστην επί 49 έτη.

Η Α. Μ. ό Βασιλεύς έπρόσφερε 1000 δρ. εις τον Συνδεσμον των Έλλήνων Καλλιτεχνών.

Εις τους ζωγράφους κ.κ. Ιωαννίδην και Άσπρογγέφαν άντετέθη ή αντιγραφή των έγχρωμων στηλών των Παγασών.

Εις τό θέατρον της Άδος Μαρίας Κοτοπούλη έπαίχθη τό περιφημον έργον του κ. Έδμ. Ροστάν «Συρανό ντε Μπερζεράκ», κατά την μετάφρασιν του κ. Γ. Στρατήγη.

Εις τό ίδιον θέατρον ετοιμάζεται και ό Άετιδεύς του κ. Ροστάν.

Διάφορα

Σύμφωνα με τον νέον νόμον περί Κοινοτήτων, από όλους τους δήμους του Κράτους απομένουν ως δήμοι και υπό τό νέον καθοσώς αί έξις πόλεις μετά των

προσηρτημένων εις αυτάς χωριών και συνοικισμών: Αθήναι, Πειραιεύς, Λαύριον, Παύραι, Πύργος, Καλάμαι, Τρίπολις, Σπάρτη, Νιούπλιον, Λαμία, Μεσολόγγι, Άρτα, Λάρισα, Βόλος, Τρικκαλα, Χαλκίς, Έρμούπολις, Άργοςτόλι, Κέρκυρα και Ζάκυνθος.

Παρηγγέθη τό νέον θεωρητόν εις τά ναυπηγεία Βούλκαν και ήδη συντάσσεται προς ύπογραφήν τό σχετικόν συμβόλαιον. Τά γενικά στοιχεία του νέου θεωρητικού είναι τά έξης. Διάστάσεις: Μήκος 142 μ., πλάτος 22 μ. και κοίλον 12.10 μ. Έκτόπισμα 12 χιλ. τόνων. Ταχύτης 21.5 κόμβοι καθ' ώραν. Δύναμις μηχανής 23 χιλ. ίππων. Άτμοστροβίλοι Κοιτ-Βούλκαν εις 2 έξονας. Όπλισμός: 6 πυροβόλα των 356 χιλιοστ. και τρεις πύργοι κατά τό διάμηκες, 8 πυροβόλα των 152 χιλιοστ. έντός του πυροβολείου, 8 πυροβόλα των 75 επί των ύπερστέγων, τρεις τορπιλλοβλητικοί σωλήνες των 53 εκατοστ. Θωρηκτική ζώνη της ισάλου, πάχους 0.228 μ. εις τά άκρα, πρώταν 0.102 και πρόθυμον 0.080. Θωράκις των εξάλων από της ζώνης μέχρι του άνω καταστρώματος, εκτεινομένη από του πρυμναίου μέχρι του προραίου, πάχους 0.152 έγκρασίαν διατηρημάτων. Θώραξ ουστηματος Κρουπ έσκληρωμένος, κατασκευής χαλυβουργίας Μπαϊτλεμ. Τιμή 27.871.200 φρ.

Κατά τον Σεπτέμβριον θά συνέλθη εις Γενεύην παιδαγωγικόν συνέδριον, εις τό όποιον θά λάβη μέρος και ή Έλλάς.

Εις τον ναυπηγικόν οίκον Βούλκαν καταβλήθησαν δρ. 2.666.351.25, ως πρώτη δόσις διά τά κατασκευαζόμενα δύο νέα άντιτορπιλλικά, εκ των όποιών τό έν άνωμάσθη «Νέα Γενεά» και τό άλλο «Κεραυνός».

Διά την ενίσχυσιν των πολεμικών δυναμειών της χώρας άπεφασίσθη ή έπισκευή των τριών παλαιών θεωρηκτών.

Ηρχισαν εις τό πλησίον των Αθηνών χωρίον Κάτω Διάσια έργασίαι διά την άνέγερσιν άεροδρομίου.

Ο κ. Υπουργός των Έσωτερικών καθήρτισε νομοσχέδιον, διά την δριστικην λύσιν του ζητήματος της ύδρευσεως των Αθηνών.

Συνεκοιτήθη έπιτροπή, ή όποία θά συντάξη καταστατικόν, όπως ό Ζωολογικός κήπος ύπαχθή εις τό Υπουργείον της Παιδείας και χρησιμεύσι διά την εκπαίδευσιν.

Άπεφασίσθη να εγκατασταθί άτμοπλοική συγκοινωνία από Τσάγχι Θεσσαλίας μέχρι Θεσσαλονίκης μέχρις ότου πραγματοποιηθί ή ένωσις των Έλληνοτουρκικών σιδηροδρόμων.

Κατά τάς άρχάς Σεπτεμβρίου θά σνέλθη εις Βόλον Γεωργικόν Συνέδριον, εις τό όποιον θά παρασταθί και ό κ. Υπουργός της Έθνικής Οικονομίας.

Η έφετερινή έσοδεια των σιτηρών Θεσσαλίας προβλέπεται κατά 30% άνωτέρα της περσυνής.

Κατ' έπίσημον στατιστικην τό έμπορικόν ναυτικόν της Έλλάδος περιελάμβανε κατά την 1ην Ιανουαρίου 1912 άτμόπλοια 337 χωρητικότητας 384.446 τόνων.

Η Έλληνική Γεωργική Έταιρεία άπεφάσισε την άργάνωσιν έτησίον Πανθεσσαλικών Γεωργικών εκθέσεων προς βράβευσιν των καλλιτέρων γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων της Θεσσαλίας. Η πρώτη έκθεσις θά διοργανωθί εις την Λάρισσαν την 24 Σεπτεμβρίου έ. έ. με διάρκειαν πενήτημερον και με διάφορα χρηματικά βραβεία.

Η Λαϊκή Τράπεζα κατά την Α' έξαμηνίαν του 1912 έδωκε μέρισμα δρ. 3.50, ήτοι 7%. Τά κέρδη της έξαμηνίας άνήλθαν εις δρ. 434.000. Της άντιστοιχου έξαμηνίας του 1911 είχαν άνέλθει εις δρ. 374.000. Τό ύπόλοιπον των καταθέσεων εις δρ. 9.200.000 έναντι δρ. 6.600.000 της τελευταίας έξαμηνίας.

Ο στόλος υπό την γενικην άρχηγίαν του ναυάρχου Τάφφνελ έκτελει τά νέα ναυτικά γυμνάσια τακτικής και στρατηγικής, πού θά διαρκέσουν επί τρεις μήνας. Όρμητήρια κατά τον μήνα Άδγουστον θά είναι αί Σπέτσι, τό Ναύπλιον και ή Τήνος, κατά δέ τους άλλους τό Άργοςτόλιον και τελικώς ό Πόρος, όπου θά γίνουιν γυμνάσια πυρών εις εδρυτάτην κλίμακα.

Τήν πρώταν της 17 Ιουλίου ό άεροπόρος κ. Καραμανλάκης έκαμε μίαν θαυμασίαν πτήσιν ύπερ την πόλιν των Αθηνών άνελθών εις ύψος 2.140 μέτρ. ύπερνω της επιφανείας της θαλάσσης και με διάρκειαν πτήσεως 50'.

Κατά την ύποβληθείσαν εις τό ύπουργείον των Έξωτερικών υπό του έν Σιάγγω προξένου της Έλλάδος κ. Σουλποπούλου έκθεσιν ό αριθμός των εις τάς Ηνωμένας Πολιτείας διαμενοντων Έλλήνων μεταναστών εκ της έλευθέρως Έλλάδος άνέρχεται εις 150.000 περίου. Τών δε εκ της Τουρκίας και άλλων χωρών μεταναστευσάντων Έλλήνων εις 47.000 περίου.

Οι διορισθέντες εις τό Πανεπιστήμιον νέοι καθηγηται είναι οι έξης: Θ. Βορρέας της Φιλοσοφίας, Γ. Έξαρχόπουλος της Παιδαγωγικής, Γ. Σωτηριάδης της Γεν. Ιστορίας, Άδ. Αδαμαντίου της Βυζαντινής Τέχνης και Αρχαιολογίας, Θρ. Πετμεζάς του Έμπορ. Δικαίου, Μ. Κατσαράς της Νευρολογίας, Χ. Μαλανδρινος της Παιδιατρικής, Σπ. Αβιερατός της Παθολογικής Κλινικής, Κ. Μελισσιγός της Παθολ. Ανατομίας, Γ. Γεωργιάδης της Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας, Κ. Λούβρης της Μαιευτικής και Γυναικολογίας, Γ. Αθανασιάδης της Φυσικής και Γ. Ματθαίουπουλος της Οργανικής Χημείας.

Αθλητικά

Εις τους διεθνείς αγώνες της Στοκχόλμης, πού έγιναν τον περασμένον μήνα ή Έλλάς κατήγαγε μίαν πρώτην νίκην εις τό άλμα μήκους άνευ φοράς με τον άγωνιστήν κ. Κ. Τσικλητήραν και μίαν τρίτην νίκην εις τό άλμα εις ύψος άνευ φοράς με τον ίδιον άγωνιστήν. Ο κ. Τσικλητήρας έπιστρέφον από την Στοκχόλμην έλαβε μέρος και εις τους διεθνείς αγώνες του Βερολίνου, όπου άνεδείχθη πρώτος νικητής εις τά ίδια αγωνίσματα, επίσης και εις τό Άμφοδρον. Εις τον Όλυμπιονίκην αυτόν κατά την έπιστροφήν του εις Αθήνας έγιναν ένθουσιώδης ύποδοχή και έπίσημος, εις την όποιαν ήμος έδωκε αι άρχαι παρέστησαν δι' άντιπροσώπων των, εκτός του Νομάρχου κ. Δασίου. Εκ μέρους της Κυβερνήσεως προσεφέρθη εις τον κ. Τσικλητήραν μικρόν άγαλμα «Νίκης» και εκ μέρους του Δήμου Αθηναίων μικρόν άγαλμα της Αθηνάς. Ο Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος, του όποιου μέλος αποτελεί ό άλυμπιονίκης, προσέφερεν εις αυτόν, ως άναμνηστικόν δώρον, χρυσόν ώρολόγιον, στεφάνους δέ ό σύλλογος «Διαγόρας» και ό Πανιώνιος Γυμναστικός Σύλλογος.

Τήν 8 και 9 Ιουλίου έγιναν εις τό Ν. Φάληρον οι έτήσιοι ναυτικοί αγώνες, πού διοργανώνει ό «Ναυτικός Όμιλος». Έλαβον μέρος ό Όμιλος Έρετών Πειραιώς, ό Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος, ό Έθνικός Γυμναστικός Σύλλογος, ό Όμιλος Φιλάθλων Πει-

ραιώς και ό Ναυτικός Όμιλος Φαλήρου. Εις τό άγώνισμα «κολύμβησις 100 μ.» α' νικητής άνεδείχθη ό κ. Χαραλάμπους του Ο. Φ. Π. Εις την κολύμβησιν 3.000 μ. α' νικήτρια ή λέμβος του θαρηκτου «Υδρα». Τών 2.000 μ. ή λέμβος του Προγυμναστηρίου Πόρου. Εις την κολύμβησιν 800 μ. α' ή όμάς του Πανελλ. Γυμν. Συλ. Εις την ιστιοπλοίαν α' ή λέμβος «Πολύφημος» του κ. Ν. Πατσουλίνη. Εις την κολύμβησιν 400 μ. νικητής ό κ. Χαραλάμπους. Εις την κατάδυσιν ό κ. Π. Παυλίδης του Έθν. Γυμν. Συλλ. Εις τό άγώνισμα τετρακόπων λέμβων νικήτρια ή λέμβος του Ναυτ. Όμιλου με πηδαλιούχον τον κ. Φεράλδην.

Τήν 14 και 15 Ιουλίου εις τό Πασαλιμάνι Πειραιώς έγιναν οι έτήσιοι ναυτικοί αγώνες του Όμιλου των Έρετών. Εις την κολύμβησιν 1603 μέτρ. α' νικητής ό κ. Ν. Κονταξάκης του Πανελλ. Γυμν. Συλλ. Εις τό άγώνισμα ταχύτητος τετρακόπων φαλαινίδων νικήτρια ή φαλαινίς του Όμιλου των Έρετών με έρέτας τους κ. κ. Φίλων, Βελονών, Άρκουδών και Δέδε και πηδαλιούχον τον κ. Όθ. Ναϊδην. Εις τό κολύμβημα ταχύτητος επί 400 μέτρ. α' νικητής ό κ. Κονταξάκης του Π. Γ. Σ. Εις την κολύμβησιν 60 μ. α' νικητής ό κ. Φίλων του Όμ. Έρ. Τών 100 μ. οι κ. κ. Μενεξής του Όμ. Έρ. και Φιλάρετος του Π. Γ. Σ. Εις τό Ουδότερο πόλο νικήτρια άνεδείχθη ή όμάς του Πανελλ. Γυμ. Συλ. με άγωνιστάς τους κ. κ. Τριεράκη, Μερκούρη, Δαμασκηνόν, Φιλάρετον, Α. Ράλλη, Η. Ράλλη και Γ. Βραχηνόν, με τέσσαρα τέρματα έναντίον δύο, τά όποια έσημείωσεν ή δευτέρα όμάς του Όμ. Έρ.

Τήν 18 Ιουλίου εις τό ποδηλατοδρόμιον του Φαλήρου έγιναν αγώνες ποδοσφαιρίσεως μεταξύ όμάδος Άγγλων αξιωματικών, ύπαξιωματικών και νευτών (11 τον αριθμόν) από τά πληρώματα των όρμουντων εις τό Ν. Φάληρον Άγγλικών πολεμικών και όμάδος του Ποδοσφαιρικου Όμιλου. Τό άγώνισμα διήρκεσε μίαν ώραν και νικηται άνεδείχθησαν οι Άγγλοι με τέρματα όκτώ έναντι δύο.

Θάνατοι

Τήν 3 Ιουλίου απέθανεν ό άρχαίος διπλωματικός υπάλληλος Ν. Γεννάδης. Κατά την επανάστασιν της Κρήτης του 1897, όταν έστάλη εκεί ό Έλλην. στρατός της κατοχής, ό Γεννάδης ήτο Γεν. Πρόξενος της Έλλάδος και διά τουτο κατόπιν καθ' όλην την διάρκειαν της κατοχής παρέμεινε πλησίον του άρχηγου του στρατου, ως πολιτικός άντιπρόσωπος του Βασιλέως. Υστερον διαορίσθη Διπλωματικός Πράκτωρ εις τό Κάιρον, όπου έξυπηρέτησε τό Έλληνικά συμφέροντα με πολλήν έπιτυχίαν. Έφερε τό παράσημον του Ταξίαρχου και διάφορα ξενα παράσημα.

Τήν 8 Ιουλίου απέθανεν ό Γιαννούκος Μαυρομηχάλης πού εις παλαιότερα χρόνια έσκόρπισεν άφθονον την εύφυίαν και τό σατυρικόν του πνεύμα. Έχρημάτισε Δήμαρχος Καλαμών, κατόπιν βουλευτής και ύστερον νομάρχης. Ές βουλευτής άφηκεν έποχην μέσα εις την Βουλήν όχι διά τους λόγους του, αλλά διά τάς εύφυστάτας διακοπές του, τάς γεμάτας δηκτικωτάτην σάτυραν. Ητο δόκιμος στιχογράφος, έργα του όμως δέν έντυπώθησαν ποτέ. Άλησμόνητος μένει ή παρωδία πού έκαμε των στίχων του Άχ. Παράσχου:

Ήξέουρι δέν τό άγνοεί, γνωρίζει πάσα Φρήνη
ότι έκείνη ή γραμμή, ότ' ή γραμμή έκείνη,...

Τους στίχους αυτούς ό Γ. Μαυρομηχάλης τους παρωδισαν ως έξης:

Ήγουν, τουτέστι, δηλαδή, έν άλλους λόγους, ήτοι ή Αφροδίτη είσαι σύ, έσύ είσαι ή Αφροδίτη!...

Ένας από τους παλαιότερους και τους πλέον χαρακτηριστικούς παλαιούς τύπους του θεάτρου και της φιλολογίας ο Κωνσ. Πέρβελης απέθανε την 23 'Ιουλίου. Ήτον ἠθοποιός, δραματικός συγγραφέας και μυθιστοριογράφος. Και εἰς τὰ τρία αὐτὰ εἶδη, εἰς τὰ ὅποια ἐπεδόθη μὲ πάθος δὲν εὐδοκίμησε καθόλου. Τὰ δράματά του τὰ ἔκαιζεν ὁ ἴδιος, ἀλλὰ δὲν ἐπετύγχανον. Καὶ τὰ μυθιστορήματά του δὲν τὰ ἠγάπησε τὸ κοινόν. Τὰ πλέον γνωστὰ ἔργα του εἶνε τὸ δραματικὸν εἰδύλλιον «ἢ Γιαννούλα» καὶ τὸ τρίτομον μυθιστορημὰ του «Ράκη καὶ Σάραφραν». Ὡς ἠθοποιὸς περιήλθε μὲ τὸν θίασόν του ὅλον σχεδὸν τὸν ἔξω τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμόν. Ἀπέθανε μὲ τὴν πικρίαν τῆς ἀποτυχίας.

Εἰς τὴν Σμύρνην ἀπέθανε τὴν 24 'Ιουλίου ὁ εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν Γεν. Πιρῆξενος τῆς Ἑλλάδος Ἀρμάνδος Ποτέν, ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον ἱκανοὺς διπλωματικοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἑλλάδος. Ἐφερε τὸν ἀνώτερον Ταξίαρχον καὶ 10 ἄλλα ξένα παράσημα.

Παρασημοφορῖαι

Προήχθη εἰς τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τῶν ἱσποτῶν τοῦ Β. Τάγματος τοῦ Σωτήρος ὁ κ. Κ. Βασιλάσης, Νομάρχης Κερκύρας. Ἀπενεμήθη ὁ Ἀργυρὸς Σταυρὸς τοῦ Σωτήρος εἰς τοὺς κ. Σ. Λαμπιδᾶν, πλωτάρχην, Κ. Μαλάμον, ὑποπλοίαρχον, Ν. Ἀλβάναν ἀ. Δημαρχικὸν Πάρεδρον Κερκύρας, Δ. Γεωργιάδην, Δημάρχον Σκιάθου καὶ Ι. Κουμουτζῆν.

Εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς κ. Διον. Λοβερδον ὁ Πατριάρχης Ἰεροσολύμων ἀπένευμε τὸ παράσημον τοῦ Παναγίου Τάφου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πρυτανεῖαν Κυπαρισίου Στεφάνου 1908-1909. Ἀθήναι, τυπ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Η'. Μέρους Α'. Πρυτανεῖα Σπ. Λάμπρου. Ἀθήναι, τυπ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Τὸ ἐν Ἑλλάδι κρατῶν κοινοβουλευτικὸν δίκαιον, ὑπὸ Ἠλία Δ. Ζέγγελη. Ἐκδοσις Β' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀναθεωρηθέντος καὶ μεταρρυθμισθέντος Συντάγματος κατὰ τὸ 1911 καὶ τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1911. Ἀθήναι δρ. 12, φρ. 15.

Φυλλίς, 15ήμερος φιλολογικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθυντῆς Βασ. Ε. Παπαευθυμίου, ἔτος Α' ἀρ. 1.

Σελίδες ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἐν Ὀγγαρίᾳ καὶ Ἀστροφίας Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, Σπυρ. Λάμπρου, λόγος πρυτανικός. Ἀθήναι, τυπ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Mémoire de l'Union des Iles de l'Archipel, remis aux Gouvernements des Grandes Puissances. Alexandrie.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Μ. Καλλιπόλιν. Εἶναι μεταφρασμένον εἰς τὸ «Παναθηναῖα». Καὶ ὁ Δόριαν Γκρέϋ ἔχει μεταφρασθῆ εἰς τὸ «Νέον Ἀστὺ». — Ε. Α. Κ. Κ/πολιν. Ὅλη ἡ σειρὰ τῶν «Παναθηναίων» μὲ τὸ τρέχον ἔτος ἕως 30 7/8βρίου στοιχίζει 300 φρ. Μένουν πολὺ ὀλίγα σειραί. Δὲν ἔμ-

ποροῦμεν νὰ κάμωμεν καμίαν ἐκτίωσιν. — Β. Βόλον. Ἡ Πινακοθήκη Ἀθηνῶν ἐλέχθη ὅτι ἀνοίγει τὸ φθινόπωρον. Θὰ φροντισώμεν νὰ σὺς στείλωμεν ἀκριβεστέρως πληροφορίας. — Ε. Ε. Πάτρας. Διὰ τὸν νῆον τοῦ Θεοδοκοπούλου γραφεὶ καὶ ὁ Barrès εἰς τὸ βιβλίον του «Greco ou le Secret de Tolède» ποῦ ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγων μηνῶν. Τὸ φημισμένον πορτραῖτο τῆς κόρης του ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὰ «Παναθηναῖα». — Γ. Σ. Ἀθῆνας. Μὲ τέτοιαν κερίτου βάσιν ἔχει γραφῆ ἕνα ὠραῖον διήγημα ρωσικόν, ποῦ σκοπεύομεν νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν πολὺ γλήγορα. — Χ. Ἀθῆνας. Τοῦ Νίτσε μεταφραστῆς εἶναι ὁ κ. Henri Albert.

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, Ἰούλιον, Ἰούλιον, Αὐγουστον, Σεπτέμβριον, τὰ «Παναθηναῖα» ἐκδίδονται εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς εἰς τετὴν διπλῆν.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Ἀκρόπολις καὶ Μουσεῖα Ἀκροπόλεως ἀνοικτὰ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν ἕως τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον 8 π. μ. ἕως 1 μ. μ.

Γεωλογικὸν καὶ Παλαιοντολογικὸν Μουσεῖον Ἀκαδημίας 9 — 12 ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς.

Ἀκαδημία Τετάρτη καὶ Σάββατον 9 — 12.

Νομισματικὸν Μουσεῖον (ἐντὸς τῆς Ἀκαδημίας) Τετάρτη καὶ Σάββατον 9 — 12.

Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας, εἰς τοὺς ξένους.

Ζωολογικὸν Μουσεῖον (ὁδὸς Ἀκαδημίας ὀπισθεν Πανεπιστημίου) Τετάρτη καὶ Σάββατον 9 — 12.

Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον (ἐντὸς τοῦ Πολυτεχνείου) κάθε ἡμέραν 9 — 12.

Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον 8 — 12.

Ἀνατολικὸς Κήπος Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ ἀπὸ τὰς 3 μ. μ.

Θησεῖον ἀνοικτὸν πάντοτε.

Ἐπιτορνεῖα Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν, Ἐθν. Οἰκονομίας, Ἐσωτερικῶν, Ἐκκλησιαστικῶν: διὰ τοὺς ἰδιῶν 11 — 12. Ἐξωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης 8 — 12. Οἱ κ. Ὑπουργοὶ δέχονται 11 — 12. Οἰκονομικῶν 10 1/2 — 12.

Δημόσια γραφεῖα καὶ Τράπεζαι κλειστὰ μ. μ.

Καστοπολεῖον ἀδελφῶν Πέρον ὁδὸς Σταδίου 19.

Κουρεῖον Ν. Γιάννοπούλου Σταδίου 61.

Κολώνια τοῦ ἰδίου.

Χημικὸν Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον Ἀνατόσεων Α. Φωκᾶ Ὀφθαλματρείου 12.

Μυροπολεῖον Μπαχαρίας ὁδὸς Σταδίου 31.

Ξενοδοχεῖον Πριγκίπισσα Σοφία, Πανεπιστημίου 44.

Εἶδη ἀνδρῶν Ἀδελφοὶ Χρυσιόπουλοι Σταδίου 39.